

De Leer van Nova Hierosolyma over de Gewijde Schrift

DE
LEER
van
NOVA HIEROSOLYMA
over
DE GEWIJDE SCHRIFT

Vertaling in opdracht van het Swedenborg Genootschap.

Colofon

Swedenborg Bibliotheek ©2017

Dat de Gewijde Schrift of het Woord is het Goddelijk Ware zelf

1. Het is in ieders mond, dat het Woord is uit God, Goddelijk geïnspireerd, en vandaar Heilig; maar nochtans wordt het tot op heden toe niet geweten, waar in hetzelfde het Goddelijke is: want het Woord in de letter verschijnt als een gewoon Geschrift, van een vreemden stijl, niet subliem en ook niet lichtend, zoals naar den schijn de Geschriften der eeuw. Daarvandaar is het, dat een mens, die de natuur voor God, of die haar meer dan God vereert, en vandaar vanuit zich en zijn eigene, en niet vanuit den hemel uit den Heer denkt, gemakkelijk in een dwaling aangaande het Woord, en in een verachting ervan kan vallen, en bij zichzelf zeggen als hij het leest: Wat is dit, wat is dat; is dit wel Goddelijk; kan God, Die oneindige Wijsheid heeft, zo spreken; waar en vanwaar is het Goddelijke ervan, indien niet vanuit een godsdienstige, en vandaar vanuit overreding?

2. Maar wie zo denkt, neemt niet in overweging, dat Jehovah Zelf, Die is de God des Hemels en der Aarde, het Woord heeft gesproken door Mozes en de Profeten, en dat het vandaar niet anders kan zijn dan het Goddelijk Ware Zelf, want hetgeen Jehovah Zelf spreekt, dit is Hetzelfde: ook neemt hij niet in overweging, dat de Heer, die Dezelfde is als Jehovah, het Woord heeft gesproken bij de Evangelisten, vele dingen vanuit Zijn eigen mond, en de overige dingen vanuit den geest Zijns monds, zijnde de Heilige Geest; vandaar is het, dat Hijzelf zegt dat in Zijn Woorden het Leven is, en dat Hijzelf is het Licht dat verlicht, en dat Hij is de Waarheid. Dat Jehovah Zelf het Woord heeft gesproken door de Profeten, is getoond in DE LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA OVER DEN HEER, n. 52, 53. Dat de woorden die de Heer Zelf bij de Evangelisten heeft gesproken, het Leven zijn, bij Johannes: “*De woorden die Ik spreek tot u, zijn Geest, en zijn Leven*”, VI: 63. Bij Denzelfde: “*Jezus zeide tot de vrouw aan de fontein Jakobs: Indien gij wist de gave Gods, en Wie Hij is Die tot u zegt: Geef Mij te drinken, zo zoudt gij van Hem hebben verbeden, en Hij zou u het levende Water hebben gegeven. Wie drinkt van het Water dat Ik geven zal, die zal niet dorsten tot in het eeuwige, maar het Water, dat Ik geven zal, zal in hem worden een fontein van Water, springende tot in het eeuwige leven*”, IV: 6, 10, 14; met de fontein Jakobs wordt het Woord aangeduid, zoals eveneens in Deut. XXXIII: 28; en daarom ook zat de Heer daar neder, en sprak Hij met de vrouw; en met het water wordt het ware des Woords aangeduid.

Bij Denzelfde: “Jesus zeide: *Zo iemand gedorst zal hebben, hij kome tot Mij en drinke: al wie gelooft in Mij, zoals de Schrift zegt, stromen des levenden Waters zullen vanuit den buik van hem vloeien*”, VII: 37, 38. Bij Denzelfde: “*Petrus zeide tot Jezus: De woorden des eeuwigen levens hebt gij*”, VI: 68. En daarom zegt de Heer bij Markus: “*De Hemel en de Aarde zullen voorbijgaan, Mijn Woorden zullen niet voorbijgaan*” XIII: 31. Dat de Woorden des Heren het Leven zijn, is omdat Hijzelf is het Leven en de Waarheid, zoals Hij leert bij Johannes: “*Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven*”, XIV: 6; en bij Denzelfde: “*In den aanvang was het Woord, en het Woord was bij God, en God was het Woord; in Hetzelve was het Leven, en het Leven was het Licht der mensen*”, I: 1, 4; onder het Woord daar wordt verstaan de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware, in Hetwelk alleen het Leven is en het Licht is. Daarvandaan is het, dat het Woord, hetwelk uit den Heer is, en hetwelk de Heer is, wordt geheten *de Fontein der levende wateren*. Jerem. II: 13; Hfdst. XVII: 13; Hfdst. XXXI: 9; *Fontein des heils*, Jes. XII: 3; *Fontein*, Zach. XIII: 1. En *Rivier van het water des levens*, Apoc. XXII: 1; en gezegd wordt “*dat het Lam, dat in het midden des Troons is, hen zal weiden, en hen zal heenleiden tot de Levende Fonteynen der Wateren*”, Apoc. VII: 17. Behalve in andere plaatsen, waar het Woord ook wordt genoemd Heiligdom en Tabernakel, waarin de Heer woont met den mens.

3. Maar de natuurlijke mens kan vanuit deze dingen nochtans niet worden overreed, dat het Woord is het Goddelijk Ware zelf, waarin de Goddelijke Wijsheid is en het Goddelijke Leven; hij beschouwt immers het Woord naar den Stijl, waarin hij die dingen niet ziet. Maar de Stijl des Woords is de Goddelijke Stijl zelf, waarmede elke andere Stijl, hoe subliem en uitmuntend die ook verschijnt, niet kan worden vergeleken; die is immers zoals donkerheid vergeleken bij het licht. De Stijl des Woords is zodanig, dat het Heilige is in elken zin, en in elk woord, ja zelfs overal [*alicubi*] in de letters zelf; vandaar verbindt het Woord den mens met den Heer, en opent den Hemel. Het zijn twee dingen die voortgaan uit den Heer, de Goddelijke Liefde en de Goddelijke Wijsheid, of, wat hetzelfde is, het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware, want het Goddelijk Goede is Zijner Goddelijke Liefde en het Goddelijk Ware is Zijner Goddelijke Wijsheid; het Woord in Zijn Wezen is Dit ene en Dit andere; en omdat hetzelve den mens met den Heer verbindt, en den Hemel opent, zoals gezegd is, vervult derhalve het Woord den mens, die hetzelve uit den Heer, en niet uit zichzelf alleen, leest, met het goede der liefde en met de ware dingen der wijsheid, diens wil met het goede der liefde,

en diens verstand met de ware dingen der wijsheid; vandaar heeft de mens het leven door het Woord.

4. Opdat dus de mens niet in twijfel zou zijn, dat het Woord zodanig is, werd mij uit den Heer de inwendige Zin des Woords onthuld, welke in zijn wezen Geestelijk is, die inis aan den uitwendigen Zin, welke Natuurlijk is, zoals de ziel aan het lichaam inis; gene zin is de Geest die de letter levend maakt: en daarom kan die Zin van de Goddelijkheid en de Heiligheid des Woords getuigen, en overtuigen ook den natuurlijken mens, als hij overtuigd wil worden.

Dat in het Woord een Geestelijke zin is, tot nu toe onbekend

Deze dingen moeten in de volgende orde worden gezegd: i. Wat de Geestelijke Zin is. ii. Dat die Zin in alle en de afzonderlijke dingen des Woords is. iii. Dat het vanuit dien Zin is, dat het Woord Goddelijk is geïnspireerd, en in elk woord Heilig. iv. Dat die Zin tot nu toe onbekend is geweest. v. En dat hij niet aan iemand na dezen wordt gegeven, tenzij hij in de echte ware dingen uit den Heer is.

5. i. *Wat de Geestelijke Zin is:* de Geestelijke Zin is niet die, welke vanuit den zin der letter des Woords opblinkt, wanneer iemand het Woord doorvorst en ontplooit om enig dogma der Kerk te bevestigen; deze zin is de letterlijke zin des Woords. Maar de Geestelijke Zin verschijnt niet in den zin der letter; hij is van binnen daarin, zoals de ziel in het lichaam, zoals de denking in de ogen, en de aandoening in het aangezicht, welke één handelen, zoals oorzaak en uitwerking. Die Zin voornamelijk maakt, dat het woord Geestelijk is, niet slechts voor de mensen, maar ook voor de engelen; en daarom heeft het Woord door dien Zin gemeenschap met de Hemelen.

6. Uit den Heer gaat voort HET HEMELSE, HET GEESTELIJKE EN HET NATUURLIJKE, het ene na het andere. HET HEMELSE wordt geheten dat wat voortgaat vanuit Zijn Goddelijke Liefde, en het is het Goddelijk Goede: HET GEESTELIJKE wordt geheten dat wat voortgaat vanuit Zijn Goddelijke Wijsheid, en het is het Goddelijk Ware: HET NATUURLIJKE is vanuit het ene en het andere; het is het complex ervan in het laatste. De Engelen van het hemels Rijk des Heren, vanuit wie de Derde of Hoogste Hemel is, zijn in het Goddelijke dat voortgaat uit den Heer, hetwelk het Hemelse wordt genoemd; want zij zijn in het goede der liefde uit den Heer: de Engelen van het geestelijk Rijk des Heren, vanuit wie de Tweede of Middelste Hemel is, zijn in het Goddelijke dat voortgaat uit den Heer, hetwelk het Geestelijke wordt genoemd; zij zijn immers in de ware dingen der wijsheid uit den Heer: ¹⁾ de Mensen echter der Kerk in de wereld, zijn in het Goddelijk Natuurlijke, hetwelk ook, voortgaat uit den Heer. Vanuit deze dingen volgt, dat het

1 Dat er twee Rijken zijn, vanuit welke de Hemelen bestaan, waarvan het ene wordt genoemd het Hemels Rijk, het andere het Geestelijk Rijk, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 20 tot 28.

Goddelijke voortgaande uit den Heer tot zijn laatsten, nederdaalt door drie Graden, en genoemd wordt Hemels, Geestelijk en Natuurlijk. Het Goddelijke dat uit den Heer tot de mensen nederdaalt, daalt door die drie Graden neder, en wanneer het is nedergedaald, bevat het die drie Graden in zich: al het Goddelijke is zodanig; derhalve is het, wanneer het in zijn Laatste graad is, in zijn Volle. Zodanig is het Woord. Dit is in zijn laatsten zin Natuurlijk, in zijn innerlijken zin is het Geestelijk, en in den binnensten zin Hemels, en het is Goddelijk in elken zin. Dat het Woord zodanig is, verschijnt niet in den Zin der letter ervan, die Natuurlijk is, ter oorzaak hiervan, dat de mens der wereld voordien niet iets had geweten aangaande de Hemelen, en vandaar niet wat het Geestelijke, en wat het Hemelse, aldus ook niet het onderscheid tussen Dezelve en tussen het Natuurlijke.

7. Het onderscheid tussen deze Graden kan ook niet geweten worden, tenzij de Overeenstemming wordt geweten, want die drie Graden zijn onderling geheel en al onderscheiden, zoals Doel, Oorzaak en Uitwerking, of zoals het Eerdere, het Latere en het Laatste, doch zij maken één door Overeenstemmingen; het Natuurlijke immers stemt overeen met het Geestelijke, en eveneens met het Hemelse. Wat echter Overeenstemming is, kan men zien in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, waar gehandeld is *Over de Overeenstemming van alle dingen des Hemels met alle dingen van den mens*, n. 87 tot 102; en *over de Overeenstemming van den Hemel met alle dingen van den aardbol*, n. 103 tot 105; en nog meer zal het worden gezien uit Voorbeelden vanuit het Woord, welke hieronder moeten worden aangevoerd.

8. Aangezien het Woord innerlijk Geestelijk en Hemels is, werd het derhalve door louter Overeenstemmingen samengeschreven, en wat geschreven is door louter Overeenstemmingen, dit is in den laatsten zin geschreven in zulk een stijl zodanig als die bij de Profeten en bij de Evangelisten, die hoewel hij gewoon schijnt, nochtans die Goddelijke Wijsheid en alle Engellijke Wijsheid in zich verbergt.

9. *Dat de Geestelijke Zin in alle en de afzonderlijke dingen des Woords is*, kan niet beter worden gezien dan door Voorbeelden, en deze zijn de volgende: Johannes zegt in de Apocalyps: *“Ik zag den Hemel geopend, toen zie, een wit Paard, en de Zittende daarop werd genoemd getrouw en waar, Die in Gerechtigheid richt en strijdt. En Zijn Ogen een vlam vuurs, en op Zijn Hoofd vele diademen, hebbende een Naam geschreven, die niemand weet dan Hijzelf: en Hij was bekleed met een Bekleedsel geverfd met bloed: en genoemd wordt zijn Naam HET WOORD GODS. Zijn Heirlegers volgden Hem op witte paarden, bekleed met fijn lijnwaad wit en rein. Hij heeft op Zijn bekleedsel en op Zijn dij den Naam geschreven KONING*

DER KONINGEN en HEER DER HEREN. *Ik zag verder een Engel staande in de Zon, die riep met een grote stem: Komt en vergadert u tot het grote Avondmaal, opdat gij ete de vlezen der koningen en de vlezen der oversten over duizend, en de vlezen der sterken, en de vlezen der paarden en der daarop zittenden, en de vlezen van alle vrijen en dienstknechten, en van kleinen en groten*”, XIX: II tot 18: wat deze dingen betekenen, kan niemand zien, tenzij vanuit den geestelijken Zin des Woords, en niemand den Geestelijken Zin tenzij vanuit de Wetenschap der overeenstemmingen, want alle woorden zijn overeenstemmingen, en geen woord daar is zinledig. De Wetenschap der overeenstemmingen leert, wat betekent het witte Paard, en wat de daarop Zittende, wat de Ogen als een vlam vuurs, wat de Diademen op het hoofd, wat het Bekleedsel met bloed geverfd, wat het witte fijn Lijnwaad, waarmede waren bekleed die van Zijn heirleger in den Hemel, wat de Engel staande in de zon, wat het grote Avondmaal tot hetwelk zij zouden komen en vergaderd worden, voorts wat de Vlezen der koningen, der oversten over duizend, en meerdere anderen, welke zij zouden eten. Wat echter de afzonderlijke dingen in den geestelijken Zin betekenen, zie men in het Werkje OVER HET WITTE PAARD, waar zij zijn ontvouwd; en daarom wordt er hier van afgezien dezelve verder te ontvouwen: getoond is in dat Werkje, dat de Heer ten aanzien van het Woord daar wordt beschreven, en dat onder Zijn Ogen zoals een vlam vuurs, en onder de Diademen op Zijn Hoofd, en onder den Naam die niemand weet dan Hijzelf, wordt verstaan de geestelijke Zin des Woords, en dat niemand dien Zin weet dan de Heer Zelf, en aan Wien Hij dien Zin wil onthullen; voorts dat onder het Bekleedsel geverfd met bloed, wordt verstaan de natuurlijke Zin des Woords, zijnde de Zin der letter ervan, waaraan geweld is gepleegd: dat het het Woord is, dat zo wordt beschreven, blijkt duidelijk, want gezegd wordt: ZIJN NAAM WORDT GENOEMD HET WOORD GODS; en dat het de Heer is Die wordt verstaan, blijkt ook duidelijk, want gezegd wordt dat de Naam van den Zittende op het paard, geschreven is KONING DER KONINGEN EN HEER DER HEREN. Dat de Geestelijke Zin des Woords moet worden geopend aan het einde der Kerk, wordt niet slechts aangeduid met de dingen die over het Paard en over den daarop Zittende nu zijn gezegd, maar ook met het grote Avondmaal, waartoe door den in de zon staanden Engel allen werden uitgenodigd om te komen en te eten de vlezen der koningen en der oversten over duizend, der sterken, der paarden, der daarop zittenden, van alle vrijen en dienstknechten: al deze uitdrukkingen zouden zinledige woorden zijn, en zonder Leven en Geest, als niet het Geestelijke van binnen aan dezelve inwas, zoals de ziel aan het lichaam inis.

10. In de Apocalyps Hfdst. XXI wordt aldus beschreven Sancta Hierosolyma: *“Dat in haar was een Schijnselgever eender aan den kostbaarsten Steen, zoals aan den steen jaspis, gelijk als Kristal, blinkende. Dat zij had een groten en hogen Muur, hebbende twaalf Poorten, en op de poorten twaalf Engelen, en de Namen Geschreven van de twaalf Stammen der zonen Israëls. Dat de Muur was 144 ellen, zijnde de maat eens Mensen, dat is, eens Engels. En dat het gebouw van den Muur was jaspis, en zijn fundamenten vanuit allen kostbaren steen, vanuit jaspis, saffier, chalcedon, smaragd, sardonix, sardius, chrysoliet, beryl, topaas, chrysopraas, hyacinth en amethyst. Dat de twaalf Poorten waren twaalf paarlen. Dat de Stad [Civitas] zelf was zuiver goud, eender aan zuiver glas: en dat zij was rechthoekig; lengte, breedte en hoogte waren evengelijk, 12000 stadiën: behalve meer dingen. Dat al deze dingen Geestelijk moeten worden verstaan, kan hieruit vaststaan, dat met Sancta Hierosolyma wordt aangeduid de nieuwe Kerk, welke uit den Heer moet worden geïnstauréerd, zoals in DE LEER OVER DEN HEER, n. 62 tot 65, is getoond: en omdat met Hierosolyma daar de Kerk wordt aangeduid, zo volgt, dat alle dingen die daarover worden gezegd, als over de Stad, over haar poorten, over haar muur, over de fundamenten van den muur, voorts de dingen over de maten ervan, een geestelijken zin bevatten, want de dingen die der Kerk zijn, zijn Geestelijk. Wat echter de afzonderlijke dingen betekenen, is in het Werk over NOVA HIEROSOLYMA, in London Anno 1758 uitgegeven, n.l. ontvouwd; en daarom wordt verdere ontvouwing overgeslagen, Het is genoeg, dat men daarvandaan wete, dat de afzonderlijke dingen der beschrijving ervan een Geestelijken zin in hebben, zoals de ziel aan het lichaam inis; en dat zonder dien zin, niets van de Kerk zou worden verstaan in de dingen die daar geschreven zijn, zoals dat de Stad [Civitas] was vanuit zuiver goud, de poorten ervan vanuit paarlen, de muur vanuit jaspis, de fundamenten van den muur vanuit kostbare stenen; dat de Muur was 144 ellen, zijnde de maat eens menschen, dat is, eens Engels; dat de stad [urbs] zelf was in lengte, breedte en hoogte van 12000 stadiën, en meer dingen. Wie echter vanuit de Wetenschap der overeenstemmingen den Geestelijken zin kent, die verstaat deze dingen, zoals dat de Muur en de fundamenten ervan betekenen de Leer vanuit den letterlijken zin des Woords, en dat de getallen 12, 144, 12000 eerdere dingen betekenen, namelijk alle ware en goede dingen der Kerk in één complex.*

11. In de Apocalyps Hfdst. VII, wordt gezegd: *“Dat 144000 waren verzegeld, 12000 vanuit iederen Stam van Israëel, evenzoveel vanuit den Stam van Jehudah, vanuit den stam van Ruben, van Gad, van Ascher, Naftalie, Menasse, Simeon, Levi, Jisaschar, Zebulon, Jozef en Benjamin. De Geestelijke Zin hiervan is, dat*

allen bij wie de Kerk uit den Heer is, worden gezaligd: in den Geestelijken zin immers wordt met getekend worden in de voorhoofden of verzegeld worden, aangeduid erkend worden door den Heer en gezaligd worden; met de twaalf stammen Israëls worden allen van die Kerk aangeduid; met 12, 12000, en 144000 allen, met Israël de Kerk, en met iederen Stam enig specifieke der Kerk: wie dit Geestelijke dier woorden niet weet, kan van mening zijn, dat alleen zoveel moeten gezaligd worden, en die slechts uit de Israëlietische en Joodse natie.

12. In de Apocalyps Hfdst. VI wordt gezegd *“Dat toen het Lam het Eerste Zegel des Boeks had geopend, een wit Paard uitging, en dat de daarop zittende een boog had, aan wien een kroon werd gegeven: dat toen Het had geopend het Tweede Zegel, een rood Paard uitging, en dat aan den daarop zittende een groot slagzwaard werd gegeven: toen Het had geopend het Derde Zegel, een zwart Paard uitging, en dat de daarop zittende in de hand een weegschaal hield: en dat toen Het had geopend het Vierde Zegel, een vaal Paard uitging, en dat de Naam van den daarop zittende de Dood was.* Wat deze dingen betekenen, kan alleen door den Geestelijken zin worden ontwikkeld, en het wordt ten volle ontwikkeld, wanneer men weet wat betekent de opening der zegels, wat het paard, en wat de overige dingen: met die dingen worden beschreven de opeenvolgende staten der Kerk ten aanzien van het verstand des Woords, van den aanvang tot het einde ervan; met de opening van de zegels des Boeks door het Lam, wordt aangeduid de openbaring van die staten der Kerk door den Heer; met het Paard het verstand des Woords; met het witte Paard het verstand van het ware vanuit het Woord in den eersten staat der Kerk; met den boog van den op dat Paard zittende, de Leer der naastenliefde en des geloofs, strijdende tegen de valse dingen; met de kroon het eeuwige leven als prijs der overwinning: met het rode Paard wordt aangeduid het verstand des Woords teloor gegaan ten aanzien van het goede in den tweeden staat der Kerk; met het grote slagzwaard, het valse strijdende tegen het ware: met het zwarte Paard wordt aangeduid het verstand des Woords teloor gegaan ten aanzien van het ware in den derden staat der Kerk; met de weegschaal de schatting van het ware, zó gering dat het nauwelijks iets is: met het vale Paard wordt aangeduid het verstand des Woords van nul en gener waarde vanwege de boze dingen des levens en de valse dingen daaruit in den vierden of laatsten staat der Kerk; en met den dood de eeuwige verdoemenis. Dat zulke dingen in den Geestelijken zin met gene dingen worden aangeduid, verschijnt niet in den zin der letter of den natuurlijken zin; en daarom zou, als niet de Geestelijke zin eenmaal werd geopend, het Woord ten aanzien van

dit en ten aanzien van de overige dingen in de Apocalyps, gesloten zijn, en wel dermate, dat tenslotte niemand zou weten, waarin het Heilig Goddelijke daar school. Desgelijk wat wordt aangeduid met de vier Paarden en met de vier Wagens uitgaande van tussen de twee bergen van brons, bij Zacharia, Hfdst. vi: 1 tot 8.

13. In de Apocalyps Hfdst. ix: leest men: *“De rede Engel heeft gebazuind, en ik zag een ster vanuit den Hemel neergevallen op de aarde, en gegeven werd haar de sleutel van den put des afgronds; en zij heeft geopend den put des afgronds. en rook is opgegaan vanuit den put zoals de rook eens groten ovens; en verduisterd is de zon en de lucht vanwege den rook des puts; en vanuit den rook gingen uit Sprinkhanen op de aarde, en gegeven werd hun mogendheid, zoals mogendheid hebben de scorpioenen der aarde: de gedaanten der sprinkhanen eender aan paarden bereid tot den oorlog; en op hun hoofden zoals kronen eender aan goud, en hun aangezichten zoals de aangezichten der mensen; en zij hadden haren zoals haren der vrouwen, en hun tanden zoals van leeuwen waren zij; en zij hadden ijzeren borstharnassen; en hun stem zoals de stem van vele wagens rennende ten strijde: zij hadden staarten eender aan scorpioenen, en stekels waren in hun staarten, en hun mogendheid de mensen te kwetsen vijf maanden; en zij hadden over zich een koning, den engel des afgronds, wiens naam in het Hebreeuws Abaddon, in het Grieks hebbende den naam Apollyon”*. Ook deze dingen zou niet wie ook verstaan, als hem niet de Geestelijke zin was onthuld, want niets is daar zinledig gezegd; alle dingen ten aanzien van elk ding afzonderlijk duiden aan: daar wordt gehandeld over den staat der Kerk, wanneer alle erkentnissen van het ware vanuit het Woord zijn teloor gegaan, en vandaar de zinlijk geworden mens zich overreed dat valsheden waarheden zijn. Met de vanuit den hemel nedergevallen ster worden aangeduid de teloor gegane erkentnissen van het ware; met de verduisterde zon en lucht wordt aangeduid het licht van het ware, donkerheid geworden: met de sprinkhanen die vanuit den rook van dien put uitgingen, worden aangeduid de valse dingen in uitersten, zodanig als degenen hebben die zinlijk zijn geworden, en alle dingen zien en beoordelen, vanuit begoochelingen; met den scorpioen wordt hun overredende aangeduid; dat de sprinkhanen verschenen zoals paarden bereid tot den oorlog, betekent de redekavelingen van hen alsof vanuit het verstand van het ware; dat de sprinkhanen kronen eender aan goud op het hoofd hadden, en hun aangezichten waren zoals de aangezichten der mensen, betekent dat zij zichzelf toeschenen als overwinnaars en wijzen; dat zij haren zoals vrouwenharen hadden, betekent dat zij zichzelf toeschenen alsof zij in de aandoening van het ware waren; dat zij tanden

zoals van leeuwen hadden, betekent dat de zinlijke dingen, die de laatsten van den natuurlijken lijken mens zijn, hun toeschenen alsof in de macht over alle dingen: dat zij borstharnassen gelijk ijzeren borstharnassen hadden, betekent de argumenteringen vanuit begoochelingen, waarmede zij strijden en vermogen: dat zij hadden een stem der vleugels zoals de stem van wagens rennende ten oorlog, betekent de redekavelingen alsof uit de ware dingen der leer vanuit het Woord, waarvoor moet worden gestreden; dat zij staarten hadden zoals de schorpioenen, betekent de overredingen; dat zij stekels hadden in de staarten, betekent de geslepenheden om daarmede te bedriegen; dat zij mogendheid hadden om de mensen vijf maanden te kwetsen, betekent dat zij enige verbijstering brengen over hen die in het verstand van het ware en in de doorvatting van het goede zijn: dat zij over zich een koning hadden, den engel des afgronds, wiens naam Abaddon of Apollyon, betekent dat hun valse dingen waren uit de hel, waar de louter natuurlijken zijn, en in het eigen inzicht. Dit is van die woorden de geestelijke zin, vanuit welken zin niet wat ook verschijnt in den zin der letter. Iets eenders is overal in de Apocalyps. Men moet weten, dat in den geestelijken zin alle dingen in een ononderbroken verband samenhangen, ter welker samenvlechting ieder woord in den zin der letter of in den natuurlijken zin bijdraagt; en daarom zou, als een woordje werd weggenomen, het verband verbroken worden en de aaneenschakeling vergaan; derhalve werd, opdat dit niet zou geschieden, aan het einde van dit Profetische Boek toegevoegd: *“Dat niet een woord zou worden weggenomen”*, Apoc. xxii: 19. Eender is het gesteld met de Boeken van de Profeten van het Oude Testament; en opdat daaruit niet wat ook zou worden weggenomen, is het krachtens de Goddelijke Voorzienigheid des Heren geschied, dat de afzonderlijke dingen daarin tot op de letter toe zouden worden geteld, zulks door de Masoreten.

14. Waar de Heer over de Voleinding der eeuw, zijnde de laatste tijd der Kerk, vóór Zijn Discipelen spreekt, zegt Hij aan het einde der Voorzeggingen over de opeenvolgende veranderingen van haar staat: *“Terstond na de verdrukking dier dagen zal de Zon verduisterd worden, en de Maan haar schijnsel niet geven, en de Sterren zullen van den Hemel vallen, en de machten der hemelen zullen bewogen worden. En dan zal verschijnen het teken van den Zoon des mensen in den Hemel, en dan zullen wenen alle stammen der aarde; en zij zullen zien den Zoon des mensen komende in de wolken des Hemels met veel macht en heerlijkheid. En Hij zal uitzenden de Engelen met een bazuin en grote stem; zij zullen bijeenvergaderen Zijn uitverkorenen uit de vier winden, van het uiterste der hemelen tot het uiterste derzelve”*. Matth. xxiv: 29, 30, 31. Onder deze

dingen wordt in den geestelijken zin niet verstaan, dat de Zon en de Maan zullen verduisterd worden, dat de Sterren van den hemel zullen vallen, en dat zal hebben te verschijnen het teken des Heren in den hemel, en dat zij Hem zullen zien in de wolken, en tevens Engelen met bazuinen; maar onder de afzonderlijke woorden daar worden geestelijke dingen verstaan, welke der Kerk zijn, over welken staat aan het einde die dingen zijn gezegd; in den geestelijken zin immers wordt onder de Zon die verduisterd zal worden, verstaan de Heer ten aanzien van de liefde; onder de Maan die haar schijnsel niet zal geven, de Heer ten aanzien van het geloof; onder de Sterren die van den hemel zullen vallen, de erkentissen van het goede en het ware, welke zullen vergaan; onder het teken van den Zoon des mensen in den hemel, de verschijning van het Goddelijk Ware; onder de stammen der aarde die zullen wenen, het ontbreken van elk ware dat des geloofs is, en van elk goede dat der liefde is; onder de komst van den Zoon des mensen in de wolken des hemels met macht en heerlijkheid, de aanwezigheid des Heren in het Woord en de onthulling; met de wolken wordt aangeduid de zin der letter des Woords, en onder de heerlijkheid de geestelijke zin des Woords; met de Engelen met de bazuin en grote stem, wordt aangeduid de hemel vanwaar het Goddelijk Ware is; met de uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden van het uiterste der hemelen tot het uiterste derzelve, wordt aangeduid het nieuwe der Kerk ten aanzien van de liefde en het geloof. Dat niet verstaan wordt een verduistering van Zon en Maan, en een neervallen van sterren op aarde, staat klaarblijkend vast uit de Profeten, bij wie eendere dingen worden gezegd aangaande den staat der Kerk, wanneer de Heer in de Wereld zal komen, zoals bij Jesaja: *“Zie, de dag van Jehovah komt, gruwelijk, en met ontsteking des toorns; de Sterren der hemelen, en de gesternten ervan zullen niet lichten met hun licht, verduisterd zal worden de Zon in haar opgang, en de Maan zal niet doen glanzen haar schijnsel: Ik zal over het wereldrond de boosheid bezoeken”*, xxiv: Bij Joël: *“Komen doet de dag van Jehovah, dag van duisternis en donkerheid; Zon en Maan zullen zwart worden; en de Sterren zullen haar glans intrekken”*, ii: 1, 2, 10; Hfdst. iii: 15. Bij Ezechiël: *“Bedecken zal Ik de Hemelen, en zwart maken de Sterren, de Zon zal Ik met een wolk bedekken, en de Maan zal niet doen lichten haar schijnsel: alle Schijnselgevers des lichts zal Ik verduisteren en geven zal Ik duisternis op de aarde”*, xxxii: 7, 8; onder den dag van Jehovah wordt verstaan de komst des Heren, welke is geweest, toen er niet langer enig goede en ware in de Kerk over was, en niet enige erkentenis des Heren.

15. Opdat gezien worde dat de Profetische dingen des Woords van het Oude Testament in vele plaatsen zonder den Geestelijken zin niet worden verstaan,

zou ik alleen enige willen aanvoeren, zoals dit bij Jesaja; *“Dan zal Jehovah opwekken tegen Aschur een geesel, naar de plaag van Midian aan de rots Oreb, en Zijn stok over de zee, dien Hij verheffen zal in den weg van Egypte. En het zal geschieden in dien dag dat zijn last zal terugtreden van over uw schouder, en het juk van over uw hals; Hij zal komen tegen Ajath, doortrekken in Migron, tegen Mischmath zal Hij aan zijn wapens bevelen; zij zullen Mebara doortrekken, Gibeā onze herberg, zij zal sidderen, Ramah, Gibeā van Schaul zal vluchten: huil met uw stem, gij dochter van Gallim, luister Lajisch, ellendige Anatoth; dwalen zal Madmena; de bewoners van Gebim zullen zich vergaderen; is er nog een dag in Nob om staande te blijven; hij zal zijn hand bewegen, de berg der dochter van Zion, de heuvel van Jeruzalem. Jehovah zal afsnijden het struweel van het woud met ijzer, en Libanon zal vallen door den Grootse”, x: 24 tot 34;* hier komen alleen Namen voor, waaruit men niets kan putten tenzij met behulp van den Geestelijken zin, waarin alle Namen in het Woord dingen des Hemels en der Kerk betekenen: vanuit dien Zin wordt samengevat, dat daarmede wordt aangeduid, dat de ganse Kerk door Wetenschappelijke dingen die al het ware verdraaien en het valse bevestigen, is verwoest. Elders bij Denzelfden Profeet: *“In dien dag zal de naijver van Efraïm terugtreden, en de vijanden van Jehudah worden uitgeroeid; Efraïm zal niet wedijveren met Jehudah, en Jehudah zal Efraïm niet benauwen, maar zij zullen aanvliegen op den schouder der Filistijnen naar de zee, tezamen zullen zij beroven de zonen van het Oosten; Edom en Moab de uitzending hunner handen: daarentegen zal Jehovah verbannen de tong der zee van Egypte, en schudden zal Hij Zijn hand over de rivier met de heftigheid van Zijn geest, en slaan zal Hij dezelve tot zeven beken, om een weg te maken met de schoenen: dan zal er een pad zijn voor de overblijfselen Zijns volks, welke overig zullen zijn van Aschur”, xi: 13 tot 16;* hier eveneens zal niemand, tenzij hij weet wat met de afzonderlijke namen daar wordt aangeduid, enig Goddelijke zien, terwijl daar toch wordt gehandeld over de Komst des Heren, en wat dan zal geschieden, zoals duidelijk blijkt uit de Verzen 1 tot 10 daar: wie derhalve zal zonder behulp van den geestelijken zin zien, dat met die Verzen in hun volgorde dit wordt aangeduid, dat zij die in valse dingen vanuit onwetendheid zijn, en zich niet door de boze dingen hebben laten verleiden, tot den Heer zullen toetreden, en dat de Kerk dan het Woord zal verstaan, en dat de valse dingen dan hen niet langer zullen schaden. Eender waar niet namen voorkomen, zoals bij Ezechiël: *“Zo zeide de Heer Jehovah: Zoon des mensen, zeg tot den vogel van allen vleugel, en tot alle wilde dieren des velds: Vergadert u en komt van rondom tot Mijn Slachtoffer, dat Ik slachtoffer voor u, een groot slachtoffer op de bergen Israëls: opdat gij eet vlees,*

en drinkt bloed, vlees van sterken zult gij eten, en bloed van vorsten der aarde zult gij drinken: eten zult gij vet tot verzadiging toe, en drinken zult gij bloed tot aan dronkenschap toe, van Mijn slachtoffer dat Ik voor u slachtoffer. Gij zult verzadigd worden op Mijn tafel van paard en van wagen, van den sterke, en van elken krijgsman; zo zal Ik geven Mijn heerlijkheid onder de natiën”, xxxix: 17 tot 21; wie niet vanuit den Geestelijken Zin weet, wat betekent slachtoffer, wat vlees en bloed, en wat paard, wagen, de sterke en de krijgsman, zal niet iets anders weten dan dat zulke dingen zullen worden gegeten en gedronken; maar de geestelijke Zin leert dat met eten vlees en drinken bloed van het slachtoffer dat de Heer Jehovih op de bergen Israëls zal geven, wordt aangeduid zich toeëigenen het Goddelijk Goede en het Goddelijke Ware vanuit het Woord; gehandeld wordt daar immers over de samenroeping van allen tot het Rijk des Heren, en in het bijzonder over de instauratie van de Kerk bij de natiën uit den Heer: wie kan niet zien dat niet vlees onder vlees, noch bloed onder bloed daar wordt verstaan, zoals dat zij bloed zouden drinken tot aan dronkenschap toe, en dat zij verzadigd zouden worden van paard, wagen, van den sterke en van elken krijgsman. Eender in duizend andere plaatsen bij de Profeten.

16. Zonder den Geestelijken Zin zou niet iemand weten, waarom het den Profeet Jeremia werd bevolen, dat hij een gordel zou kopen, en die aan de lenden doen, niet dien door water halen, en verbergen in de kloof ener rots aan den Eufraat, Jerem. xiii :1 tot 7. Dat het den Profeet Jesaja werd bevolen, een zak van over de lenden te ontbinden, en den schoen uit te trekken van over zijn voet, en te gaan naakt en ontschoeid drie jaren, Jes. xx: 2, 3. Dat het den Profeet Ezechiël werd bevolen een scheermes te laten gaan over zijn hoofd en over zijn baard, en daarna de haren te verdelen, een derde deel te verbranden in het midden der stad, een derde deel te slaan met het zwaard, een derde deel te verstrooien in den wind, en een klein weinig ervan te binden in de slippen, ten slotte voort te werpen in het midden des vuurs, Ezech. v: 1 tot 4. Dat het denzelfden Profeet bevolen werd, zich neder te leggen op zijn rechter- en linkerzijde 390 en 40 dagen, en zich een koek te maken uit tarwe, gerst, bonen, linzen, heerse en spelt met ossendrek, en dien te eten; en ondertussen aan te leggen een wal en een bolwerk tegen Jeruzalem, en haar te belegeren. Ezech. iv: 1 tot 15. Dat het den Profeet Hoschea tweemaal bevolen werd zich een loonhoer te nemen, Hoschea i: 2 tot 9; Hfdst. iii: 2, 3; en eendere dingen meer. Bovendien, wie zou zonder den Geestelijken Zin weten, wat wordt aangeduid met alle dingen van den Tabernakel, zoals met de Ark, het Verzoen-deksel, de Cherubim, den Kandelaar, het Reukaltaar, en de Toonbroden op de tafel, en met de voorhangen en de gordijnen ervan.

Wie zou zonder den Geestelijken Zin weten, wat wordt aangeduid met de Klederen der heiligheid van Aharon, diens Tunica, Mantel, Efod, de Urim en Thummim, Tulband, en meerdere dingen van hem. Wie zou zonder den Geestelijken Zin weten, wat wordt aangeduid met al die dingen welke bevolen waren aangaande de Brandoffers, Slachtoffers, Spijs-offers en Plengoffers: voorts aangaande de Sabbathen en de Feesten: het is de waarheid, dat niet het minste dienaangaande bevolen is geweest, wat niet iets van den Heer, van den Hemel en van de Kerk heeft aangeduid. Vanuit deze weinige dingen kan het duidelijk worden gezien, dat een Geestelijke Zin gelegen is in alle en de afzonderlijke dingen des Woords.

17. Dat de Heer, toen Hij in de wereld was, heeft gesproken door middel van overeenstemmingen, aldus geestelijk wanneer Hij natuurlijk sprak, kan vaststaan uit Zijn Gelijknissen, waaraan in de afzonderlijke woorden ervan een Geestelijke Zin inis: tot voorbeeld diene de Gelijkenis over de tien Maagden: Hij zeide *“Eender is het Koninkrijk der Hemelen aan tien Maagden, die, nemende haar lampen, uitgingen den Bruidegom tegenmoet: vijf van haar waren voorzichtig, vijf echter dwaas: zij die dwaas waren, nemende haar lampen, namen geen olie met zich, de voorzichtigen echter namen olie met zich in haar lampen. Terwijl echter de Bruidegom vertoefde, werden zij allen sluimerig, en vielen in slaap: midden in den nacht echter geschiedde een geroep: Zie, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet: toen ontwaakten al die Maagden, en bereidden haar lampen: de dwazen echter zeiden tot de voorzichtigen: Geef ons van uw olie, omdat onze lampen uitgaan; doch de voorzichtigen zeiden: Misschien is er niet genoeg voor ons en voor u, gaat liever heen tot de verkopers, en koopt voor uzelf. Doch als zij heengingen om te kopen, kwam de Bruidegom, en die gereed waren, schreden in met Hem tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. En ten slotte kwamen ook de overige Maagden, zeggende: Heer, Heer, doe ons open; Hij echter antwoordende, zeide: Voorwaar zeg Ik u, Ik ken u niet”*. Matth. xxv: 1 tot 12. Dat in deze afzonderlijke dingen een Geestelijke Zin is, en vandaar het Heilig Goddelijke, ziet niet dan alleen hij die weet, dat er een Geestelijke Zin is, en hoedanig die is: in den Geestelijken Zin wordt onder het Koninkrijk God verstaan de Hemel en de Kerk, onder den Bruidegom de Heer, onder de Bruiloft het huwelijk van den Heer met den Hemel en de Kerk door het goede der liefde en des geloofs; met de Maagden worden degenen aangeduid die van de Kerk zijn; onder tien allen, met vijf enigen; met de lampen de ware dingen des geloofs; met de olie het goede der liefde; met inslapen en ontwaken het leven des mensen in de wereld, hetwelk natuurlijk is, en het leven van hem na den dood, hetwelk geestelijk is; met kopen, zich verwerven; met gaan tot

de verkopers, zich het goede der liefde verwerven van anderen na den dood; en omdat het dan niet langer wordt verworven, werd derhalve, hoewel zij met lampen en gekochte olie kwamen aan de (binnen)deur [*ostium*; in verschil met *janua*: (buiten)deur] waar de bruiloft was, nochtans tot haar gezegd door den Bruidegom: Ik ken u niet: de oorzaak hiervan is deze, dat de mens na het leven in de wereld zodanig blijft als hij in de wereld had geleefd. Uit deze dingen blijkt, dat de Heer door middel van louter overeenstemming heeft gesproken, en zulks omdat Hij sprak vanuit het Goddelijke, dat in Hem was en dat van Hemzelf was. Dat de Bruidegom betekent den Heer, en het Koninkrijk der hemelen de Kerk, en dat de Bruiloft betekent het huwelijk des Heren met de Kerk door het goede der liefde en des geloofs, de Maagden zij die van de Kerk zijn, Tien allen, Vijf enigen, Slapen den natuurlijken staat, Kopen zich verwerven, de (Binnen)-Deur den ingang tot den Hemel, en niet kennen, wanneer het is niet door den Heer, niet zijn in Zijn liefde, kan vaststaan uit vele plaatsen in het Profetische Woord, waar die woorden eendere dingen betekenen. Omdat de Maagden degenen betekenen die van de Kerk zijn, wordt derhalve in het Profetische Woord zo vaak gezegd Maagd en Dochter van Zion, van Jeruzalem, van Israël; en omdat de Olie het goede der liefde betekent, werden derhalve alle Heilige dingen der Israëlitische Kerk met olie gezalfd. Iets eenders is het geval met de overige Gelijkenissen, en met alle woorden die de Heer heeft gesproken, en bij de Evangelisten geschreven zijn; vandaar is het, dat de Heer zegt dat Zijn woorden Geest en Leven zijn, Jes. vi: 63. Iets eenders is het geval met alle wonderen des Heren, die Goddelijk waren, omdat zij betekenden de verschillende staten bij hen bij wie de Kerk uit den Heer moest worden geïnstauréerd; zo betekende dat de Blinden het gezicht kregen, dat diegenen het inzicht ontvingen die in de onwetendheid omtrent het ware waren geweest; dat de doven het gehoor kregen, betekent dat diegenen luisterden en gehoorzaamden, die tevoren niets aangaande den Heer en aangaande het Woord hadden gehoord; dat de doden wederopgewekt werden, betekende dat diegenen levend werden die anders geestelijk zouden zijn vergaan; en zo voort: dit wordt verstaan onder des Heren antwoord tot de discipelen van Johannes, die vroegen of Hij het was die komen zou: *“Boodschapt aan Johannes de dingen die gij gehoord en gezien hebt: de Blinden zien, en de Kreupelen wandelen, de Melaatsen worden gereinigd, en de Doven horen, de Doden staan weder op, en de Armen horen het Evangelie”*, Matth. xi: 2, 3, 4, 5. Bovendien bevatten alle de in het Woord vermelde Wonderen, in zich zulke dingen die des Heren, des Hemels en der Kerk zijn, weswege die Wonderen Goddelijk zijn, onderscheiden van

de niet-Goddelijke Wonderen. Deze weinige dingen ter toelichting, wat de Geestelijke Zin is, en dat die is in alle en de afzonderlijke dingen des Woords.

18. III. *Dat het vanuit den Geestelijken Zin is, dat het Woord Goddelijk is geïnspireerd, en in elk woord Heilig.* Gezegd wordt in de Kerk dat het Woord Heilig is, en zulks omdat Jehovah God hetzelfde heeft gesproken; maar omdat het Heilige ervan in de allene letter niet verschijnt, bevestigt zich derhalve hij die deswege aan de Heiligheid ervan eenmaal is gaan twifelen, daarna, wanneer hij het Woord leest, door vele dingen daar in dien twijfel; hij denkt dan immers: Is dit Heilig? is dit Goddelijk? Opdat dus zulk een denking niet bij velen invloeie en daarna de overhand krijgje, en daardoor de verbinding van den Heer met de Kerk, waarin het Woord is, verga, heeft het den Heer nu behaagd den Geestelijken Zin te onthullen, opdat men wete waar wel dat Heilige in het Woord schuilt. Maar laten voorbeelden dit eveneens toelichten: in het Woord wordt nu eens gehandeld over Egypte, dan weer over Aschur, of over Edom, over Moab, over de zonen Ammons, over Tyrus en Zidon, over Gog; wie niet weet dat met de Namen van hen dingen des Hemels en der Kerk worden aangeduid, kan in de dwaling vallen, dat het Woord veel over natiën en volken handelt, en slechts heel weinig over den Hemel en de Kerk, dus veel over aardse dingen, en slechts weinig over hemelse dingen: maar wanneer hij weet, wat met hen of met de namen van hen wordt aangeduid, kan hij uit de dwaling in de waarheid komen: eender wanneer hij in het Woord ziet, dat daar zo vaak worden genoemd Tuinen, Bossen, Wouden, voorts de Bomen ervan, zoals Olijfbomen, Wijnstokken, Ceders, Populieren, Eiken; alsmede zo vaak een Lam, Schaap, Bok, Kalf, Os; en eveneens Bergen, Heuvels, Dalen, en daar Bronnen, Rivieren, Wateren, en eendere dingen meer; hij die niets weet aangaande den Geestelijken Zin des Woords, kan niet anders weten, dan dat het alleen die dingen zijn die worden verstaan; hij weet immers niet dat met een tuin, een bos en een woud worden verstaan de wijsheid, het inzicht en de wetenschap; dat onder olijfboom, wijnstok, ceder, populier en eik worden verstaan het hemels, geestelijk, redelijk, natuurlijk en zinlijk goede en ware van de Kerk; dat onder lam, schaap, bok, kalf, os, worden verstaan de onschuld, de naastenliefde, en de natuurlijke aandoening; dat onder bergen, heuvels en dalen worden verstaan de hogere, lagere en laagste dingen der Kerk; voorts dat met Egypte wordt aangeduid de wetenschap, met Aschur de rede, met Edom het natuurlijke, met Moab de echtbreking van het goede, met de zonen van Ammon de echtbreking van het ware, met Tyrus en Zidon de erkenningen van het ware en het goede, met God de uitwendige eredienst zonder den inwendigen; wanneer hij echter

deze dingen weet, dan kan hij denken dat het Woord niet dan alleen handelt over Hemelse dingen, en dat die aardse dingen slechts de subjecten zijn waarin gene dingen zijn. Maar een voorbeeld vanuit het Woord zal ook dit toelichten; men leest bij David: *“De Stem van Jehovah op de wateren, de God der heerlijkheid doet donderen, Jehovah op de grote wateren: de stem van Jehovah brekende de ceders, Jehovah verbreekt de ceders van den Libanon, en Hij doet ze huppelen als een kalf, Libanon en Schirjon zoals den zoon van den eenhoorn; de stem van Jehovah insnijdend als een vlam vuurs: de stem van Jehovah doet de woestijn sidderen, doet sidderen de woestijn Kadesh. De stem van Jehovah doet baren de hinden, en ontbloot de wouden; maar in Zijn Tempel zegt een ieder heerlijkheid”*, Psalm xxix: 3 tot 9: wie niet weet, dat de afzonderlijke dingen daar ten aanzien van ieder willekeurig woord Heilige Goddelijke dingen zijn, die kan, als hij louter natuurlijk is, bij zichzelf zeggen: Wat is dit dat Jehovah zit op de wateren, dat Hij door Zijn stem de ceders breekt, ze doet huppelen als een kalf, en den Libanon zoals den zoon van den eenhoorn, dat Hij de hinden doet baren, en meer dingen; hij weet immers niet, dat de macht van het Goddelijk Ware of van het Woord door die dingen in den Geestelijken Zin is beschreven; want in dien Zin wordt onder de stem van Jehovah, welke daar de donder is, verstaan het Goddelijk Ware of het Woord in zijn macht; onder de grote wateren, waarop Jehovah zit, worden de ware dingen ervan verstaan; onder de ceders en den Libanon, die Hij breekt en verbreekt, worden de valse dingen van den redelijken mens verstaan; onder het kalf en den zoon van den eenhoorn, de valse dingen van den natuurlijken en zinlijken mens; onder de vlam des vuurs, de aandoening van het valse; onder de woestijn en de woestijn Kadesh de Kerk waar niet enig ware en goede is; onder de hinden, die de stem van Jehovah doet baren, worden verstaan de natiën die in het natuurlijk goede zijn; en onder de wouden die Hij ontbloot, worden verstaan de wetenschappen en de erkentnissen, welke het Woord voor dezelve opent; en daarom volgt er: in Zijn Tempel zegt een ieder heerlijkheid; waaronder wordt verstaan, dat in de afzonderlijke dingen des Woords Goddelijke Ware dingen zijn; de Tempel immers betekent den Heer, en vandaar het Woord; voorts den Hemel en de Kerk; en de heerlijkheid betekent het Goddelijk Ware. Uit deze dingen blijkt, dat geen woord daar is, dat niet beschrijft de Goddelijke macht des Woords tegen de valse dingen van elk geslacht bij de natuurlijke mensen, en de Goddelijke macht om de natiën te hervormen.

19. Er is een nog innerlijker Zin in het Woord, die DE HEMELSE wordt genoemd, waarover iets boven in n. 6 is gezegd; maar deze Zin kan bezwaarlijk worden ontknoopt, want die valt niet zo in de denking des verstands, als in

de aandoening des wils. Dat er nog een innerlijker Zin, die de Hemelse wordt genoemd, mis aan het Woord, is omdat uit den Heer voortgaat het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware, het Goddelijk Goede vanuit Zijn Goddelijke Liefde, en het Goddelijk Ware vanuit Zijn Goddelijke Wijsheid; het ene en het andere is in het Woord, want het Woord is het Goddelijke Voortgaande: en omdat het Woord het ene en het andere is, maakt derhalve het Woord degenen levend, die Hetzelve heilig lezen: maar over deze zaak zal worden gesproken in het Artikel, waar zal worden aangetoond, dat in de afzonderlijke dingen des Woords is het huwelijk van den Heer en de Kerk, en vandaar het huwelijk van het goede en het ware.

20. *IV. Dat de Geestelijke Zin des Woords tot nu toe onbekend is geweest.* Dat alle en de afzonderlijke dingen die in de natuur zijn, overeenstemmen met Geestelijke dingen, eender alle en de afzonderlijke dingen die in het menselijk lichaam zijn, is getoond in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 87 tot 105; maar wat Overeenstemming is, is tot nu toe niet geweten; echter was het in de Oudste tijden ten zeerste bekend; voor hen immers die toen leefden, was de Wetenschap der overeenstemmingen de Wetenschap der wetenschappen, en wel zó universeel, dat al hun Codexen en Boeken door middel van Overeenstemmingen waren geschreven: het Boek Job, hetwelk een oud Boek is, is vol van overeenstemmingen De Hiëroglifyen der Egyptenaren, en eveneens de Fabels der Oudsten waren niet anders. Alle Oude Kerken zijn geweest Kerken Uitbeeldend voor Hemelse dingen; haar Riten, en eveneens haar Inzettingen, volgens welke haar Eredienst was ingesteld, bestonden uit louter Overeenstemmingen; eender alle dingen der Kerk bij de zonen Jakobs; de Brandoffers en de Slachtoffers met de afzonderlijke dingen ervan, waren Overeenstemmingen; eender de Tabernakel met alle dingen daarin; voorts ook de Feesten van hen, zoals het Feest der ongezuurde dingen, het Feest der tabernakels, en het Feest der eerstelingen: ook het Priesterschap van Aharon en van de Leviten, en de Klederen der Heiligheid van Aharon en van diens zonen; en bovendien alle Inzettingen en Gerichten, welke hun eredienst en leven betroffen: en omdat de Goddelijke dingen in de wereld zich vertonen door Overeenstemmingen, is derhalve het Woord door louter overeenstemmingen geschreven; en daarom heeft de Heer, omdat Hij sprak vanuit Zijn Goddelijke, door overeenstemmingen gesproken, want dat wat uit het Goddelijke is, valt in de natuur in zulke dingen, die met de Goddelijke dingen overeenstemmen, en die dan de Goddelijke dingen, welke de Hemelse en de Geestelijke dingen worden genoemd, in hun schoot verbergen.

21. Ik ben onderricht, dat de mensen der Oudste Kerk, welke was vóór den Vloed, van zulk een hemelsen genius zijn geweest, dat zij spraken met de Engelen des hemels, en dat zij met hen konden spreken door overeenstemmingen; vandaar dat de staat hunner Wijsheid zodanig was geworden, dat zij over al wat zij zagen op den aardbol, niet slechts natuurlijk dachten, maar ook tevens geestelijk dachten, aldus eveneens verbonden met de Engelen. Bovendien ben ik onderricht, dat Chanoch, over wien melding wordt gemaakt in Genesis Hfdst. v: 21 tot 24, met zijn medegenoten, vanuit hun mond de overeenstemmingen heeft verzameld, en de wetenschap ervan heeft overgeleverd aan de nakomelingen; ten gevolge waarvan het is geschied, dat de Wetenschap der overeenstemmingen in vele Rijken van Azië niet alleen bekend is geweest, maar ook beoefend, vooral in het Land Kanän, Egypte, Assyrië, Chaldea, Syrië, Arabië, in Tyrus, Zidon, Ninive; en dat zij vandaar vanuit de zeeplaatsen werd overgebracht naar Griekenland, maar daar dan veranderd in Fabels, zoals kan vaststaan vanuit de geschriften der Oudsten daar.

22. Maar toen de Uitbeeldende dingen der Kerk, welke Overeenstemmingen waren, na verloop van tijd werden verkeerd in Afgodische dingen, en eveneens in Magische, toen is die Wetenschap krachtens de Goddelijke Voorzienigheid des Heren, allengs in vergetelheid geraakt, en bij de Israëlitische en de Joodse Natie geheel en al teloor geraakt en uitgeblust. Weliswaar bestond de Eredienst van deze Natie uit louter Overeenstemmingen, en vandaar was die uitbeeldend voor de Hemelse dingen, maar nochtans wisten zijzelf niet wat het een en het ander betekende; zij waren immers volslagen natuurlijke mensen, en vandaar wilden noch konden zij iets weten aangaande de Geestelijke dingen, bijgevolg ook niet iets aangaande de Overeenstemmingen.

23. Dat de Afgoderijen der Natiën in de oude tijden aan de wetenschap der overeenstemmingen den oorsprong ontleenden, was ter oorzaak hiervan, dat alle dingen die op den aardbol verschijnen, overeenstemmen, aldus niet slechts bomen, maar ook het vee en de vogels van elk geslacht, voorts de vissen en de overige dingen; de Ouden, die in de Wetenschap der overeenstemmingen waren geweest, maakten voor zich beelden, welke met de hemelse dingen overeenstemden, en waarin zij zich verlustigden omdat zij zulke dingen betekenden die des Hemels en vandaar der Kerk waren, en derhalve stelden zij die beelden niet slechts op in hun Tempels, maar ook in hun huizen, niet ter aanbedding, maar ter behartiging [*recordatio*] van de hemelse dingen die zij betekenden; vandaar waren er in Egypte en elders in beeld geweest kalveren, ossen, slangen; voorts knapen, grijsaards, maagden, omdat kalveren

en ossen betekenden de aandoeningen en de krachten van den natuurlijken mens; de slangen de voorzichtigheid van den zinlijken mens; de knapen de onschuld en de naastenliefde, de grijsaards de wijsheid, en de maagden de aandoeningen van het ware; en zo voort. De nakomelingen begonnen, toen de Wetenschap der overeenstemmingen in vergetelheid was geraakt, de beelden en de nabootsingen door de Ouden opgesteld, omdat zij in de Tempels, en in de nabijheid waren, te vereren als Heilig, en ten slotte als Godheden. Eender bij de andere natiën, zoals bij de Filistijnen, in Asthdod, Dagon, waarover in 1 Sam. v: 1 tot einde, die van boven zoals een mens was, en van onderen zoals een vis, welk beeld was uitgedacht, omdat de mens het inzicht betekent, en de vis de wetenschap, welke één maken. Vandaar hadden eveneens de Ouden den eredienst in tuinen en in bossen volgens de soorten der bomen, voorts ook op bergen en heuvels; tuinen immers en bossen betekenden de wijsheid en het inzicht, en iedere boom iets ervan, zoals de olijfboom het goede der liefde, de wijnstok het ware vanuit het goede, de ceder het redelijk goede en ware, en de berg betekende den hoogsten hemel, en de heuvel den hemel daaronder. Dat de Wetenschap der overeenstemmingen is aangebleven bij meerdere Oosterlingen tot aan de komst des Heren toe, kan vaststaan uit de Wijzen uit het oosten, die kwamen tot den Heer toen Hij geboren was, en daarom ging hun een ster vooruit, en brachten zij met zich gaven, Goud, Wierook en Myrrhe, Matth. 11: 1, 2, 9, 10, 11; de Ster immers, die vooruitging, betekende de erkenning vanuit den Hemel, het goud betekende het hemels goede, de wierook het geestelijk goede, en de myrrhe het natuurlijk goede, vanuit welke drie alle eredienst is. Maar nochtans is de Wetenschap der overeenstemmingen er in het geheel géén geweest bij de Israëlietische en de Joodse natie, hoewel alle dingen van hun eredienst, en alle gerichten en inzettingen, hun door Mozes gegeven, en alle dingen des Woords, louter overeenstemmingen waren: de oorzaak was deze, dat zij in hun hart afgodendienaars waren, en wel zodanig, dat zij het zelfs niet wilden weten, dat iets van hun eredienst het Hemelse en het Geestelijke betekende; zij wilden immers dat al die dingen Heilig waren vanuit zich en met hen; en daarom zouden zij, als aan hen de hemelse en de geestelijke dingen waren ontdekt, dezelve niet slechts verworpen hebben, maar ook ontwijgd; deswege was de Hemel voor hen dermate gesloten, dat zij nauwelijks wisten dat er een eeuwig leven bestaanbaar was; dat het zo is, blijkt duidelijk hieruit, dat zij den Heer niet erkenden, hoewel de algehele gewijde Schrift over Hem heeft geprofeteerd, en Hem voorzgd; zij verwierpen Hem om die oorzaak alleen al, wijl Hij hen leerde over het hemels Koninkrijk, en niet over het

aardse Koninkrijk; zij wilden immers een Messias die hen boven alle natiën in de algehele wereld zou verhogen, en niet enigen Messias Die voor hun eeuwig heil zorg droeg. Overigens beamen zij, dat het Woord in zich vele verborgenheden bevat, die mystiek worden genoemd, maar zij willen niet weten dat die zijn aangaande den Heer; doch zij willen ze weten, wanneer gezegd wordt dat dezelve over goud handelen.

24. Dat de Wetenschap der overeenstemmingen waardoor de geestelijke Zin des Woords wordt gegeven, na die tijden niet is opengedekt geworden, is ter oorzaak hiervan, dat de Christenen in de primitieve Kerk dermate eenvoudig waren, dat zij voor hen niet zou hebben kunnen worden opengedekt, want als zij was opengedekt, zo zou zij hun van geen nut zijn geweest, en zij zou niet verstaan zijn geworden. Na die tijden doemden duisternissen op over de algehele Christelijke wereld vanwege de pauselijke Overheersing, en zij die vanuit haar zijn, en zich in de valse dingen ervan hebben bevestigd, kunnen noch willen enig geestelijke vatten, aldus wat de overeenstemming van de natuurlijke met de geestelijke dingen in het Woord zijn; zo immers zouden zij overtuigd worden, dat Petrus niet wordt verstaan onder Petrus, maar de Heer als Petra (Rots); en eveneens zouden zij overtuigd worden, dat het Woord tot aan zijn binnenste dingen toe Goddelijk was, en dat de Uitspraken van den Paus daartegenover van nul en gener waarde [*nullius rei*] zijn. Na de Hervorming echter werden, omdat zij aanvingen onderscheid te maken tussen het geloof en de naastenliefde, en een God onder drie Personen te vereren, aldus drie Goden, welke zij als één dachten, toen de hemelse waarheden voor hen verborgen, en indien zij waren opengedekt, zo zouden zij die vervalst hebben, en zouden zij die tot het geloof-alleen hebben afgeleid, en geen enkele ervan tot de naastenliefde en de liefde; zo zouden ook zij voor zich den hemel hebben toegesloten.

25. Dat de Geestelijke Zin des Woords heden ten dage uit den Heer is opengedekt, is omdat de Leer van het echte ware nu is onthuld: en deze Leer stemt met den geestelijken Zin des Woords samen, en geen andere. Die Zin wordt ook aangeduid met de verschijning des Heren in de wolken des Hemels met heerlijkheid en deugd [*virtus*], Matth. xxiv: 24, 30, 31; in welk Hoofdstuk wordt gehandeld over de voleinding der eeuw, waaronder wordt verstaan de laatste tijd der Kerk. De opening des Woords ten aanzien van zijn geestelijken Zin, is ook beloofd in de Apocalyps; die wordt ook verstaan onder het witte Paard, en onder dat grote Avondmaal, waartoe allen worden uitgenodigd, Hfdst. xix: 11 tot 18. Dat de geestelijke zin langen tijd niet zou worden erkend, hetgeen alleen geschiedt door hen die in valse dingen van leer

zijn, vooral aangaande den Heer, en derhalve de ware dingen niet toelaten, wordt verstaan in de Apocalyps onder het Beest en onder de Koningen der aarde, die krijg zullen voeren tegen den Zittende op het witte Paard, Hfdst. XIX: Vers 19; onder het Beest worden verstaan de Pauselijken, zoals in Hfdst. XVII: 3 aldaar, en onder de Koningen der aarde de Hervormden, die in valse dingen van leer zijn.

26. *Dat de geestelijke zin des Woords niet aan iemand na dezen wordt gegeven, tenzij hij in de echte ware dingen uit de Heer is.* De oorzaak hiervan is deze, dat niemand den geestelijken zin kan zien, tenzij uit den Allenen Heer, en tenzij hij in de echte ware dingen uit Hemzelf is; de geestelijke zin des Woords immers handelt over den Allenen Heer en over Zijn Rijk, en die Zin is het, waarin Zijn Engelen in den Hemel zijn; die Zin immers is Zijn Goddelijk Ware daar; dit kan de mens geweld aandoen, als hij in de wetenschap der overeenstemmingen is, en door middel daarvan den geestelijken zin des Woords vanuit eigen inzicht wil uitvorsen, want vanuit enige hem bekende overeenstemmingen kan hij den zin ervan verdraaien, en dien ook overhalen om het valse te bevestigen, en dit zou gelijk staan met het Goddelijk Ware geweld aandoen, en eveneens den Hemel; daarom, als iemand uit zich en niet uit den Heer dien zin wil openen, zo wordt de Hemel gesloten; en wanneer die eenmaal gesloten is, ziet de mens òf niets, òf hij is geestelijk waanzinnig. De oorzaak is ook, omdat de Heer door het Woord een ieder leert, en leert vanuit die ware dingen welke bij den mens zijn, en niet onmiddellijk nieuwe ingiet; en daarom kan de mens, als hij niet in de Goddelijke Ware dingen is, of als hij slechts in weinige ware dingen en tevens in valse dingen is, vanuit dezelve de ware dingen vervalsen; zoals eveneens geschiedt door iederen ketter ten aanzien van den zin zelf van de letter des Woords, zoals bekend is: opdat dus niet iemand in den geestelijken zin des Woords binnentreedt, of het echte ware dat van dezen zin is, verdraait, zijn door den Heer wachten aangesteld, die in het Woord onder de Cherubim worden verstaan. Dat er Wachten zijn aangesteld, werd mij aldus uitgebeeld: “Er werden te zien gegeven grote geldbuidels, verschijnende zoals zakken, waarin verborgen was zilver in groten voorraad, en omdat zij geopend waren, werd het doorvat alsof iedereen het daar weggelegde zilver zou kunnen wegnemen, ja zelfs ontroven: maar naast die geldbuidels zaten twee Engelen, die wachters waren: de plaats waar die buidels neergelegd waren, verscheen gelijk als een kribbe in een stal: in een Kamer naastaan werden kuise Maagden met een kuise Echtgenote gezien; en nabij die Kamer stonden twee Kindjes, en er werd gezegd dat met hen niet kinderachtig maar wijs moest worden gespeeld: daarna verscheen een

Hoer, voorts een dood neergelegen Paard. Na deze dingen gezien te hebben, werd ik onderricht, dat daarmede was uitgebeeld de zin der letter des Woords, waarin de geestelijke zin is: die grote geldbuidels vol zilver betekenden de erkentissen van het ware in veel voorraad: dat zij geopend waren, en toch door Engelen bewaakt, betekende dat een ieder daaruit erkentissen van het ware zou kunnen wegnemen, maar dat daarvoor werd gewaakt, dat niet iemand den geestelijken Zin, waarin louter waarheden zijn, zou vervalsen: de kribbe in den stal, waarin de buidels lagen, betekende het geestelijk onderricht voor het verstand; dit betekent de kribbe, omdat het paard, dat daaruit eet, het verstand betekent: de kuise Maagden, die in de belendende kamer gezien werden, betekenden de aandoeningen van het ware, en de kuise echtgenote de verbinding van het goede en het ware; de kindjes betekenden de onschuld der wijsheid daarin; het waren Engelen vanuit den Derden Hemel, die alle zoals kindertjes verschijnen: de Hoer met het dode paard betekende de vervalsing van het Woord door velen heden ten dage, waardoor alle verstand van het ware verloren gaat; de hoer betekent de vervalsing, en het dode paard betekent het verstand van het ware, zijnde er in het geheel geen.

Dat de zin der letter des Woords is de Basis, de Samenhouder en het Firmament van den Geestelijken en den Hemelsen zin ervan

27. In elk Goddelijk Werk is een Eerste, een Middelste en een Laatste; en het Eerste gaat door het Middelste tot het Laatste, en zo ontstaat het en blijft bestaan; vandaar is het laatste DE BASIS. Voorts is het Eerste in het Middelste, en door het Middelste in het Laatste, aldus is het Laatste DE SAMENHOUDER; en omdat het Laatste is de Samenhouder en de Basis, is het ook HET FIRMAMENT. ²⁾

28. Door den geleerde wordt het zo begrepen, dat die DRIE genoemd kunnen worden Doel, Oorzaak en Uitwerking, voorts Zijn, Worden en Bestaan; en dat het Doel is Zijn, de Oorzaak is Worden, en de Uitwerking is Bestaan; bijgevolg dat in elk volledig ding een Drievuldige is, hetwelk genoemd wordt Eerste, Middelste en Laatste; voorts Doel, Oorzaak en Uitwerking; en eveneens Zijn, Worden en Bestaan. Wanneer deze dingen worden begrepen, wordt ook begrepen dat elk Goddelijk Werk in het Laatste is volledig en volmaakt; en eveneens dat in het Laatste, zijnde een Drievuldige, is het Al, omdat daarin de Eerdere dingen tegelijk zijn.

29. Daarvandaan is het, dat onder DRIE in den Geestelijken zin wordt verstaan het volledige en volmaakte, voorts het al tezamen: en omdat deze dingen met dat getal worden aangeduid, wordt het derhalve in het Woord zo vaak gebruikt als iets zodanigs wordt aangewezen, zoals in deze plaatsen: *Dat Jesaja naakt en ontschoeid zou gaan* DRIE JAREN, Jes. xx: 3. *Dat Jehovah DRIEMAAL riep Samuël, en Samuël DRIEMAAL tot Eli snelde, en dat Eli het bij de DERDE KEER verstond*, 1 Sam. iii: 1 tot 8. *Dat Jonathan zeide tot David, dat deze zich zou verbergen in het veld* DRIE DAGEN: *dat Jonathan daarna ter zijde van den steen DRIE PIJLEN afschoot: en dat daarna David zich inkromde* DRIE MALEN voor Jonathan, 1 Sam. xx: 5, 12 tot 41. *Dat Elias zich uitmat over den zoon der weduwe* DRIE MALEN, 1 Kon. xvii: 21. *Dat Elias beval, dat zij water zouden gieten over het brandoffer* DRIE MALEN, 1 Kon. xviii: 34. *Dat Jezus zeide, dat het Koninkrijk der Hemelen is gelijk aan een zuurdeesem, welken een vrouw nemende verborg in DRIE MATEN meels, totdat het geheel*

2 Zie voor juist begrip van het woord *firmament* de voetnoot in DE APOCALYPS ONTVOUWD, Band VI, pagina 3072: *ondersteunsel* of *versteviger*.

gezuurd was, Matth. XIII: 33. *Dat Jezus zeide tot Petrus dat hij Hem DRIEMAAL zou verloochenen*, Matth. XXVI: 34. *Dat de Heer DRIEMAAL zeide tot Petrus: Hebt gij Mij lief*, Joh. XXI: 15, 16, 17. *Dat Jonas is geweest in den buik van den walvis*, DRIE DAGEN EN DRIE NACHTEN, Jona I: 17. *Dat Jezus zeide, dat zij den Tempel zouden afbreken, en dat Hij dien in DRIE DAGEN zou opbouwen*, Matth. XXVI: 61. *Dat Jezus in Gethsemane DRIE MALEN bad*, Matth. XXVI: 39 tot 44. *Dat Jezus op den DERDEN DAG wederopstond*, Matth. XXVIII: 1; behalve in vele andere plaatsen waar het getal DRIE wordt genoemd; en het wordt genoemd waar gehandeld wordt over een voleindigd en volmaakt werk, omdat zulks met dat getal wordt aangeduid.

30. Deze dingen zijn vooruitgezonden terwille van de volgende dingen, opdat die verstandelijk worden begrepen; hier nu opdat het worde begrepen dat de natuurlijke zin des Woords, zijnde de Zin der letter ervan, is de Basis, de Samenhouder en het Firmament van den geestelijken Zin en den hemelsen Zin ervan.

31. Dat er in het Woord drie Zinnen zijn, is boven in n. 6 en 19 gezegd; voorts dat de hemelse Zin is zijn Eerste, de geestelijke Zin zijn Middelste, en de natuurlijke Zin zijn Laatste Zin: daaruit kan de redelijke Mens besluiten, dat het Eerste des Woords, zijnde het hemelse, gaat door zijn Middelste, zijnde het geestelijke, tot zijn Laatste, zijnde het natuurlijke: en dat zo het Laatste ervan DE BASIS is: voorts dat zijn Eerste, zijnde het hemelse, is in zijn Middelste, zijnde het geestelijke, en door dit in zijn Laatste, zijnde het natuurlijke, en dat vandaar zijn Laatste, zijnde het natuurlijke, en zijnde de Zin der letter des Woords, is DE SAMENHOUDER; en omdat het de Samenhouder en de Basis is, dat het ook is HET FIRMAMENT.

32. Maar hoe deze dingen geschieden, kan niet in het kort gezegd worden; het zijn ook Verborgenheden, waarin de Engelen des Hemels zijn, en welke, zoveel als dat mogelijk is, zullen worden ontwikkeld in de Verhandelingen, in de Voorrede tot DE LEER OVER DEN HEER vermeld, en deze zullen zijn vanuit de Engelijke Wijsheid aangaande DE GODDELIJKE VOORZIENIGHEID, ALMACHT, ALOMTEGENWOORDIGHEID, ALWETENDHEID, aangaande DE GODDELIJKE LIEFDE EN AANGAANDE DE GODDELIJKE WIJSHEID, voorts aangaande HET LEVEN. Het is nu genoeg, dat vanuit de bovengezegde dingen kan geconcludeerd worden, dat het Woord, zijnde het Goddelijk Werk Zelf voor de Zaliging van het Menselijke Geslacht, ten aanzien van zijn laatste zin, die Natuurlijk is, en genoemd wordt de Zin der letter, van de beide innerlijke Zinnen de Basis, de Samenhouder en het Firmament is.

33. Vanuit deze dingen volgt, dat het Woord zonder zijn Zin der letter zou zijn zoals een Paleis zonder fundament, aldus zoals een Paleis in de lucht en niet op de aarde, wat slechts een schaduw ervan zou zijn, die zou verdwijnen. Voorts dat het Woord zonder zijn Zin der letter zou zijn zoals een Tempel, waarin meerdere Heilige dingen zijn, en in het midden ervan het Heiligdom [*Adytum*], zonder Dak en Wand, welke de Samenhouders ervan zijn; en als deze afwezig waren of als zij weggenomen waren, zo zouden zijn Heilige dingen door dieven worden geplunderd, of door de beesten der aarde en door de gevogelten des hemels worden geschonden, en zo worden verstrooid. Eender zou het zijn zoals een Tabernakel, in welks binnenste de Ark des verbonds was, en in het midden ervan de gouden Kandelaar, het gouden Altaar met het reukwerk daarop, voorts de Tafel waarop de toonbroden, welke zijn Heilige dingen zijn, zonder deszelfs laatsten, die de Gordijnen en de Voorhangen waren. Ja zelfs zou het Woord zonder zijn Zin der letter ervan zijn zoals het menselijk Lichaam, zonder de Omdekkingen welke de Huiden worden genoemd, en zonder de Ondersteunsels, welke de Beenderen worden genoemd, en zonder deze en gene zouden alle Innerlijke dingen ervan vervloeien. En het zou zijn zoals Hart en Long in de Borstkas, zonder hun omkleeding, welke het Borstvlies wordt genoemd, en zonder hun Ondersteunsels, welke de Ribben worden genoemd; of zoals het Cerebrum zonder zijn omdekking, welke wordt genoemd het Harde Hersenvlies, en zonder zijn gemene Bedekking, Samenhouder en Firmament, welke de Schedel wordt genoemd. Eender zou het zijn met het Woord zonder zijn Zin der letter; en daarom wordt gezegd bij Jesaja: *“Dat Jehovah schept over alle heerlijkheid een overdekking”*, IV: 5.

34. Iets eenders zou het geval zijn met de Hemelen waar de Engelen zijn, zonder de Wereld waar de mensen zijn; het Menselijk Geslacht is de Basis, de Samenhouder en het Firmament ervan, en bij de mensen en in hen is het Woord. Alle Hemelen immers zijn onderscheiden in twee Rijken, welke genoemd worden het Hemels Rijk en het Geestelijk Rijk; deze twee Rijken worden gegrondvest op het Natuurlijk Rijk waarin de mensen zijn: eender aldus het Woord, hetwelk bij de mensen en in de mensen is. Dat de Engellijke Hemelen zijn onderscheiden in twee Rijken, het Hemelse en het Geestelijke, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 10 tot 28.

35. Dat de Profeten van het Oude Testament hebben uitgebeeld den Heer ten aanzien van het Woord, en daardoor hebben aangeduid de Leer der Kerk vanuit het Woord, en dat zij vandaar genoemd werden Zonen des mensen, is in DE LEER OVER DEN HEER in n. 28 getoond; waaruit volgt, dat zij door de

verschillende dingen, die zij hebben geleden en uitgestaan, hebben uitgebeeld het geweld aan den Zin der letter des Woords door de Joden aangedaan; zoals de Profeet Jesaja uittrok den zak van over zijn lenden, en afdeed den schoen van over zijn voet, en naakt en ontschoeid ging drie jaren, Jes. xx: 2, 3. Eender dat Ezechiël een scheermes haalde over zijn hoofd en over zijn baard, en het derde deel verbrandde in het midden der stad, een derde deel wegsloeg met het zwaard, en een derde deel verstrooide in den wind, en een klein weinig ervan bond in de slippers, en ten slotte voortwierp in het midden des vuurs en verbrandde, Ezech. v: 1 tot 4. Omdat de Profeten het Woord hebben uitgebeeld, en vandaar de Leer der Kerk vanuit het Woord hebben aangeduid, zoals boven is gezegd, is het dat met het hoofd wordt aangeduid de wijsheid vanuit het Woord; vandaar wordt met het hoofdhaar en met den baard aangeduid het Laatste van het ware: omdat dit met die dingen werd aangeduid, was het derhalve een teken van groten rouw, en eveneens een grote onwelvoegelijkheid, *Kaalheid* over zich te brengen, en eveneens *Kaal* te verschijnen: ter oorzaak hiervan, en om geen andere oorzaak, was het dat de Profeet zijn hoofdhaar en baard afschoor, om daardoor uit te beelden den staat der Joodse Kerk ten aanzien van het Woord: ter oorzaak hiervan, en om geen andere oorzaak, werden door twee berinnen ³⁾ twee en veertig knapen verscheurd, *die Elisa Kaalkop hadden genoemd*, II Kon. II: 23, 24; want de Profeet beeldde het Woord uit, als eerder gezegd, en Kaal betekende hetzelfde zonder zijn laatsten zin. Dat de Nazireërs hebben uitgebeeld den Heer ten aanzien van het Woord in deszelfs laatsten, zal in het volgende Artikel n. 49 worden gezien; derhalve was het voor hen ingesteld, dat zij het hoofdhaar zouden laten groeien, en niets ervan afscheren; Naziraeus betekent ook in de Hebreeuwse Taal Hoofdhaar: ook was het ingesteld voor den Hogepriester, dat hij het hoofd niet zou scheren, Levit. XXI: 10: eender voor den Familievader [*Paterfamilias*, beter onvertaald gelaten], Levit. XXI: 5. Vandaar was het, dat Kaalheid voor hen een grote onwelvoegelijkheid was, zoals kan vaststaan uit deze plaatsen: *“Op alle hoofden Kaalheid, en alle Baard geschoren”*, Jes. xv: 2; Jerem. XLVIII: 37. *“Over alle aangezichten schaamte, en op alle hoofden Kaalheid”*, Ezech. VII: 18. *Alle Hoofd gekaald, en alle schouder onthaard*”, Ezech. XXIX: 18. *“Opkomen zal Ik doen over alle lenden een zak, en op alle hoofd kaalheid”*, Amos VIII: 10. *“Breng Kaalheid aan, en scheer u om de zonen uwer verrukkingen, en verwijd de kaalheid, omdat zij zijn heengetogen van u”*,

3 n DE APOCALYPS ONTHULD, n. 47, Pagina 77, komt het duidelijk uit, dat het berinnen waren, *ursae*.

Micha 1: 16: hier wordt met Kaalheid aanbrengen en verwijden, aangeduid de ware dingen des Woords in de laatsten ervan vervalsen; en wanneer deze zijn vervalst, zoals het door de Joden is geschied, dan is het ganse Woord vernietigd; want de laatsten des Woord zijn de schragen en ondersteunsels ervan, ja zelfs is ieder woord een schraag en ondersteunsel van de hemelse en de geestelijke waarheden ervan. Omdat de Haardos [*Capillitium*] het Ware in laatsten betekent, verschijnen derhalve in de Geestelijke Wereld allen die het Woord verachten, en den zin der letter ervan vervalsen, Kaalhoofdig; doch zij die het Woord eren en liefhebben, verschijnen met sierlijke lokken. Hierover zie men ook beneden n. 49.

36. Het Woord in den laatsten of natuurlijke zin, zijnde de zin der letter ervan, wordt ook aangeduid met den Muur van Sancta Hierosolyma, waarvan de structuur was van Jaspis, en met de fundamenten van den muur, welke kostbare Stenen waren, voorts ook met de Poorten, welke Paarlen waren, Apoc. xxi: 18 tot 21: want met Hierosolyma wordt aangeduid de Kerk ten aanzien van de Leer: maar hierover meer in het volgende Artikel. Vanuit de aangehaalde plaatsen nu kan vaststaan, dat de zin der letter des Woords, welke natuurlijk is, de Basis, de Samenhouder, en het Firmament is van deszelfs innerlijke zinnen, zijnde de geestelijke en de hemelse zin.

Dat het Goddelijk Ware in den zin der letter des Woords, is in zijn Volle, in zijn Heilige, en in zijn Macht

37. Dat het Woord in zijn zin der letter is in zijn volle, in zijn heilige en in zijn macht, is omdat de beide vorige of innerlijke zinnen, welke de geestelijke en de hemelse worden genoemd, in den natuurlijken zin, zijnde de zin der letter, tegelijk zijn, zoals boven in n. 29 [en31] is gezegd; maar hoe zij tegelijk zijn, zal nu in het kort worden gezegd.

38. Er bestaat in den Hemel en in de Wereld een opeenvolgende Orde en een gelijktijdige Orde: in de opeenvolgende Orde treedt op en volgt het ene na het andere, uit hoogsten tot aan laagsten toe: in de gelijktijdige orde echter is het ene naast het andere, uit binnensten tot aan uitersten toe: De gelijktijdige Orde is zoals een Kolom met graden van den top af tot aan den voet toe; doch de gelijktijdige Orde is zoals een Werk samenhangende met de omtrekken uit het middelpunt tot aan de oppervlakte toe. Nu zal gezegd worden, hoe de opeenvolgende Orde in het Laatste de gelijktijdige Orde wordt; dit geschiedt op deze wijze: de oppersten van de opeenvolgende Orde worden de binnensten van de gelijktijdige Orde, en de laagsten van de opeenvolgende Orde worden de buitensten van de gelijktijdige Orde; het is vergelijkenderwijs alsof de Kolom van graden, ineenzinkend, een lichaam wordt samenhangend in een vlak. Aldus wordt het Gelijktijdige geformeerd uit het Opeenvolgende, en zulks in alle en de afzonderlijke dingen der natuurlijke Wereld, en in alle en de afzonderlijke dingen der geestelijke Wereld, want overal is een Eerste, een Middelste en een Laatste, en het Eerste streeft en gaat door het Middelste tot zijn Laatste. Nu wat het Woord betreft; het Hemelse, het Geestelijke en het Natuurlijke gaan voort uit den Heer in de opeenvolgende Orde, en in het Laatste zijn zij in de gelijktijdige Orde; aldus nu zijn de hemelse en de geestelijke zin des Woords in den natuurlijken zin ervan tegelijk [of tezamen]. Wanneer dit is begrepen, kan het worden gezien, hoe de natuurlijke zin des Woords, zijnde de zin der letter ervan, is de basis, de samenhouder en het firmament van den geestelijken en den hemelsen zin ervan; voorts hoe het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware in den zin der letter des Woords is in zijn Volle, in Zijn Heilige, en in Zijn Macht.

39. Uit deze dingen kan vaststaan, dat het Woord is het Woord Zelf in zijn zin der letter; hierin immers is geest en leven, de geestelijke zin is zijn geest,

en de hemelse is zijn leven. Dit is het wat de Heer zegt: *“De woorden die Ik spreek tot u, geest en leven zijn zij”*, Joh. vi: 63; de Heer heeft Zijn woorden voor de Wereld, en in den natuurlijke zin gesproken. De geestelijke zin en de hemelse zin zijn niet het Woord zonder den natuurlijke zin, zijnde de zin der letter; zij zijn immers zoals geest en leven zonder lichaam; en zij zijn, als eerder in n. 33 is gezegd, zoals een paleis waaraan de basis ontbreekt.

40. De ware dingen van den zin der letter des Woords zijn voor een deel niet naakte ware dingen, maar zij zijn schijnen van het ware, en zoals gelijkenissen en vergelijkingen, ontleend aan zulke dingen die in de natuur zijn, aldus die zijn aangepast aan en gelijkgesteld met de bevassing der eenvoudigen en eveneens der kleine kinderen: maar omdat zij overeenstemmingen zijn, zijn zij van het echte ware de receptakels en de habitakels; en zij zijn zoals vaten die insluiten en bevatten; gelijkerwijs een Kristallen bokaal edelen wijn insluit, en gelijkerwijs een zilveren schaal smakelijke spijzen bevat; en zij zijn evenals gewaden die bekleden, als windselen voor een kindje, en een sierlijk kleed voor een maagd: zij zijn ook zoals de wetenschappelijke dingen van den natuurlijke mens, welke in zich samenvatten de doorvattingen en de aandoeningen van het ware van den geestelijken mens. De naakte ware dingen zelf, welke worden ingesloten, bevat, omkleed en samengegrepen, zijn in den Geestelijken zin des Woords, en de naakte goede dingen zijn in den Hemelsen zin ervan: Maar dit worde vanuit het Woord toegelicht: *“Jezus zeide: Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeërs, omdat gij reinigt het uiterlijke des bekens en des schotels, de innerlijke dingen echter zijn vol van onmatigheid: Gij blinde Farizeër, reinig eerst het innerlijke van beker en schotel, opdat ook het uiterlijke rein zij”*, Matth. xxiii: 25, 26; hier sprak de Heer door laatsten, zijnde de bevatters, en Hij zeide beker en schotel, en onder den beker wordt de wijn verstaan, en onder den wijn het ware des Woords; en onder den schotel wordt de spijs verstaan, en onder de spijs het goede des Woords; onder het inwendige van beker en schotel reinigen, wordt verstaan de innerlijke dingen zuiveren, welke zijn des wils en der denking, aldus der liefde en des geloofs, door het Woord; daaronder dat zo het uiterlijke rein is, wordt verstaan dat zo de uiterlijke dingen gezuiverd zijn, zijnde de werken en de gesprekken, want deze ontlene aan gene hun wezen. Verder zeide Jezus: *“Er was een zeker rijk mens, bekleed met purper en fijn lijnwaad, en hij verlustigde zich dagelijks op luisterrijke wijze: en er was een zekere arme, met name Lazarus, die languit nederlag aan diens voorportaal, vol zweren”*, Lukas xvi: 19, 20; hier ook sprak de Heer door natuurlijke dingen, welke overeenstemmingen waren, en geestelijke dingen inhielden; onder den rijken mens wordt de Joodse

natie verstaan, die rijk wordt genoemd, omdat zij het Woord had, waarin de geestelijke rijkdommen zijn; met het purper en fijn lijnwaad, waarmede hij bekleed was, wordt aangeduid het goede en het ware des Woords, met purper deszelfs goede, en met fijn lijnwaad deszelfs ware; met zich dagelijks verlustigen op luisterrijke wijze, wordt aangeduid de verlustiging dat zij het Woord had en las; onder den armen Lazarus worden de natiën verstaan, die het Woord niet hadden; dat die natiën door de Joden veracht en verworpen waren, wordt daaronder verstaan dat Lazarus languit nedergelegen was aan het voorportaal van den rijkgaard, vol zweren. Dat de Natiën onder Lazarus worden verstaan, was omdat de Natiën geliefd werden door den Heer, zoals Lazarus, die uit de doden was wederopgewekt, werd geliefd door den Heer, Joh. xi: 3, 5, 36, en Zijn vriend werd genoemd, Joh. xi: 11, en die met den Heer aan tafel zat, Joh. xii: 2. Uit deze beide plaatsen blijkt, dat de ware en de goede dingen van den zin der letter des Woords zijn zoals vaten en zoals klederen voor het naakte ware en goede, die in den geestelijken en den hemelsen zin des Woords schuilen.

41. Aangezien het Woord in den zin der letter zodanig is, volgt daaruit dat zij die in de Goddelijke ware dingen zijn en in het geloof dat het Woord van binnen in zijn boezem Heilig Goddelijk is, en meer nog zij die in het geloof zijn dat het Woord zodanig is krachtens den geestelijken en den hemelsen zin ervan, als zij in verlichting [*illustratio*] uit den Heer het Woord lezen, de Goddelijke ware dingen in het natuurlijk licht zien; want het licht des hemels, waarin de geestelijke zin des Woords is, vloeit in het natuurlijk licht in, waarin de zin der letter des Woords is, en beschijnt [*illuminat*] des mensen verstandelijke, hetwelk het redelijke wordt genoemd, en maakt dat hij ziet en erkent de Goddelijke Ware dingen, waar die uitkomen en waar die schuilen: deze ware dingen met het licht des Hemels vloeien in bij sommigen, somtijds ook wanneer zij het niet weten.

42. Aangezien ons Woord in zijn binnensten boezem, krachtens den hemelsen zin ervan, is zoals een vlam die ontbrandt, en in zijn middelsten boezem, krachtens den geestelijken zin, is zoals een licht dat verlicht [*illustrat*], is vandaar het Woord in zijn laatsten boezem, krachtens zijn natuurlijken zin, waarin beide innerlijke zinnen zijn, zoals een robijn en een diamant; krachtens de hemelse vlam zoals een robijn, en krachtens het geestelijk licht zoals een diamant. Omdat het Woord zodanig is in zijn zin der letter vanwege de doorschijnendheid, wordt derhalve het Woord in dezen zin verstaan onder de **FUNDAMENTEN VAN DEN MUUR VAN HIEROSOLYMA**; onder den **URIM EN THUMIM** in den **Efod van Aharon**; onder den **TUIN VAN EDEN**

waarin de Koning van Tyrus was geweest; voorts onder de GORDIJNEN EN VOORHANGEN VAN DEN TABERNAKEL; en onder de UITWENDIGE DINGEN VAN DEN TEMPEL VAN HIEROSOLYMA; doch in zijn heerlijkheid zelf onder DEN HEER TOEN HIJ VAN GEDAANTE WAS VERANDERD.

43. *Dat de ware dingen van den zin der letter des Woords worden verstaan onder de Fundamenten van den muur van Nova Hierosolyma in de Apocalyps,* Hfdst. XXI, volgt hieruit, dat onder Nova Hierosolyma wordt verstaan de nieuwe Kerk ten aanzien van de Leer, zoals in DE LEER OVER DEN HEER, n. 62, 63, is getoond; en daarom kan onder den muur ervan, en onder de fundamenten van den muur niet iets anders worden verstaan dan het Uitwendige des Woords, zijnde de zin der letter ervan, want die is het waaruit de Leer is, en door de Leer de Kerk; en die Leer is zoals een muur met de fundamenten, welke de stad omsluit en beschermt. Over den Muur van Nova Hierosolyma en over deszelfs Fundamenten worden deze dingen gelezen in de Apocalyps: *“De Engel mat den Muur der stad van Hierosolyma op 144 ellen, welke was de maat eens mensen, dat is, eens Engels: en de Muur had twaalf Fundamenten, met allen kostbaren Steen versierd; het eerste Fundament Jaspis, het tweede Saffier, het derde Chalcedon, het vierde Smaragd, het vijfde Sardonix, het zesde Sardius, het zevende Chrysoliet, het achtste Beryl, het negende Topaas, het tiende Chrisopraas, het elfde Hyacinth, het twaalfde Amethyst”*, XXI: 17, 18, 19, 20: met het getal 144 worden aangeduid alle ware en goede dingen der Kerk vanuit de leer vanuit den zin der letter des Woords; eender met twaalf; met den mens wordt aangeduid het inzicht, met den engel het Goddelijk ware vanuit hetwelk het inzicht is; met de maat het hoedanige ervan; met den muur en met dezelfs fundamenten de zin der letter des Woords, en met de kostbare stenen de ware en de goede dingen des Woords in hun orde, vanuit de welke de Leer is, en door de Leer de Kerk.

44. *Dat de ware en de goede dingen van den zin der letter des Woords worden verstaan onder de Urim en Thumim.* De Urim en Thumim waren op den Efod van Aharon, door wiens priesterschap werd uitgebeeld de Heer ten aanzien van het Goddelijk Goede, en ten aanzien van het Werk der zaliging; door de Klederen des Priesterschap of der heiligheid werd uitgebeeld het Goddelijk Ware vanuit het Goddelijk Goede; door den Efod werd uitgebeeld het Goddelijk Ware in zijn laatste, aldus het Woord in den zin der letter, want deze is het Goddelijk Ware in zijn laatste, zoals boven is gezegd; vandaar werden door de twaalf kostbare Stenen, met de namen der twaalf Stammen Israëls, welke de Urim en Thumim waren, uitgebeeld de Goddelijke Ware dingen vanuit het Goddelijk Goede in de gehele samenvatting. Hierover leest

men aldus bij Mozes: *“Maken zullen zij een Efod vanuit goud, hemelsblauw en purper, scharlaken dubbel gedoopt, en fijn getweerd linnen: daarna zullen zij maken een Borstlap des gerichts, volgens het werk van den Efod, en opvullen zult gij die met opvulling van steen; vier rijen van Steen: Pyroop, Topaas en Smaragd, de eerste rij: Chrysopaas, Saffier en Diamant, de tweede rij: Cyaan, Agaat en Amethyst, de derde rij: Thalassius, Sardius en Jaspis, de vierde rij. Deze stenen zullen zijn naar de Namen der zonen Israëls; de zegelgravingen naar hun Namen zullen zijn voor de 12 Stammen: en dragen zal Aharon op den Borstlap des gerichts den Urim en Thumim, en zij mogen zijn op het hart van Aharon, wanneer hij zal inschrijden vóór Jehovah”*, Exod. XXVIII: 6, 15 tot 21, 30. Wat werd uitgebeeld door de Klederen van Aharon, diens Efod, Mantel, Rok, Tulband, Bandelier, is ontvoud in de HEMELSE VERBORGENHEDEN over dat Hoofdstuk; waar werd getoond, dat door den Efod werd uitgebeeld het Goddelijk Ware in zijn laatste; dat door de kostbare Stenen daar werden uitgebeeld de ware dingen doorschijnend vanuit het goede der liefde in hun orde; door de twaalf kostbare stenen alle laatste ware dingen doorschijnend vanuit het goede der liefde in hun orde; door de twaalf Stammen Israëls alle dingen der Kerk; door den Borstlap het Goddelijk Ware vanuit het Goddelijk Goede; door de Urim en Thumim de ópglansing van het Goddelijk Ware vanuit het Goddelijk Goede in laatste; de Urim immers is een lichtend vuur, en de Thumim de ópglansing in de Engellijke Taal, en de ongereptheid in de Hebreeuwse Taal; voorts is getoond dat Antwoorden werden gegeven door schakeringen des lichts, en tevens dan door stilzwijgende doorvatting, ofwel door een levende stem, behalve meer dingen. Hieruit kan vaststaan, dat met deze kostbare Stenen werden aangeduid de ware dingen vanuit het goede in den laatste zin des Woords; ook werden niet door andere dingen Antwoorden vanuit den Hemel gegeven, omdat in dien zin is het Goddelijke Voortgaande in zijn volle. Dat de kostbare Stenen en Diademen betekenen de Goddelijke Ware dingen in hun laatste, zodanig als zijn de Ware dingen van den zin der letter des Woords, bleek mij duidelijk uit de kostbare Stenen en Diademen in de geestelijke Wereld bij de Engelen en de geesten daar, waarmede ik hen getooid zag, en die ik eveneens zag in hun juwelenkistjes; en het werd mij te weten gegeven, dat die stenen overeenstemden met de Ware dingen in laatste, ja zelfs ook dat zij daarvandaan zijn en verschijnen. Omdat deze dingen met diademen en kostbare stenen worden aangeduid, werden die derhalve ook gezien door Johannes op het hoofd van den Draak, Apoc. XII: 3; op de hoornen van het Beest, Apoc. XIII: 1; en kostbare Stenen op de Loonhoer zittende op het scharlaken beest, Apoc. XVII: 4; zij werden

daarop gezien, omdat met die worden aangeduid degenen in de Christelijke Wereld, bij wie het Woord is.

45. *Dat de ware dingen van den zin der letter des Woords worden verstaan onder de kostbare Stenen in den Tuin van Eden, waarin bij Ezechiël de Koning van Tyrus gezegd wordt te zijn geweest.* Men leest bij Ezechiël: “Koning van Tyrus, gij verzegelende uw maat, vol van wijsheid, en volmaakt in schoonheid; in Eden, den Tuin Gods, zijt gij geweest; alle kostbare Steen uw bedekking, Robijn, Topaas en Diamant, Tharschish, Sardonix, en Jaspis, Saffier, Chrysopraas en Smaragd, en Goud”, xxviii: 12, 13; met Tyrus in het Woord worden aangeduid de erkenenissen van het ware en het goede; met den Koning wordt het ware der Kerk aangeduid; met den Tuin van Eden wordt aangeduid de wijsheid en het inzicht vanuit het Woord: met de kostbare Stenen worden aangeduid de ware dingen, doorschijnend vanuit het goede, zodanig als zij zijn in den zin der letter des Woords; en omdat deze door die Stenen worden aangeduid, worden zij derhalve zijn Bedekking genoemd; dat de zin der letter de innerlijke dingen des Woords overdekt, zie men in het voorafgaande Artikel.

46. *Dat de zin der letter des Woords wordt aangeduid met de gordijnen en de voorhangen van den Tabernakel.* Door den Tabernakel werd uitgebeeld de Hemel en de Kerk, en daarom werd de vorm ervan door Jehovah op den berg Sinai getoond; vandaar werden door alle dingen die in den Tabernakel waren, welke waren de Kandelaar, het gouden Altaar voor het reukwerk, en de Tafel waarop de broden der aangezichten, uitgebeeld en daarvandaan aangeduid de Heilige dingen des Hemels en der Kerk; en door het Heilige der heiligen, waar de Ark des verbonds was, werd uitgebeeld en vandaar aangeduid het binnenste des Hemels en der Kerk; en met de Wet zelf, ingegrift aan de beide stenen Tafelen, en ingesloten in de Ark, werd de Heer ten aanzien van het Woord aangeduid; omdat nu de Uitwendige dingen hun wezen ontleen aan de Inwendige dingen, en deze en gene aan het Binnenste, hetgeen daar de Wet was, worden derhalve de heilige dingen des Woords door alle dingen van den Tabernakel ook uitgebeeld en aangeduid; daaruit volgt, dat met de laatsten van den Tabernakel, welke waren de Gordijnen en de Voorhangen, aldus de bedekkingen en de samenhouders, werden aangeduid de laatsten des Woords, zijnde de ware en de goede dingen van den zin der letter ervan: omdat die werden aangeduid, werden derhalve *alle Gordijnen en Voorhangen gemaakt uit fijn getweerd linnen, en hemelsblauw en purper, en dubbel gedoopt scharlaken, met cherubim*, Exod. xxvi: 1, 31, 36. Wat met den Tabernakel, en met alle dingen die daarin waren, in het algemeen en in het bijzonder werd uitgebeeld en aangeduid, is in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN over dat

Hoofdstuk van Exodus ontvouwd; en daar is getoond, dat met de Gordijnen en de Voorhangen werden uitgebeeld de uitwendige dingen des Hemels en der Kerk, aldus eveneens de uitwendige dingen des Woords; voorts dat met fijn linnen of fijn lijnwaad werd aangeduid het ware vanuit geestelijken oorsprong, met hemelsblauw het ware vanuit hemelsen oorsprong, met purper het hemels goede, met dubbel gedoopt scharlaken het geestelijk goede, en met de Cherubim de bewakingen van de innerlijke dingen des Woords.

47. *Dat door de uitwendige dingen van den Jeruzalemsen Tempel werden uitgebeeld de uitwendige dingen des Woords, welke van dezelfs zin der letter zijn*, is omdat iets eenders door den Tempel als door den Tabernakel werd uitgebeeld, namelijk de Hemel en de Kerk, en vandaar eveneens het Woord. Dat met den Jeruzalemsen Tempel werd uitgebeeld het Goddelijk Menselijke des Heren, leert Hijzelf bij Johannes: *“Breek dezen Tempel af, en in drie dagen zal Ik denzelve wederopwekken: Hij Zelf sprak over den Tempel Zijns lichaams”*, II: 19, 21; en waar de Heer wordt verstaan, wordt ook het Woord verstaan, omdat de Heer het Woord is. Omdat nu door de innerlijke dingen des Tempels werden uitgebeeld de innerlijke dingen des Hemels en der Kerk, aldus eveneens des Woords, werden derhalve door de uiterlijke dingen ervan uitgebeeld en aangeduid de uiterlijke dingen des Hemels en der Kerk, aldus eveneens des Woords, welke van den zin der letter ervan zijn. Over de uiterlijke dingen des Tempels wordt gelezen: *“Dat zij werden gebouwd vanuit gehelen steen, niet behouwen, en vanuit cederhout van binnen; en dat alle wanden ervan van binnen graveringen waren van Cherubim, palmen en openingen van bloemen; en de vloer overtrokken met goud”*, I Kon. VI: 7, 29, 30; en met al deze dingen worden ook aangeduid de uitwendige dingen des Woords, zijnde de heilige dingen van den zin der letter ervan.

48. *Dat het Woord in zijn heerlijkheid door den Heer werd uitgebeeld, toen Hij van gedaante was veranderd*. Aangaande den Heer, van gedaante veranderd voor Petrus, Jacobus en Johannes, leest men: *“Dat Zijn aangezicht flitste zoals de Zon; Zijn bekleedselen werden zoals het Licht: en dat gezien werden Mozes en Elias met Hem samensprekende: en dat een lichtende Wolk de discipelen overdekte; en dat vanuit de wolk werd gehoord een stem, zeggende: Deze is Mijn beminde Zoon; Hoort Hem”*, Matth. XVII: 1 tot 5. Ik ben onderricht, dat de Heer toen heeft uitgebeeld het Woord: door het Aangezicht dat flitste [*fulsit*] zoals de Zon, Zijn Goddelijk Goede; door de Bekleedselen die werden zoals het Licht, Zijn Goddelijk Ware; door Mozes en Elias het Historische en het Profetische Woord, door Mozes het Woord dat door hem is geschreven, en in het algemeen het Historische Woord; en door Elias het Profetische Woord;

door de lichtende Wolk die de discipelen overdekte, het Woord in den zin der letter; en daarom werd vanuit deze Wolk een stem gehoord, en zeggende: Deze is Mijn beminde [*dilectus*] Zoon; Hoort Hem; alle Uitspraken en Antwoorden immers vanuit den Hemel, geschieden nooit anders dan door laatsten, zodanig als zij zijn in den zin der letter des Woords; zij geschieden immers in het volle vanuit den Heer.

49. Tot dusver is getoond, dat het Woord in den natuurlijken zin, zijnde de zin der letter, is in zijn heilige en in zijn volle; nu zal iets worden gezegd dienaangaande dat het Woord in dien zin ook is in zijn MACHT. Hoe groot en hoedanig de Macht van het Goddelijk Ware in de Hemelen, en eveneens op Aarde is, kan vaststaan uit de dingen die in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL aangaande de Macht der Engelen des Hemels, n. 228 tot 233 zijn gezegd. De Macht van het Goddelijk Ware is vooral tegen de valse en de boze dingen, aldus tegen de Hellen; tegen deze moet door de Ware dingen vanuit den zin der letter des Woords gestreden worden; door de Ware dingen bij den mens heeft de Heer ook de macht van hem te zaligen, want de mens wordt door de Ware dingen vanuit den zin der letter des Woords hervormd en wederverwekt, en dan uit de hel weggehaald, en binnengeleid in den Hemel; deze Macht heeft de Heer ook opgenomen ten aanzien van Zijn Goddelijk Menselijke, nadat Hij alle dingen des Woords heeft vervuld tot aan de laatsten ervan toe; en daarom zeide de Heer tot den Hogepriester, toen Hij de overige dingen door het Lijden des kruises zou gaan vervullen: *“Van nu aan zult gij zien den Zoon des mensen zittende aan de rechterzijden der macht, komende in de wolken des Hemels”*, Matth. xxvi: 64; Markus xiv: 62; de Zoon des mensen is de Heer ten aanzien van het Woord; de wolken des Hemels is het Woord in den zin der letter; zitten aan de rechterzijden [*a dextris*] Gods is de Almacht door het Woord, zoals eveneens in Markus xvi: 19; de Macht des Heren vanuit de laatsten van het Ware werd uitgebeeld door de Nazireërs in de Joodse Kerk, en door Simson, van wien wordt gezegd dat hij een Nazireer was van zijner moeders baarmoeder af, en dat zijn macht bestond in zijn lokken; met den Nazirëer en het Nazireerschap wordt ook het hoofdhaar aangeduid: dat zijn macht in zijn lokken is geweest, openbaarde hijzelf, zeggende: *“Een scheermes is niet over mijn hoofd gekomen, omdat een Nazirëer ik van mijner moeders baarmoeder af; indien ik geschoren werd, zo zou wijken van mij mijn sterkte, en ik zou zwak worden, en zijn zoals ieder mens”*, Richteren xvi: 17: niemand kan weten, waarom het Nazireerschap, waarmede het Hoofdhaar wordt aangeduid, is ingesteld, en waarvandaan het is dat Simson sterkte had vanwege zijn lokken, tenzij hij weet, wat met

het hoofd in het Woord wordt aangeduid; met het hoofd wordt aangeduid de Hemelse wijsheid, welke de engelen en de mensen hebben uit den Heer door het Goddelijk Ware; vandaar wordt met de hoofdharen aangeduid de hemelse wijsheid in laatsten, en eveneens het Goddelijk Ware in laatsten. Omdat dit met de lokken, krachtens de overeenstemming met de hemelen, werd aangeduid, was het derhalve ingesteld voor de Nazireërs *dat zij niet zouden afscheren het haar hun hoofds, omdat dit is het Nazireërschap Gods op hun hoofd*”, Num. vi: 1 tot 21; en eveneens was het derhalve ingesteld *“dat de Hogepriester en diens zonen hun hoofd niet zouden scheren, opdat zij niet stierven, en over het algehele huis Israëls vertoorning zou zijn*”, Levit. x: 6. Omdat de lokken vanwege die betekenis, welke vanuit de overeenstemming is, zo heilig waren, werd derhalve de Zoon des mensen, Die de Heer is ten aanzien van het Woord, beschreven ook ten aanzien van de lokken *“dat zij waren als blanke wol, als sneeuw*”, Apoc. i: 14; eender *“de Oude der dagen*”, Dan. vii: 9; hierover zie men ook iets boven in n. 35. Kortom: dat de Macht van het Goddelijk Ware of van het Woord is in den zin der letter, is omdat het Woord daar is in zijn Volle; en omdat daarin de Engelen van het ene en het andere Rijk des Heren en de mensen tegelijk zijn.

Dat de Leer der Kerk vanuit den zin der letter des Woords moet worden geput, en door dien moet worden bevestigd

50. In het voorafgaande Artikel is getoond, dat het Woord in den zin der letter is in zijn Volle, in zijn Heilige, en in zijn Macht; en omdat de Heer het Woord is, Hij is immers het al des Woords, zo volgt, dat de Heer in dien zin het meest aanwezig is, en dat Hij vanuit dien zin den mens leert en verlicht. Maar deze dingen zullen worden aangetoond in deze orde: I. Dat het Woord zonder Leer niet wordt verstaan. II. Dat de Leer vanuit den zin der letter moet worden geput. III. Doch dat het Goddelijk Ware, hetwelk der Leer zal zijn, niet verschijnt aan anderen dan aan hen die in verlichting uit den Heer zijn.

51. I. *Dat het Woord zonder Leer niet wordt verstaan*, is, omdat het Woord in den zin der letter vanuit louter overeenstemmingen bestaat, te dien einde dat de geestelijke en de hemelse dingen daarin tegelijk of tezamen mogen zijn, en ieder woord daarvan de samenhouder en de schraag zij; daarom zijn in den zin der letter in sommige plaatsen geen naakte ware dingen; maar beklede, welks schijnbaarheden van het ware worden genoemd; en meerdere zijn aangepast aan de bevatting der eenvoudigen, die de denkingen niet verheffen boven zulke dingen die zij voor ogen zien; en er zijn sommige die verschijnen als tegenstrijdigheden, terwijl toch in het Woord, in zijn licht beschouwd, geen tegenstrijdigheid is: en eveneens zijn in sommige plaatsen bij de Profeten, namen van plaatsen en personen bijeengebracht waaruit niet enige zin kan worden opgemaakt, zoals vanuit de boven in n. 15 aangehaalde plaatsen. Daar dus het Woord in den zin der letter zodanig is, kan het vaststaan, dat het zonder Leer niet kan worden verstaan. Maar laten voorbeelden dit toelichten: gezegd wordt, *dat het Jehovah berouwde*, Exod. xxxii: 12, 14; Jona iii: 9; Hfdst. iv: 2: gezegd wordt ook, *dat het Jehovah niet berouwt*, Num. xxiii: 19; 1 Sam. xv: 29; deze uitspraken kunnen zonder Leer niet kloppen. Gezegd wordt, *dat Jehovah bezoekt de ongerechtigheid der vaderen over de zonen tot het derde en vierde geslacht*, Num. xiv: 18; en gezegd wordt, *dat niet de vader zal sterven om den zoon, noch de zoon om den vader, maar een ieder in zijn eigen zonden*, Deut. xxiv: 16; deze uitspraken zijn niet met elkander in strijd, maar stemmen samen door de Leer. Jezus zegt: *“Bidt en u zal gegeven worden, zoekt en gij zult vinden, klopt en u zal opengedaan worden: een ieder die bidt, zal ontvangen, en die klopt, dien zal opengedaan worden”*, Matth. vii: 7, 8;

Hfdst. XXI: 21, 22; zonder Leer zou men geloven, dat iedereen zal ontvangen wat hij vraagt; maar vanuit de Leer wordt geloofd, dat al wat de mens vraagt niet vanuit zich, maar vanuit den Heer, hem wordt gegeven; dit immers leert de Heer: *“Indien gij gebleven zult zin in Mij, en Mijn woorden in u zullen gebleven zijn, zo al wat gij zult gewild hebben, zult gij vragen, en het zal u geschieden”*, Joh. xv: 7. De Heer zegt: *“Gezegend de armen, aangezien hunner is het Koninkrijk Gods”*, Lukas vi: 20; zonder Leer kan men denken, dat voor de armen de hemel is, en niet voor de rijken; maar de Leer leert, dat de armen van geest worden verstaan, want de Heer zegt: *“Gezegend de armen van geest, omdat hunner is het koninkrijk der hemelen”*, Matth. v: 3. De Heer zegt, *“Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld worde, want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden”*, Matth. vii: 1, 2; Lukas vi: 37: dit zonder Leer kan ertoe leiden om te bevestigen, dat niet van het boze gezegd moet worden dat het boos is, dus niet geoordeeld moet worden dat de boze boos is; maar vanuit de Leer is het geoorloofd te oordelen, maar gerecht, de Heer zegt immers: *“Oordeelt een gerecht oordeel”*, Joh. vii: 24. Jezus zegt: *“Wilt niet leeraar genoemd worden, omdat Eén uw Leeraar is: Christus: ook zult gij niemand uw vader noemen op aarde, want Eén is uw Vader in de hemelen. Noch zult gij meesters genoemd worden, Eén immers is uw Meester: Christus”*, Matth. xxiii: 8, 9, 10; zonder Leer zou het zijn, alsof het niet geoorloofd was iemand te noemen Leeraar, Vader, en Meester; maar vanuit de Leer wordt het geweten, dat het geoorloofd is in den natuurlijken zin, doch niet in den geestelijken zin. Jezus zeide tot de discipelen: *“Wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op den troon Züner heerlijkheid, zo zult ook gij zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls”*, Matth. xix: 28; vanuit deze woorden kan men besluiten, dat ook de discipelen des Heren zullen oordelen, terwijl zij toch niemand kunnen oordelen; de Leer dus zal deze verborgenheid onthullen daarmede, dat de Allene Heer, Die Alwetend is en de harten van allen kent, zal oordelen, en kan oordelen; en dat onder Zijn twaalf discipelen wordt verstaan de Kerk ten aanzien van alle ware en goede dingen, welke zij heeft uit den Heer door het Woord; vanuit hetwelk de Leer besluit dat die dingen een ieder zullen oordelen, volgens des Heren woorden bij Johannes, Hfdst. iii: 17, 18; Hfdst. xii: 47, 48. Wie zonder Leer het Woord leest, weet niet hoe de dingen samenhangen die over de Joodse Natie en over Jeruzalem bij de Profeten worden gezegd, namelijk dat de Kerk bij die Natie, en haar zetel in die stad tot in het eeuwige zal blijven, zoals in de volgende plaatsen: *“Bezoeken zal Jehovah Zijn kudde, het huis van Jehudah, en stellen zal Hij hen als het paard der heerlijkheid in den krijg; vanuit hetzelfde de hoeksteen,*

vanuit hetzelfde de nagel, en vanuit hetzelfde de boog des krijgs”, Zach. x: 3, 4, 6, 7. “Zie, Ik, Ik kom, om te wonen in het midden van u, en Jehovah zal tot erfenis maken Jehudah, en verkiezen opnieuw Jeruzalem”, Zach. ii: 11, 12. “Het zal geschieden in dien dag, de bergen zullen druipen van most, en de heuvelen vloeien van melk, en Jehudah tot in het eeuwige zal hij zijn, en Jeruzalem tot geslacht en geslacht”, Joël iii: 18, 19, 20. “Zie, de dagen komende, waarin Ik zal bezaaien het huis Israëls en het huis van Jehudah, met zaad des mensen, en waarop Ik zal sluiten met het huis Israëls, en met het huis van Jehudah een nieuw verbond; geven zal Ik Mijn wet in het midden van hen, en op hun hart zal Ik die schrijven, en zijn zal Ik hun tot God, en zij zullen Mij zijn tot volk”, Jerem. xxxi: 27, 31, 33. “In dien dag zullen aangrijpen tien mannen vanuit alle talen der natiën, den slip van een Joodsen man, zeggende: Wij zullen gaan met u, omdat wij hebben gehoord God met u”, Zach. viii: 22, 23; eender elders, zoals bij Jesaja xliv: 24, 26; Hfdst. xlix: 22, 23; Hfdst. lxv: 9; Hfdst. lxvi: 20, 22; Jerem. iii: 18; Hfdst. xxiii: 5; Hfdst. l: 19, 20; Nahum i: 15; Malach. iii: 4; in welke plaatsen wordt gehandeld over de Komst des Heren, en dat dit dan geschieden zal. Het tegendeel echter wordt in verscheidene andere plaatsen gezegd, vanuit welke slechts dit zal worden aangevoerd: “Verbergen zal Ik Mijn aangezichten voor hen; zien zal Ik wat hun nageslacht, een geslacht immers der verdraaiingen zij, zonen in wie getrouwheid niet; Ik zeide: In de uiterste hoeken zal Ik hen heenwerpen, ophouden zal Ik doen van den mens hun gedachtenis, want een natie verstoken van raad zij, noch in hen inzicht. Van den wijnstok van Sodom hun wijnstok, en van de velden van Gomorrha; hun druiven druiven van gal; trossen der bitterheden hebben zij; venijn der draken hun wijn, een wrede gal van adderen. Al dat weggeborgen bij Mij, verzegeld in Mijn schatten: Mij de wraak en de vergelding”, Deut. xxxii: 20 tot 35; deze dingen zijn aangaande die natie gezegd, en eendere dingen elders, zoals in Jes. iii: 1, 2, 8; Hfdst. v: 3 tot 6; Deut. ix: 5, 6; Matth. xii: 39; Hfdst. xxiii: 27, 28; Joh. viii: 44; en overal bij Jeremia en Ezechiël; maar deze dingen, die tegenstrijdig schijnen, zullen blijken samen te stemmen vanuit de Leer, die leert, dat onder Israël en onder Jehudah in het Woord niet worden verstaan Israël en Jehudah, maar de Kerk in den enen en den anderen zin, in den enen dat zij verwoest is, in den anderen dat zij uit den Heer moet worden geïnstauréerd. Aan deze dingen eender zijn andere plaatsen in het Woord; waaruit duidelijk blijkt, dat het Woord zonder Leer niet wordt verstaan.

52. Uit deze dingen kan vaststaan, dat zij die het Woord zonder Leer lezen, of die niet vanuit het Woord voor zich Leer verwerven, in het duister zijn ten aanzien van elke waarheid, en dat hun gemoed ongestadig en onzeker

is, geneigd tot dwalingen, en eveneens gemakkelijk tot ketterijen, welke zij ook omhelzen, als zij naar gunst of gezag streven, en de reputatie geen gevaar loopt: het Woord is voor hen zoals een kandelaar zonder schijnsel, en zij zien in de schaduw als het ware een boel dingen, en toch zien zij nauwelijks iets, want de Leer alleen is een lamp: ik heb dezulken zien onderzocht door de Engelen, en het werd bevonden, dat zij vanuit het Woord kunnen bevestigen al wat ze maar willen, en dat zij bevestigen wat van hun zelfliefd is, en van de liefde dergenen die zij begunstigen; en ik heb hen gezien ontbloot van kleren, een teken dat zij zonder ware dingen zijn: klederen daar zijn ware dingen.

53. II. *Dat de Leer vanuit den Zin der letter des Woords moet worden geput en bevestigd*, is omdat de Heer daar en niet elders bij den mens aanwezig is, en verlicht, en hem de ware dingen der Kerk leert; en omdat de Heer nooit iets werkt tenzij in het volle, en het Woord in den zin der letter is in zijn volle, zoals boven is getoond: vandaar is het dat de Leer vanuit den zin der letter moet worden geput.

54. Dat het Woord door de Leer niet slechts wordt verstaan, maar ook als het ware licht geeft, is omdat het Woord zonder Leer niet wordt verstaan, en is zoals een kandelaar zonder schijnsel zoals boven is getoond; derhalve wordt het Woord door de Leer verstaan, en is zoals een kandelaar met ontstoken schijnsel: de mens ziet dan meer dingen dan hij vroeger gezien had, en eveneens verstaat hij dingen die hij eerder niet verstaan had; duistere en onsamenstemmende dingen ziet hij niet of gaat ze voorbij, óf hij ziet ze wel en ontvouwt ze zó dat zij met de Leer samenstemmen. Dat het Woord vanuit de Leer wordt gezien, en eveneens dienvolgens wordt ontvouwd, betuigt de Ondervinding in de Christelijke Wereld; alle Hervormden immers zien het Woord vanuit hun Leer, en ontfouwen het Woord dienvolgens; eender de Pauselijken vanuit de hunne en volgens die; ja zelfs de Joden vanuit de hunne en volgens die; bijgevolg valse dingen vanuit een valse Leer, en ware dingen vanuit de ware Leer. Daaruit blijkt, dat de ware Leer is gelijk als een lamp in de duisternis, en gelijk als een wegwijzer in de wegen. Doch de Leer moet niet slechts vanuit den zin der letter des Woords worden geput, maar ook door dezelve worden bevestigd, want als zij niet door dezelve wordt bevestigd, verschijnt het Ware der Leer alsof slechts het inzicht des mensen daarin zou zijn, en niet de Goddelijke Wijsheid des Heren, en zo zou de leer zijn zoals een huis in de lucht, en niet op de aarde, dus niet gegrondvest.

55. De Leer van het echte ware kan ook ten volle vanuit den letterlijken zin des Woords worden geput, want het Woord in dien zin is evenals een mens bekleed, wiens aangezicht bloot is, en wiens handen eveneens bloot zijn; alle

dingen die tot des mensen leven, aldus welke tot diens heil behoren, zijn daar naakt, de overige dingen echter bekleed, en in vele plaatsen, waar zij bekleed zijn, doorzichtig, zoals een aangezicht doorheen dunne zijde. Naar gelang ook de ware dingen des Woord worden vermenigvuldigd vanuit de liefde ervoor, en naar gelang zij dan geordend worden, blinken zij al klaarder en klaarder door de klederen heen, en verschijnen zij; maar dit eveneens door de Leer.

56. Geloofd kan worden, dat de Leer van het echte ware kan worden verworven door den geestelijken zin des Woords, die gegeven wordt door de wetenschap der overeenstemmingen; doch de Leer wordt door haar niet verworven, maar slechts verlicht en versterkt; want, als eerder in n. 26 is gezegd, komt niemand in den geestelijken zin des Woords door overeenstemmingen, tenzij hij tevoren in de echte ware dingen vanuit de Leer is: indien hij niet in de echte ware dingen tevoren is, kan de mens het Woord door enige hem bekende overeenstemmingen vervalsen, door die te verbinden en te ontvouwen ter bevestiging van dat waaraan zijn gemoed krachtens een aangenomen beginsel gehecht is. Bovendien wordt de geestelijke zin niet aan iemand gegeven dan uit den Allenen Heer, en door Hem bewaakt, zoals de Hemel wordt bewaakt, want de Hemel is in dien zin. Vóór alles is het dus van belang, dat de mens het Woord bestudere in den zin der letter; vanuit dien alleen wordt de Leer gegeven.

57. III. *Dat het echte ware, hetwelk der Leer zal zijn, in den zin der letter des Woords niet verschijnt aan anderen dan aan hen die in verlichting zijn uit den Heer.* De verlichting is uit den Allenen Heer, en bij hen die de ware dingen liefhebben omdat het ware dingen zijn, en dezelve tot nut des levens maken; bij de anderen wordt geen verlichting in het Woord gegeven. Dat de verlichting is uit den Allenen Heer, is omdat de Heer is in alle dingen des Woords; dat de verlichting is bij hen die de ware dingen liefhebben omdat het ware dingen zijn, en ze maken tot nut des levens, is omdat zij zijn in den Heer, en de Heer in hen is; de Heer immers is Zijn Goddelijk Ware; wanneer dit wordt geliefd omdat hetzelfde het Goddelijk Ware is, en dit wordt geliefd wanneer het nut wordt, dan is de Heer in hetzelfde bij den mens. Dit leert de Heer ook bij Johannes: *“In dien dag zult gij bekennen, dat gij in Mij, en Ik in u; die Mijn geboden heeft en dezelve doet, die blijft in Mij, en Ik zal hem liefhebben, en openbaren zal Ik Mijzelf aan hem, en tot hem zal Ik komen, en verblijf bij hem maken”*, XIV: 20, 21, 23. En bij Mattheus: *“Gezegend de reinen van hart, omdat dezen God zullen zien”*, v: 8; dezen zijn het, die in verlichting zijn, wanneer zij het Woord lezen, en bij wie het Woord licht geeft en doorschijnend is.

58. Dat het Woord bij hen licht geeft en doorschijnend is, is omdat aan de afzonderlijke dingen des Woords een geestelijke en een hemelse zin iris, en deze zinnen zijn in het licht des hemels, en daarom vloeit de Heer door die zinnen, en door het licht ervan, in den natuurlijken zin in, en in het licht ervan bij den mens; vandaar erkent de mens vanuit innerlijke doorvatting het ware, en daarna ziet hij dat in zijn denking, en zulks zo vaak als hij in de aandoening van het ware terwille van het ware is; vanuit de aandoening immers komt de doorvatting, vanuit de doorvatting de denking, en zo komt de erkenning in wording, welke het geloof wordt genoemd. Maar hierover zal meer worden gezegd in het volgende Artikel aangaande de verbinding van den Heer met den mens door het Woord.

59. Bij dezen is het eerste, dat zij vanuit den letterlijken zin des Woords zich Leer verwerven; aldus ontsteken zij voor zich een lamp ter verdere voortschrijding; nadat echter de Leer is verworven, en zo de lamp aangestoken, zien zij vanuit haar het Woord. Degenen echter die zich geen Leer verwerven, zoeken eerst uit of de Leer door anderen gegeven, en door de grote hoop aanvaard, met het Woord samenstemt, en met de dingen die samenstemmen, stemmen zij in, en van de dingen die niet samenstemmen, wijken zij af; aldus komt bij hen hun Leer in wording, en door de Leer hun Geloof. Maar dit geschiedt alleen bij hen die, niet afgetrokken zijnde door de beslommingen der wereld, bij machte zijn te zien; dezen zijn, als zij de ware dingen liefhebben omdat het ware dingen zijn, en ze tot nut des levens maken, in verlichting uit den Heer: de overigen die in enig leven zijn volgens de ware dingen, kunnen van genen leren.

60. Het tegendeel geschiedt met hen, die vanuit de leer van een vals godsdiens het Woord lezen, en meer nog met hen die deze leer vanuit het Woord bevestigen, en dan eigen roem of de schatten der wereld beogen: bij dezen is het ware des Woords zoals in de schaduw des nachts, en het valse zoals in het licht des daags; zij lezen het ware, maar zien hetzelfde niet, en als zij er de schaduw [of een zweem] van zien, vervalsen zij dat; het zijn dezen waarvan de Heer zegt “*dat zii ogen hebben en niet zien; en oren, en niet verstaan*”, Matth. XIII: 14, 15; want niets anders verblindt den mens dan diens eigene, en de bevestiging van het valse; het eigene des menschen is de liefde van zich, en daarvandaan de trots van het eigen inzicht; en de bevestiging van het valse is een donkerheid voorligende het licht; het licht van dezen is louter natuurlijk, en het gezicht van hen is zoals iemand die spoken in de schaduw ziet.

61. Het is gegeven om te spreken met velen na den dood, die geloofd hadden als sterren te zullen lichten in den hemel, omdat zij, naar hun zeggen, het Woord heilig hadden gehouden, meermalen hadden gelezen, en tal van dingen eruit hadden verzameld, met behulp waarvan zij de dogma's van hun geloof hadden bevestigd, en daardoor in de wereld als geleerden waren gevierd, weswege zij geloofden Michaëls en Rafaëls te zullen zijn: maar meerderen van hen werden daarnaar onderzocht, vanuit welke liefde zij het Woord hadden bestudeerd; en het werd bevonden, dat sommigen het hadden bestudeerd vanuit de liefde van zich, om groot in de wereld te schijnen, en zoals primaten der Kerk te worden vereerd, anderen echter vanuit de liefde van de wereld, om schatten te gewinnen; toen dezen daarnaar werden onderzocht, wat zij wisten vanuit het Woord, werd het bevonden dat zij niets van het echte ware wisten, maar slechts iets zodanigs dat het vervalste ware wordt genoemd, hetgeen in zich het valse is; en hun werd gezegd dat dit bij hen het geval was, omdat zijzelf en de wereld de einddoelen waren geweest, of, wat hetzelfde is, die liefden, en niet de Heer en de hemel, en wanneer zijzelf en de wereld de einddoelen zijn, dan blijft, wanneer zij het Woord lezen, hun gemoed aan henzelf en aan de wereld kleven, en vandaar denken zij bij voortduur vanuit hun eigene, hetwelk in donkerheid is ten aanzien van alle dingen die des hemels zijn; in welken staat de mens niet door den Heer kan worden heengeleid uit het eigene, en zo verheven tot het licht des hemels, bijgevolg ook niet enigen invloed uit den Heer door den hemel kan opnemen. Ik heb dezen tot den hemel zien toegelaten, doch toen daar bevonden werd dat zij zonder ware dingen waren, werden zij neergeworpen; maar nochtans bleef bij hen de trots aan dat zij verdienste hadden. Anders is geschied met hen die het Woord hebben bestudeerd vanuit de aandoening van te weten het Ware omdat het Waar is, en omdat het aan de nutten des levens van dienst is, niet slechts van hun eigen leven, maar ook van dat van den naaste; ik heb hen tot den Hemel verheven gezien, en zo tot het licht waarin het Goddelijk Ware daar is, en toen tevens verhoogd tot de engellijke wijsheid, en tot de gelukzaligheid ervan, zijnde het eeuwige leven.

Dat er door den zin der letter des Woords verbinding is met den Heer, en vergezelschapping met de engelen

62. Dat er door het Woord verbinding is met den Heer, is omdat het Woord over Hem alleen handelt, en daardoor is de Heer het al in alle dingen ervan, en wordt Hij het Woord genoemd, zoals in de Leer over den Heer is getoond. Dat er in den zin der letter verbinding is, is omdat het Woord in dien zin is in zijn volle, in zijn heilige en in zijn macht, zoals boven in zijn Artikel is getoond. De verbinding verschijnt niet aan den mens, maar zij is in de aandoening van het ware, en in de doorvatting ervan, aldus in het Goddelijk Ware, in de liefde en het geloof bij hem.

63. Dat er door den zin der letter vergezelschapping is met de engelen des hemels, is omdat aan dien zin inis de geestelijke zin en de hemelse zin, en in deze zinnen zijn de engelen; de engelen van het geestelijk Rijk in den geestelijken zin des Woords, en de engelen van het hemels Rijk in zijn hemelsen zin: deze zinnen worden ontwikkeld vanuit den natuurlijken zin des Woords, zijnde de zin der letter, als de ware mens [*homo verus*] in dien zin is: de ontwikkeling is ogenblikkelijk, bijgevolg ook de vergemeenschapping.

64. Dat de geestelijke Engelen in den geestelijken zin des Woords zijn, en de hemelse Engelen in zijn hemelsen zin, is mij geopenbaard door veel ondervinding: het werd gegeven te doorvatten, dat wanneer ik het Woord las in zijn zin der letter, vergemeenschapping geschiedde met de hemelen, nu eens met dit gezelschap van hen, dan weer met dat; en dat de dingen die ik volgens den natuurlijken zin verstond, de geestelijke Engelen volgens den geestelijken zin verstonden, en de hemelse Engelen volgens den hemelsen zin, en dit in een oogwenk: omdat deze vergemeenschapping ettelijke duizenden malen werd doorvat, is mij dienaangaande niet enige twijfel gelaten. Er zijn ook geesten beneden de hemelen zijnde, en deze vergemeenschapping misbruiken; zij zeggen immers ettelijke gezegden vanuit den zin der letter des Woord op, en terstond ontwaren zij dan en stellen vast met welk Gezelschap vergemeenschapping geschiedt: dit heb ik ook vaak gezien en gehoord. Vanuit deze dingen werd door levende ondervinding te weten gegeven, dat het Woord ten aanzien van den zin zijner letter het Goddelijk middel is ter verbinding met den Heer en met den Hemel. Over deze verbinding door het

Woord zie men ook de dingen die in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 293 tot 310 zijn aangevoerd.

65. Maar hoe de ontwikkeling dier zinnen geschiedt, zal ook in het kort worden gezegd; maar opdat het worde verstaan, moet in herinnering worden gebracht wat boven in n. 6, 38, is gezegd over de opeenvolgende Orde en over de gelijktijdige Orde, namelijk dat het hemelse, het geestelijke, en het natuurlijke op elkander volgen in de opeenvolgende Orde het ene na het andere, van hoogsten, zijnde in den hemel, tot laatsten, zijnde in de wereld; en dat dezelfde dingen in de gelijktijdige Orde zijn in het laatste, zijnde het natuurlijke, het ene naast het andere, van binnensten tot uitersten: en dat eender zijn de opeenvolgende zinnen des Woords, de hemelse en de geestelijke zin, tezamen (of tegelijk) in den natuurlijken zin. Dit eenmaal begrepen zijnde, kan het enigermate tot het verstand worden ontvouwd, hoe beide zinnen, de geestelijke en de hemelse, worden ontwikkeld vanuit den natuurlijken zin, wanneer de mens het Woord leest; dan immers roept de geestelijke Engel het geestelijke op, en roept de hemelse Engel het hemelse op; en zij kunnen ook niet anders, zij zijn immers homogeen, en aan hun natuur en wezen zinsverwant [*consentanea*].

66. Maar dit zal eerst worden toegelicht door vergelijkingen vanuit de drie Rijken der natuur, die worden genoemd het Dierenrijk, het Plantenrijk en het Delfstoffenrijk. Vanuit het DIERENRIJK: vanuit de spijs, wanneer deze Melksap is geworden, putten de vaten en roepen zij op hun bloed; de zenuwvezels haar sap; en de substanties, zijnde de oorsprongen der vezels, haar animalen geest. Vanuit het PLANTENRIJK: de Boom met stam, takken, bladeren en vruchten, staat op zijn wortel, en vanuit den grond door den wortel trekt hij uit en roept hij op het grovere sap voor stam, takken, en bladeren, het zuiverder sap voor het vlees der vruchten, en het zuiverste sap voor de zaden binnen de vrucht. Vanuit het DELFSTOFFENRIJK: in den schoot der aarde zijn op sommige plaatsen mineralen bezwangerd met goud, zilver en ijzer; vanuit de in de aarde verborgen dampen trekt het goud zijn element, het zilver het zijne, en het ijzer het zijne.

67. Nu zal door een voorbeeld worden toegelicht, hoe de geestelijke Engelen hun zin uittrekken, en de hemelse Engelen den hunne; vanuit den natuurlijken zin, waarin het Woord is bij de mensen: tot voorbeeld mogen dienen vijf Geboden van den dekalog. HET GEBOD “*Uw Vader en uw Moeder zult gij eren*: de mens verstaat onder vader en moeder den vader en de moeder op aarde, alsmede allen die in de plaats van vader en moeder zijn; en onder eren verstaat hij hen in ere houden, en hen gehoorzamen. Doch de geestelijke

Engel verstaat onder Vader den Heer, en onder Moeder de Kerk; en onder eren verstaat hij liefhebben. De hemelse Engel echter verstaat onder Vader de Goddelijke Liefde des Heren, onder Moeder Zijn Goddelijke Wijsheid, en onder eren het goede uit Hem doen. HET GEBOD “*Gij zult niet stelen*”: de mens verstaat onder stelen, bedriegen, onder enig voorwendsel den naaste diens goederen afhandig maken. De geestelijke Engel verstaat onder stelen anderen beroven van de ware dingen huns geloofs en van de goede dingen hunner naastenliefde, door valse en boze dingen. De hemelse Engel echter verstaat onder stelen aan zich toeschrijven de dingen die des Heren zijn, en voor zich opeisen Zijn gerechtigheid en verdienste. HET GEBOD: ‘*Gij zult niet echtbreken*’: de mens verstaat onder echtbreken echtbreuk begaan, hoereren, ontuchtige dingen doen, wulpse dingen spreken, en vuile dingen denken. De geestelijke Engel verstaat onder echtbreken de goede dingen des Woord echtbreken, en de ware dingen ervan vervalsen. De hemelse Engel echter verstaat onder echtbreken het Goddelijke des Heren ontkennen, en het Woord ontwijden. HET GEBOD: ‘*Gij zult niet doden*’: de mens verstaat onder doden ook haat toedragen, en wraak begeren tot aan doodslag toe. De geestelijke Engel verstaat onder doden als een duivel optreden en de ziel eens mensen vermoorden. De hemelse Engel echter verstaat onder doden den Heer haat toedragen, en de dingen die des Heren zijn. HET GEBOD: ‘*Niet zult gij vals getuigen*’: de mens verstaat onder vals getuigen ook liegen en lasteren [*diffamare*]. De geestelijke Engel verstaat onder vals getuigen zeggen en overreden dat het valse waar is, en het boze goed, en andersom. De hemelse Engel echter verstaat onder vals getuigen den Heer en het Woord lasteren. Uit deze dingen kan men zien hoe de geestelijke en de hemelse zin wordt ontwikkeld en getrokken vanuit den natuurlijken zin des Woords, waaraan zij inzijn: en wat wonderbaarlijk is, is dit dat de Engelen hun dingen daaruit trekken zonder te weten wat de mens denkt, doch nochtans maken de denkingen der engelen en der mensen *één* door de overeenstemmingen, zoals einddoel, oorzaak en uitwerking; de einddoelen zijn ook daadwerkelijk in het hemels Rijk, de oorzaken in het ,geestelijk Rijk, en de uitwerkingen in het natuurlijk Rijk: de verbinding door overeenstemmingen is zodanig van scheppingswege [*ex creatione*]; daarvandaan nu is de vergezelschapping met de engelen door het Woord.

68. Dat de vergezelschapping met de engelen geschiedt door den natuurlijken of letterlijken zin des Woord, is eveneens, omdat in ieder mens van scheppingswege drie graden des levens zijn, de hemelse, de geestelijke en de natuurlijke; maar de mens is, zolang hij in de wereld is, in het natuurlijke,

en dan voor evenzoveel in het geestelijke als hij in de echte ware dingen is, en voor evenzoveel in het hemelse als hij in een leven dienvolgens is; doch nochtans komt hij niet in het geestelijke of het hemelse zelf dan na den dood. Doch hierover elders meer.

69. Uit deze dingen kan vaststaan dat in het allene Woord, deswege dat er verbinding is met den Heer, en vergemeenschapping met de engelen, is geest en leven, zoals de Heer leert: *“De woorden die Ik spreek tot u, geest en leven zijn zij”*, Joh. vi: 63. *“Het water dat ik u zal geven, zal worden een fontein des waters, springende tot in het eeuwige leven”*, Joh. iv: 14. *“De mens leeft niet bij brood alleen, maar vanuit alle woord uitgaande van den mond Gods”*, Matth. iv: 4. *“Werkt de spijs die blijft tot in het eeuwige leven, hetwelk de Zoon des mensen u geven zal”*, Joh. vi: 27.

Dat het Woord in alle Hemelen is, en dat daaruit de engellijke wijsheid is

70. Dat het Woord in de Hemelen is, is tot nu toe niet bekend, en kon ook niet bekend zijn, zo lang de Kerk in onwetendheid verkeerde daaromtrent dat engelen en geesten mensen zijn eender aan de mensen in de wereld, en dat zij eendere dingen hebben als de mensen in elk opzicht, met het allene verschil, dat genen geestelijk zijn, en dat alle dingen die bij hen zijn, vanuit geestelijken oorsprong zijn, en dat de mensen in de wereld natuurlijk zijn, en alle dingen bij hen vanuit natuurlijke oorsprong zijn; zolang dit verborgen school, kon het niet worden geweten, dat het Woord ook in de hemelen is, en dat het wordt gelezen door de engelen daar, en eveneens door de geesten die onder de hemelen zijn. Maar opdat dit niet bij voortduur verborgen zou blijven, is het mij gegeven in deelgenootschap [*consortium*] te zijn met de engelen en de geesten, en te spreken met hen, en te zien de dingen die bij hen zijn, en daarna tal van dingen weer te geven die ik gehoord en gezien heb; dit is geschied in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, in het jaar 1748 in Londen uitgegeven: waaruit men kan zien, dat engelen en geesten mensen zijn, en dat alle dingen in overvloed bij hen zijn, die bij de mensen in de wereld zijn. Dat engelen en geesten mensen zijn, zie men in dat Werk n. 73 tot 77, en n. 453 tot 456: dat eendere dingen bij hen zijn die bij de mensen zijn, n. 170 tot 190: voorts ook dat Goddelijke Eredienst, en dat Predikingen in Tempels bij hen zijn, n. 221 tot 227: en Geschriften en eveneens Boeken, n. 258 tot 264: en het Woord, n. 259.

71. Wat het Woord in den Hemel aangaat, dit is geschreven in een geestelijken stijl, die geheel en al verschilt van den natuurlijke stijl: de geestelijke stijl bestaat uit louter letters, waarvan elk een zin behelst, en er zijn puncteringsen op de letters, welke den zin verhogen. De letters bij de Engelen van het geestelijk Rijk zijn eender aan de drukletters in onze wereld; en de letters bij de Engelen van het hemels Rijk, waarvan een elk een volledigen zin behelst, zijn eender aan de oude Hebreeuwse letters, ingebogen op verschillende wijze, met tekens van boven en van binnen. Omdat hun geschriften zodanig zijn, zijn er derhalve niet enige Namen van personen en van plaatsen in hun Woord als in het onze, maar voor Namen in de plaats zijn er de dingen welke die namen betekenen; zoals voor Mozes het Historische Woord, voor Elia het Profetische Woord; voor Abraham, Izak en Jakob, de Heer ten aanzien van

het Goddelijke en het Goddelijk Menselijke; voor Aharon het Priesterschap, voor David het Koningschap, het ene en het andere des Heren; voor de namen der twaalf zonen Jakobs, of der stammen Israëls, de verschillende dingen des Hemels *en* der Kerk; eendere dingen voor de namen der twaalf discipelen des Heren; voor Zion en Jeruzalem, de Kerk ten aanzien van het Woord en ten aanzien van de Leer vanuit het Woord; voor het Land Kanaän de Kerk zelf, voor de Steden daar aan deze en gene zijde der Jordaan, de verschillende dingen die der Kerk en van haar Leer zijn; eender in de overige dingen. Iets eenders is het geval met de Getallen; deze zijn evenmin in het Woord dat in den hemel is, maar in de plaats ervan zijn dingen waarmede de getallen die in ons Woord zijn, overeenstemmen. Hieruit kan vaststaan, dat het Woord in den Hemel een Woord is overeenstemmend met ons Woord, en zo dat zij één zijn; want de overeenstemmingen maken één.

72. Dit is wonderbaarlijk, dat het Woord in den hemel zo geschreven is, dat de eenvoudigen hetzelfde eenvoudig verstaan, en de wijzen wijs; er zijn immers meerdere puncteringsen en tekens op de letters, die, als gezegd is, den zin verhogen; de eenvoudigen letten daar niet op, en zijn er ook niet mede bekend, doch de wijzen letten erop, een ieder volgens zijn wijsheid, tot aan de hoogste toe. Een Exemplaar van het Woord, door engelen uit den Heer geïnspireerd geschreven, is bij ieder groter gezelschap des Hemels nedergelegd in deszelfs Heiligdom, opdat dit niet ten aanzien van enig puntje elders zou worden veranderd. Ons Woord is weliswaar hierin eender aan het Woord in den Hemel, namelijk dat de eenvoudigen hetzelfde eenvoudig verstaan, en de wijzen wijs, maar dit geschiedt op andere wijze.

73. Dat de Engelen alle wijsheid door het Woord hebben, dit bekennen zijzelf, want voor zoveel zij in het verstand van het Woord zijn, voor evenzoveel zijn zij in het licht: het Licht des Hemels is de Goddelijke Wijsheid, welke voor hun ogen het Licht is. In het Heiligdom, waarin het Exemplaar des Woords is nedergelegd, is een vlamme en blank Licht, overtreffende eiken graad van licht dat buiten hetzelfde in den Hemel is. De oorzaak is dezelfde als boven gezegd, namelijk dat de Heer in het Woord is.

74. De Wijsheid der hemelse Engelen overtreft de wijsheid der geestelijke Engelen, bijna zoals de wijsheid der geestelijke Engelen de wijsheid der mensen overtreft; en dit ter oorzake hiervan, dat de hemelse Engelen in het goede der liefde uit den Heer zijn, en de geestelijke Engelen in de ware dingen der wijsheid uit den Heer zijn; en waar het goede der liefde is, daar zetelt de wijsheid tegelijk; doch waar de ware dingen zijn, daar zetelt niet meer van wijsheid, dan voor zoveel als er tegelijk het goede der liefde is. Dit

is de oorzaak, dat het Woord in het hemels Rijk anders geschreven is, dan het Woord in het geestelijk Rijk; want in het Woord van het hemels Rijk zijnde goede dingen der liefde uitgedrukt, en de tekens zijn de aandoeningen; doch in het geestelijk Rijk zijn de ware dingen der wijsheid uitgedrukt, en de tekens zijn de doorvattingen.

75. Uit deze dingen kan men besluiten, hoedanige wijsheid in het Woord, dat in de wereld is, verborgen schuilt; in dit immers schuilt alle engellijke wijsheid, welke onuitsprekelijk is; het is immers de samenhouder ervan; en in die wijsheid komt na den dood de mens die: uit den Heer door het Woord een Engel wordt.

Dat de Kerk is vanuit het Woord, en dat zij zodanig is hoedanig verstand van het Woord zij heeft

76. Dat de Kerk is vanuit het Woord, dit komt niet in twijfel; want het Woord is het Goddelijk Ware zelf, n. 1 tot 4. Vanuit het Woord is de Leer der Kerk, n. 50 tot 61. En door het Woord is er verbinding met den Heer, n. 62 tot 69. Maar dat het Verstand van het Woord de Kerk maakt, dit kan in twijfel worden getrokken, aangezien er zijn die geloven dat zij van de Kerk zijn omdat zij het Woord hebben, dat lezen ofwel van een prediker horen, en iets vanuit den zin der letter ervan weten: maar hoe dit en dat in het Woord moet worden verstaan, weten zij niet, en sommigen achten het niet eens van zoveel belang: en daarom zal het hier worden bevestigd, dat niet het Woord de Kerk maakt, maar het verstand ervan; en dat de Kerk zodanig is hoedanig het verstand van het Woord is bij hen die in de Kerk zijn. Dit wordt bevestigd vanuit deze dingen:

77. Het Woord is het Woord volgens het verstand ervan bij den mens, dat is, zoals het wordt verstaan; indien het niet wordt verstaan, wordt het Woord weliswaar het Woord genoemd, maar bij den mens is het niet. Het Woord is de Waarheid volgens het verstand ervan, want het Woord kan niet de Waarheid zijn, het kan immers vervalst worden. Het Woord is geest en leven volgens het verstand ervan, want de letter zonder het verstand ervan is dood. Aangezien de mens de waarheid en het leven heeft volgens het verstand van het Woord, heeft hij eveneens geloof en liefde volgens hetzelfde, want de waarheid is des geloofs, en de liefde is des levens. Omdat nu door het geloof en de liefde, en volgens die, de Kerk is, zo volgt dat door het verstand van het Woord, en volgens hetzelfde, de Kerk een Kerk is, een edele Kerk indien zij in echte ware dingen is, een onedele als zij niet in echte ware dingen is, en een vernietigde, als zij in vervalste ware dingen is.

78. Bovendien is de Heer bij den mens aanwezig en met hem verbonden door het Woord, aangezien de Heer het Woord is, en in hetzelfde als het ware spreekt met den mens; voorts omdat de Heer is het Goddelijk Ware zelf, en eveneens is het Woord dat. Hieruit blijkt, dat de Heer bij den mens aanwezig is, en tevens met hem verbonden, volgens het verstand van het Woord, want volgens dat heeft de mens de waarheid en daarvandaan het geloof, voorts ook de liefde en daarvandaan het leven: maar de Heer is aanwezig bij den mens

door de lezing van het Woord, doch met hem verbonden door het verstand van het ware vanuit het Woord, en volgens hetzelfde; en voor zoveel als de Heer met den mens is verbonden, voor evenzoveel is in den mens de Kerk. De Kerk is in den mens; de Kerk die buiten hem is, is de Kerk bij meerderen in wie de Kerk is; dit wordt verstaan onder des Heren woorden tot de Farizeërs daarnaar vragende wanneer het Koninkrijk Gods komt: *“Het Koninkrijk Gods, binnen in u is het”*, Lukas xvii: 21; onder het Koninkrijk Gods wordt daar de Heer verstaan, en uit Hem de Kerk.

79. In vele plaatsen bij de Profeten, wordt gehandeld over het verstand van het Woord, waar gehandeld wordt over de Kerk, en geleerd dat niet elders de Kerk is, dan waar het Woord juist wordt verstaan, en dat zodanig de Kerk is, hoedanig is het verstand van het Woord bij hen die in haar zijn: in vele plaatsen bij de Profeten wordt ook beschreven de Kerk bij de Israëlitische en Joodse Kerk, namelijk dat zij geheel en al verwoest is en tot geen-kerk is geworden door het feit, dat zij den zin of het verstand van het Woord hebben vervalst, want niet iets anders vernietigt de Kerk. Het verstand van het Woord, zowel het ware als het valse, wordt beschreven bij de Profeten met Efraïm, vooral bij Hoschea, want met Efraïm in het Woord wordt aangeduid het Verstand van het Woord in de Kerk: en omdat het verstand van het Woord de Kerk maakt, wordt derhalve Efraïm genoemd *kostbare Zoon, en boorling [natus] van verrukkingen*, Jerem. xxxi: 20; *Eerstverwekte*, Jerem. xxxi: 9; *Sterkte des hoofds van Jehovah*, Psalm lx: 9; Psalm cviii: 9; *Machtige*, Zach. x: 7; *Gevuld met den boog*, Zach. ix: 13; *en de zonen van Efraïm worden genoemd Gewapenden en Boogschutters*, Psalm lxxviii: 9; met den boog wordt aangeduid de leer vanuit het Woord strijdende tegen de valse dingen. Derhalve ook werd *Efraïm verplaatst aan de rechterhand van Israël, en gezegend: voorts in de plaats van Ruben aanvaard*, Gen. xlviii: 5, ii, e.v. En derhalve *werd Efraïm tezamen met zijn broeder Menasse, door Mozes in de Zegening van de zonen Israëls onder den naam van hun vader Josef boven de anderen verhoogd*, Deut. xxxiii: 13 tot 17. Hoedanig echter de Kerk is, wanneer het Verstand van het Woord is teloor gegaan, wordt met Efraïm ook bij de Profeten beschreven, vooral bij Hoschea; zoals blijkt uit deze dingen: *“Israël en Efraïm zullen vallen. Efraïm tot verlatenheid zal hij zijn. Efraïm verdrukt en geschokt in het gericht. Ik zal Efraïm zoals een leeuw zin; Ik zal roven en heengaan, Ik zal wegvoeren en geen uitreddende”*, Hoschea v: 5, 9, ii, 12, 13, 14. *“Wat zal Ik u doen, Efraïm, omdat uw heiligheid, zoals een wolk van het ochtendrood, en zoals de dauw des morgens vallende, is heengegaan”*, Hoschea vi: 4. *“Niet zullen zij wonen in het land van Jehovah, wederkeren*

zal Efraïm naar Egypte, en in Assyrië het onreine eten”, Hoschea ix: 3; het land van Jehovah is de Kerk; Egypte is het wetenschappelijke van den natuurlijken mens; Assyrië is de redekaveling daaruit, en vanuit deze dingen wordt het Woord ten aanzien van het verstand ervan vervalst; derhalve wordt gezegd, dat Efraim tot Egypte zal wederkeren, en in Assyrië het onreine eten. *“Efraïm weidende wind, en hij achtervolgt den oostenwind; den gebelen dag vermenigvuldigt hij leugen en verwoesting; een verbond met Assyrië sluit hij, en olie wordt naar Egypte afgevoerd”*, Hoschea xii: 2; wind weiden, den oostenwind [eurum] achtervolgen, en vermenigvuldigen den leugen en de verwoesting, is de ware dingen vervalsen, en zo de Kerk verwoesten. Iets eenders wordt ook aangeduid met de hoererijs van Efraim; want de hoererijs betekent de vervalsing van het verstand van het Woord, dat is, van het echte ware ervan; in deze plaatsen: *“Ik heb Efraïm gekend, dat hij alleszins heeft gehoereerd, en bezoedelt heeft Israël”*, Hoschea v: 3. *“In het huis Israëls zag Ik een schandelijke zaak, daar heeft Efraïm gehoereerd, en is Israël bezoedeld”*, Hoschea vi: 10; Israël is de Kerk zelf, en Efraim is het verstand van het Woord, vanuit hetwelk en volgens hetwelk de Kerk is; en daarom wordt gezegd: Efraim heeft gehoereerd, en Israël is bezoedeld. Aangezien de Kerk bij de Joden door vervalsingen van het Woord volledig was vernietigd, wordt derhalve van Efraim aldus gezegd: *“Geven zal Ik u, o Efraïm, overleveren zal Ik u, o Israël, zoals Adamah, en stellen zal Ik u zoals Zeboïm”*, Hoschea xi: 8. Omdat nu bij den Profeet Hoschea, van het eerste Hoofdstuk tot het laatste daar, wordt gehandeld over de vervalsing van het Woord, en over de vernietiging van de Kerk daardoor, en omdat met de hoererijs wordt aangeduid de vervalsing van het ware daar, werd het derhalve dien Profeet bevolen, dat hij dien staat der Kerk daarmede zou uitbeelden dat hij zich een hoer tot vrouw zou nemen, en uit haar zonen verwekken, Hfdst. i, en wederom dat hij een overspelige vrouw zou nemen, Hfdst. iii. Deze dingen zijn aangevoerd, opdat vanuit het Woord wordt geweten en bevestigd, dat de Kerk zodanig is hoedanig het verstand van het Woord in haar is, voortreffelijk en kostbaar, indien het verstand ervan vanuit echte ware dingen vanuit het Woord is, en verwoest, ja zelfs schandelijk, indien vanuit vervalste dingen. Ter bevestiging, dat met Efraim het verstand van het Woord wordt aangeduid, en in tegengestelden zin hetzelfde vervalst, en dat daarvandaan de vernietiging van de Kerk is, kunnen de overige plaatsen worden geraadpleegd, waarin over Efraim wordt gehandeld, zoals in Hoschea iv: 17, 18; Hfdst. vii: 1, 11; Hfdst. viii: 9, 11; Hfdst. ix: 11, 12, 13, 16; Hfdst. x: 11; Hfdst. xi: 3; Hfdst. xii: 1, 9, 15;

Hfdst. XIII: 1, 12; Jes. XVII: 3; Hfdst. XXVIII: 1; Jerem. IV: 15; Hfdst. XXXI: 6, 18;
Hfdst. I: 19; Ezech. XXXVII: 16; Hfdst. XLVIII: 5; Obad. Vers 9; Zach. IX: 10.

Dat in de afzonderlijke dingen des Woords het huwelijk is van den Heer en de Kerk, en vandaar het huwelijk van het goede en het ware

80. Dat in de afzonderlijke dingen des Woords het huwelijk is van den Heer en de Kerk, en vandaar het huwelijk van het goede en het ware, is tot nu toe niet gezien, en kon ook niet worden gezien, omdat de geestelijke zin des Woords niet eerder is ontdekt, en het kan niet worden gezien dan alleen door dien zin. Er zijn immers twee zinnen in het Woord, schuilende in den zin der letter ervan, de geestelijke en de hemelse zin; in den Geestelijken zin hebben de dingen die in het Woord zijn, betrekking het meest op de Kerk; en in den Hemelsen zin, het meest op den Heer; voorts hebben zij in den Geestelijken zin betrekking op het Goddelijk Ware, en in den Hemelsen zin op het Goddelijk Goede; vandaar is in den zin der letter des Woords dat huwelijk. Maar dit verschijnt niet aan iemand, tenzij aan hem die vanuit den geestelijken en den hemelsen zin des Woords de betekenissen der woorden en der namen weet, want van sommigen woorden en namen wordt gesproken met betrekking tot het goede, en van sommige met betrekking tot het ware; en sommige sluiten het ene en het andere in; en daarom kon zonder die erkentenis dat Huwelijk in de afzonderlijke dingen des Woords niet worden gezien. Dit is de oorzaak, dat deze Verborgenschap niet eerder is ontdekt geweest.

81. Aangezien er een zodanig Huwelijk in de afzonderlijke ding des Woords is, zijn er derhalve vele malen in het Woord twee Uitdrukkingen, die verschijnen als Herhalingen van één en dezelfde zaak, hoewel het niet herhalingen zijn, maar de ene slaat op het goede, en de andere op het ware, en de ene en de andere tezamen genomen maakt de verbinding ervan, aldus één enkele zaak; daarvandaan ook is de Goddelijkheid des Woords, en de Heiligheid ervan; want in elk Goddelijk Werk is het Goede verbonden met het Ware, en het Ware verbonden met het Goede.

82. Gezegd wordt, dat in de afzonderlijke dingen des Woords is het huwelijk van den Heer en de Kerk, en vandaar het huwelijk van het goede en het ware, omdat waar het huwelijk van den Heer en de Kerk is, daar is ook het huwelijk van het goede en het ware; dit immers is uit dat; want wanneer de Kerk of de mens der Kerk in de ware dingen is, dan vloeit de Heer in diens ware dingen met het goede in, en maakt ze levend; of, wat hetzelfde is, wanneer de Kerk of de mens der Kerk door de ware dingen in het inzicht is, dan vloeit de Heer

door het goede der liefde en der naastenliefde in diens inzicht, en zo giet Hij hem het leven in.

83. Er zijn twee Vermogens bij ieder mens, welke worden genoemd het Verstand en de Wil; het Verstand is het receptakel van het ware, en vandaar van de wijsheid, en de Wil is het receptakel van het goede, en vandaar der liefde; deze zullen één maken opdat de mens een mens der Kerk zij; en zij maken één, als de mens het verstand formeert meert vanuit de echte ware dingen, en dit geschiedt naar den schijn zoals uit hem, en als zijn Wil wordt vervuld met het goede der liefde, hetgeen geschiedt uit den Heer; daarvandaan heeft de mens het leven van het ware en het leven van het goede, het leven van het ware in het verstand vanuit den wil, en het leven van het goede in den wil door het verstand; dit is het huwelijk van het ware en het goede bij den mens, voorts het huwelijk van den Heer en de Kerk bij hem. Maar over deze wederkerige verbinding, welke hier het huwelijk wordt genoemd, zal men zien in de Engellijke Wijsheid aangaande DE GODDELIJKE VOORZIENIGHEID, aangaande DE GODDELIJKE LIEFDE EN AANGAANDE DE GODDELIJKE WIJSHEID en aangaande HET LEVEN.

84. Dat in het Woord twee Uitdrukkingen zijn, die verschijnen als Herhalingen van één en dezelfde zaak, kan door de lezers die daarop letten, worden gezien, zoals broeder [en genoot; arme] en behoeftige; woestheid en eenzaamheid; ledigheid en ijdelheid; vijand en onvriend; zonde en ongerechtigheid; toorn en ontsteking; natie en volk; vreugde en blijdschap; rouw en wening; gerechtigheid en gericht; enzovoort: welke dingen verschijnen als synoniemen, terwijl zij het nochtans niet zijn; want van broeder, arme, woestheid, ledigheid, zonde, toorn, natie, vreugde, rouw, gerechtigheid, wordt gesproken met betrekking tot het goede, en in den tegengestelden zin tot het boze; doch van genoot, behoeftige, eenzaamheid, ijdelheid, onvriend, ongerechtigheid, ontsteking, volk, blijdschap, wening, gericht, wordt gesproken met betrekking tot het ware, en in tegengestelden zin tot het valse; en toch schijnt het den lezer, die deze verborgenheid niet kent, toe dat arme en behoeftige, woestheid en eenzaamheid, ledigheid en ijdelheid, vijand en onvriend, één en dezelfde zaak zijn; eender zonde en ongerechtigheid, toorn en ontsteking, natie en volk, vreugde en blijdschap, rouw en wening, gerechtigheid en gericht; en toch zijn het niet één zaak, maar één zaak worden zij door verbinding. In het Woord worden ook verscheidene dingen verbonden, zoals vuur en vlam, goud en zilver, brons en ijzer, hout en steen, brood en water, brood en wijn, purper en fijn lijnwaad, enz.; en zulks, omdat vuur, goud, brons, hout, brood, purper het goede betekenen, en vlam, zilver, ijzer, steen, water, wijn en fijn lijnwaad,

het ware betekenen: eender, dat gezegd wordt dat zij God zullen liefhebben vanuit het ganse hart en vanuit de ganse ziel, voorts dat God zal scheppen in den mens een nieuw hart en een nieuwen geest; van het hart immers wordt gesproken met betrekking tot het goede der liefde, van de ziel met betrekking tot het ware vanuit het goede. Er zijn ook woorden, die, omdat zij aan het ene en het andere, zowel aan het goede als aan het ware, deel hebben, op zichzelf alleen [*solitarie*] zonder toegevoegde andere woorden worden gezegd; maar deze en verscheidene andere bestaan niet dan alleen voor de Engelen, en voor hen, die, terwijl zij in den natuurlijken zin zijn, ook in den geestelijken zin zijn.

85. Dat zulke dubbele Uitdrukkingen in het Woord zijn, die verschijnen als herhalingen van een en dezelfde zaak, te ver zou het voeren om dit vanuit het Woord te tonen, want het zou hele bladzijden vullen; maar om alle twijfel weg te nemen, zou ik plaatsen willen aanvoeren, waar GERICHT EN GERECHTIGHEID tezamen worden gezegd, voorts waar NATIE EN VOLK, alsmede waar VREUGDE EN BLIJDSCAP worden gezegd. De plaatsen waar GERICHT en tegelijk GERECHTIGHEID worden genoemd zijn deze: “De stad was vol van GERICHT, de GERECHTIGHEID overnachtte”, Jes. 1: 21. “Zion zal in *Gerechtigheid* verlost worden, en haar teruggeleiden in *Gericht*”, Jes. 1: 27. “Verhoogd zal worden Jehovah Zebaoth in *Gericht*, en God de Heilige zal geheiligd worden in *Gerechtigheid*”, Jes. v: 16. “Zitten zal Hij op den troon Davids en op Zijn Koninkrijk, om dat te bevestigen in *Gericht* en in *Gerechtigheid*”, Jes. ix: 6. “Verhoogd zal worden Jehovah, omdat Hij bewoont het hoge, en vervuld heeft het land [Zion] met *Gericht* en *Gerechtigheid*”, Jes. xxxiii: 5. “Gezegd heeft Jehovah: Bewaart het *Gericht* en doet *Gerechtigheid*; omdat nabij is Mijn *Heil*, opdat Mijn *Gerechtigheid* worde onthuld”, Jes. lvi: 1. “Alsof een natie die *Gerechtigheid* heeft gedaan, en het *Gericht* van haar God niet heeft verlaten: zij vragen *Gerichten* der *Gerechtigheid*”, Jes. lviii: 2. “Zweer bij den levenden Jehovah in *Gericht* en in *Gerechtigheid*”, Jerem. vi: 2. “Over dit beroeme zich die zich beroemt, dat Jehovah doet *Gericht* en *Gerechtigheid* op aarde”, Jerem. ix: 24. “Doet *Gericht* en *Gerechtigheid*. Wee hem die zijn huis bouwt zonder *Gerechtigheid*, en zijn opperzalen zonder *Gericht*. Heeft niet uw vader gedaan *Gericht* en *Gerechtigheid*, en toen wel met hem”, Jerem. xxii: 3, 13, 15. “Opwekken zal Ik aan David een gerechte Spruit, Die regeren zal als Koning, en doet *Gericht* en *Gerechtigheid* op aarde”, Jerem. xxiii: 5; Hfdst. xxxiii: 15. “Indien een man was geweest gerecht, die gedaan had *Gericht* en *Gerechtigheid*”, Ezech. xviii: 5. “Indien een goddeloze omgekeerd zal zijn geweest, en gedaan zal hebben *Gericht* en *Gerechtigheid*,

niet zal geschieden melding tegen hem; *Gericht* en *Gerechtigheid* heeft hij gedaan, door te leven zal hij leven”, Ezech. xxxiii: 14, 16, 19. “Ondertrouwen zal Ik Mij aan u tot in het eeuwige in *Gerechtigheid* en in *Gericht*, en in *Barmhartigheid* en in *Ontfermingen*”, Hoschea ii: 18. “Moge vloeien zoals water het *Gericht*, en de *Gerechtigheid* zoals een sterke bergstroom”, Amos: 24. “Verkeerd hebt gij het *Gericht* in gal, en de macht der *Gerechtigheid* in alsem”, Amos vi: 12. “Jehovah twiste mijn twist, en doe *Gericht* aan mij, en leide mij uit tot het licht, en ik moge zien Zijn *Gerechtigheid*”, Micha vii: 9. “Jehovah, Uw *Gerechtigheid* zoals de bergen Gods, Uw *Gerichten* een grote afgrond”, Psalm xxxvi: 7. “Jehovah zal uitleiden zoals het licht uw *Gerechtigheid*, en het *Gericht* zoals den middag”, Psalm xxxvii: 6. “Jehovah zal richten Zijn volk in *Gerechtigheid*, en Zijn ellendigen in *Gericht*”, Psalm lxxii: 2. “*Gerechtigheid* en *Gericht*, de schraag Uws Troons”, Psalm lxxxix: 15. “Wanneer ik zal geleerd hebben de *Gerichten* Uwer *Gerechtigheid*. Zevenmaal in den dag loof ik U over de *Gerichten* Uwer *Gerechtigheid*”, Psalm cxix: 7, 164. “God, de *Gerechtigheid* van Jehovah doet hij, en Zijn *Gerichten* met Israël”, Deut. xxxiii: 21. “De Geest der waarheid zal de wereld overtuigen van *Gerechtigheid* en van *Gericht*”, Joh. xvi: 8, 10, 11; en elders. Dat *Gericht* en *Gerechtigheid* zo vaak worden gezegd, is omdat *Gericht* gezegd wordt aangaande de ware dingen, en *Gerechtigheid* aangaande het goede, en daarom wordt onder *Gericht* en *Gerechtigheid* daar ook verstaan doen vanuit het ware en vanuit het goede. Dat *Gericht* wordt gezegd aangaande het ware en *Gerechtigheid* aangaande het goede, is omdat de Regering des Heren in het geestelijk Rijk wordt genoemd *GERICHT*, en de Regering des Heren in het hemels Rijk wordt genoemd *GERECHTIGHEID*, waarover men zie in het Werk *OVER DEN HEMEL EN DE HEL*, n. 214, 215. Omdat *Gericht* wordt gezegd aangaande het ware, wordt derhalve in sommige plaatsen gezegd *Waarheid* en *Gerechtigheid*, zoals in Jes. xi: 5; Psalm lxxxv: 12; en elders.

86. Dat er Herhalingen zoals van een en dezelfde zaak, terwille van het huwelijk van het goede en het ware, in het Woord zijn, kan klaarder worden gezien vanuit plaatsen waar gezegd wordt *Natiën en Volken*; zoals in deze plaatsen: “Wee de zondige *Natie*, het *Volk* zwaar van ongerechtigheid”, Jes. i: 4. “*Volken* wandelende in de duisternis, hebben een groot licht gezien, Gij hebt de *Natie* vermenigvuldigd”, Jes. ix: 1, 2. “Aschur, de roede Mijns toorns, tegen de huichelachtige *Natie* zal Ik hen zenden, tegen het *Volk* Mijner ontsteking zal Ik hem bevelen”, Jes. x: 5, 6. “Het zal geschieden in dien dag, den wortel van Jishaji, staande tot een banier der *Volken*, zullen de *Natiën* zoeken”, Jes. xi: 10. “Jehovah slaande de *Volken* met een ongeneselijke

plaag, overheersende met toom de *Natiën*”, Jes. XIV: 6. “In dien dag zal aangevoerd worden als geschenk aan Jehovah Zebaoth een *Volk* verstrooid en uitgeplunderd, en een *Natie* uitgemeten en vertreden”, Jes. XVIII: 7. “Zij zullen U eren, een stoer *Volk*, een stad van machtige *Natiën*, zij zullen U vrezen”, Jes. XXV: 3. “Jehovah zal verzwelgen het bewindsel over alle *Volken* en het deksel over alle *Natiën*”, Jes. XXV: 7. “Nadert, gij *Natiën* en gij *Volken*, luistert”, Jes. XXXIV: 1. “Ik heb U geroepen tot een verbond den *Volke*, tot een licht der *Natiën*”, Jes. XLII: 6. “Laat alle *Natiën* bijeenvergaderd worden, en de *Volken* samenkomen”, Jes. XLIII: 9. “Zie, opheffen zal Ik jegens de *Natiën* Mijn hand, en jegens de *Volken* Mijn banier”, Jes. XLIX: 22. “Zie, tot getuige den *Volken* heb Ik Hem gegeven, tot Vorst en Wetgever den *Natiën*”, Jes. LV: 4. “Zie, een *Volk* komende vanuit het land van het noorden, een grote *Natie* van de zijden des lands”, Jerem. VI: 22. “Niet langer zal Ik u doen horen den schimp der *Natiën*, en den smaad der *Volken* zult gij niet langer dragen”, Ezech. XXXVI: 15. “Alle *Volken* en *Natiën* zullen Hem eren”, Daniël VII: 14. “Dat geen spotternij over hen maken de *Natiën*, en zeiden tot de *volken*: Waar de God van hen”, Joël II: 17. “De overblijfselen Mijns *Volks* zullen hen uitplunderen, en de overigen Mijner *Natie* zullen hen erven”, Zefanja II: 9. “Komen zullen vele *Volken*, en talrijke *Natiën* om te zoeken Jehovah Zebaoth in Hierosolyma”, Zach. VIII: 22. “Gezien hebben mijn ogen Uw zaligheid, welke Gij hebt bereid vóór het aangezicht van alle *Volken*, een schijnsel tot onthulling der *Natiën*”, Lukas II: 30, 31, 32. “Verlost hebt Gij ons met Uw bloed uit alle *Volk* en *Natie*”, Apoc. V: 9. “Gij moet wederom profeteren over *Volken* en *Natiën*” Apoc. X: II. “Gij hebt Mij gesteld tot een hoofd der *Natiën*, een *Volk* dat Ik niet gekend heb, zij zullen Mij dienen”, Psalm XVIII: 44. “Jehovah heeft verijdeld den raad der *Natiën*, omgekeerd de denkingen der *Volken*”, Psalm XXXIII: 10. “Gij stelt ons tot een spreekwoord onder de *Natiën*, tot een hoofdschudding onder de *Volken*”, Psalm XLIV 15. Jehovah zal onderwerpen de *Volken* onder ons, en de *Natiën* onder onze voeten. Jehovah heeft geregeerd over de *Natiën*; de gewilligen der *Volken*, zijn vergaderd”, Psalm XLVII: 4, 9, 10. “Belijden zullen U de *Volken*, zich verblijden en jubelen zullen de *Natiën*; deswege omdat Gij zult richten de *Volken* met rechtheid, en de *Natiën* in het land zult Gij leiden”, Psalm LXVII: 3, 4, 5. “Gedenk mijner, Jehovah, in het welbehagen tot Uw *Volk*, opdat ik mij verblijde in de vreugde Uwer *Natiën*”, Psalm CVI: 4, 5: behalve elders. Dat *Natiën* en tegelijk *Volken* wordt gezegd, is omdat onder *Natiën* worden verstaan zij die in het goede zijn, en in den tegengestelden zin zij die in het boze zijn, en onder *Volken* zij die in de ware dingen zijn, en in den tegengestelden zin zij die in de valse dingen zijn: en daarom worden

zij die vanuit het Geestelijk Rijk des Heren zijn, Volken genoemd, en zij die vanuit het Hemels Rijk des Heren zijn, worden Natiën genoemd; want in het Geestelijk Rijk zijn allen in de ware dingen, en daaruit in de wijsheid; in het Hemels Rijk echter zijn allen in het goede, en daaruit in de liefde.

87. Iets eenders is het geval met de overige uitdrukkingen, zoals dat waar gezegd wordt *VREUGDE*, ook gezegd wordt *BLIJDSCAP*, zoals in deze plaatsen: “Zie, *Vreugde* en *Blijdschap* den os te doden”, Jes. xxii: 13. “*Vreugde* en *Blijdschap* zullen zij verkrijgen, wegvlieden zullen droefenis en zuchting”, Jes. xxxv: 10; Hfdst. li: ii. “Afgesneden is van het huis onzes Gods *Blijdschap* en *Vreugde*”, Joël i: 16. “Afgeschaft zal worden de stem der *Vreugde* en de stem der *Blijdschap*”, Jerem. vii: 34; Hfdst. xxv: 10. “Het vasten der tiende zal zijn voor het huis van Jehudah tot *Vreugde* en *Blijdschap*”, Zach. viii: 19. “Opdat wij ons *Verheugen* alle onze dagen, maak ons *Verblijjd*”, Psalm xc: 14, 15. “*Verblijd* u in Hierosolyma, *Verheugt* u in haar”, Jes. lxvi: 10. “*Verheug* en *Verblijd* u, gij dochter Edoms”, Klaagl. iv: 21. “*Verblijd* zullen worden de Hemelen, en *Verheugen* zal zich de aarde”, Psalm xcvi: 11. “Dat zij mij horen doen *Vreugde*, en *Blijdschap*”, Psalm li: 10. “*Vreugde* en *Blijdschap* zullen gevonden worden in Zion, belijdenis en stem des gezangs”, Jes. li: 3. “Er zal zijn *Bidschap*, en vele zullen over Zijn geboorte zich *Verheugen*”, Lukas i: 14. “Ophouden zal Ik doen de stem der *Vreugde* en de stem der *Blijdschap*, de stem des bruidegoms en de stem der bruid”, Jerem. vii: 34; Hfdst. xvi: 9; Hfdst. xxv: 10. “Nog zal gehoord worden in deze plaats de stem der *Vreugde* en de stem der *Blijdschap*, en de stem des bruidegoms en de stem der bruid”, Jerem. xxxiii: 10, 11; en elders. Dat het ene en het andere, zowel vreugde als blijdschap wordt gezegd, is omdat de vreugde is van het goede, en de blijdschap is van het ware, of de vreugde is der liefde, en de blijdschap is der wijsheid; de vreugde immers is des harten, en de blijdschap is der ziel; of de vreugde is des wils, en de blijdschap is des verstands. Dat het huwelijk van den Heer en de Kerk ook in deze dingen is, blijkt hieruit, dat gezegd wordt *Stem der vreugde en stem der blijdschap, stem des Bruidegoms en stem der Bruid*, Jerem. vii: 34; Hfdst. xvi: 9; Hfdst. xxv: 10; Hfdst. xxxiii: 11; en de Heer is de Bruidegom en de Kerk is de Bruid; dat de Heer de Bruidegom is, zie men in Matth. ix: 15; Markus ii: 19, 20; Lukas v: 35; en dat de Kerk de Bruid is, Apoc. xxi: 2, 9; Hfdst. xxii: 17; en daarom zegt Johannes de Doper van Jezus: “*Die de Bruid heeft, is de Bruidegom*”, Joh. ii: 29.

88. Vanwege het huwelijk van den Heer met de Kerk, of, wat hetzelfde is, vanwege het Huwelijk van het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware, in de afzonderlijke dingen des Woords, wordt op zeer vele plaatsen gezegd Jehovah

en God, alsmede Jehovah en de Heilige Israëls, alsof het er twee waren, terwijl zij toch één zijn; onder Jehovah immers wordt verstaan de Heer ten aanzien van het Goddelijk Goede, en onder God de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware. Dat Jehovah en God, voorts Jehovah en de Heilige Israëls, wordt gezegd op zeer veel plaatsen in het Woord, en evenwel wordt verstaan Eén, zijnde de Heer, zie men in DE LEER OVER DEN HEER, n. 34 tot 38, en 46.

89. Aangezien in alle en de afzonderlijke dingen des Woords het Huwelijk is van den Heer en de Kerk, kan het vaststaan, dat alle en de afzonderlijke dingen des Woords over den Heer handelen, zoals in DE LEER OVER DEN HEER, n. 1 tot 7, met de aantoning ervan werd begonnen: de Kerk, waarover ook wordt gehandeld, is eveneens de Heer, want de Heer leert, dat de mens der Kerk is in Hem, en Hij in dien mens, Joh. VI: 56; Hfdst. XIV: 20, 21; Hfdst. XV: 5, 7.

90. Omdat over de Goddelijkheid en de Heiligheid des Woords hier wordt gehandeld, is het geoorloofd iets gedenkwaardigs toe te voegen aan de dingen die tot dusver gezegd zijn. Eens werd tot mij vanuit den Hemel een klein papier gezonden, beschreven met Hebreeuwse letters, maar geschreven zoals bij de Ouden, bij wie die letters, welke heden ten dage voor een zeker deel rechtlijnig zijn, ingebogen waren met omhoog gebogen hoorntjes; en de Engelen die toen bij mij waren, zeiden dat zij volledige zinnen vanuit de letters zelf wisten, en dat zij die voornamelijk wisten vanuit de krommingen der lijnen en der kruintjes van de letter; en zij ontvouwden wat zij afzonderlijk en wat zij samenverbonden betekenden, zeggende dat de H, welke is toegevoegd aan de namen van Abram en Sarai, betekende het Oneindige en het Eeuwige; zij ontvouwden ook voor mij den zin des Woords in Psalm xxxii, Vers 2, vanuit de allene letter, of lettergrepen, namelijk dat de zin dier letters kort samengevat, was *Dat de Heer ook barmhartig is voor hen die boosdoen*: zij lichtten mij in, dat het Schrift in den Derden Hemel bestond uit ingebogen letters en op verschillende wijze ingekromd, waarvan een ieder een zin had; en dat de Klinkers daar waren voor den klank, die overeenstemt met de aandoening, en dat in dien Hemel zij niet konden uitspreken de Klinkers *i* en *e*, maar daarvoor in de plaats *y* of *eu*, en dat de Klinkers *a*, *o* en *u* bij hen in gebruik waren, omdat die een voller klank geven: voorts dat zij sommige medeklinkers niet scherp uitdrukken, maar zacht, en dat het daarvandaan is, dat sommige Hebreeuwse letters van binnen gepunteeerd zijn, ten teken dat zij zacht moeten worden geuit, zeggende dat de scherpte in de letters in gebruik was in den geestelijken Hemel, ter oorzaak hiervan dat zij daar in de ware dingen zijn, en het ware laat het scherpe toe, niet echter het goede,

waarin de Engelen van het Hemels Rijk of van den Derden Hemel zijn. Zij zeiden ook, dat zij het Woord bij hen geschreven hadden in ingebogen letters met aanduidende hoorntjes en haaltjes; waaruit blijkt, wat deze dingen des Heren betekenen: *“Niet een Jota en een Hoorntje zal voorbijgaan van de Wet, totdat alle dingen geschieden”*, Matth. v: 18. Voorts *“Het is lichter dat Hemel en Aarde voorbijgaan, dan dat van de Wet één Haaltje valle”*, Lukas xvi: 17.

Dat Ketterijen vanuit den zin der letter des Woords gevat kunnen worden, maar dat dezelve bevestigen verderfelijk is

91. Boven is getoond, dat het Woord niet kan worden verstaan zonder Leer, en dat de Leer is zoals een Lamp, opdat de echte Ware dingen worden gezien; en dit ter oorzake hiervan, dat het Woord door middel van louter Overeenstemmingen is samengeschreven; vandaar is het, dat tal van dingen daar Schijnbaarheden van het ware zijn, en niet naakte ware dingen; en dat tal van dingen zijn geschreven naar het bevattingsvermogen van den natuurlijken, ja zelfs van den zinlijken mens; maar nochtans zó, dat de eenvoudigen het Woord eenvoudig kunnen verstaan, en de verstandigen verstandig, en de wijzen wijs. Omdat nu het Woord zodanig is, kunnen de schijnbaarheden van het ware, welke beklede ware dingen zijn, voor naakte ware dingen worden opgevat; en als deze worden bevestigd, zo worden zij valse dingen: maar dit geschiedt door hen die zich boven de anderen uit voor wijs houden, terwijl zij toch niet wijs zijn; want wijs zijn is zien of iets waar is vóórdat het bevestigd wordt, niet echter bevestigen al wat men maar belieft; dit doen zij, die over vernuft van bevestigen beschikken, en in den trots van het eigen inzicht zijn; het andere echter [zien of iets waar is], doen zij die de ware dingen liefhebben, en door dezelve worden aangedaan, omdat het ware dingen zijn, en ze maken tot nut des levens; dezen immers worden verlicht door den Heer, en zien de ware dingen vanuit het licht ervan; genen echter worden verlicht uit henzelf, en zien de valse dingen ook vanuit het licht ervan.

92. Dat de Schijnbaarheden van het ware, zijnde beklede ware dingen, voor naakte ware dingen vanuit het Woord kunnen worden opgevat, en dat zij, wanneer zij worden bevestigd, valse dingen worden, kan vaststaan uit zovele Ketterijen, die er in het Christendom zijn geweest, en nog zijn. De ketterijen zelf verdoemen de mensen niet, maar wel het boze leven, want de bevestigingen van de valsheden, die in de ketterij zijn, vanuit het Woord, en door redeneringen vanuit den natuurlijken mens, die verdoemen. Een ieder immers wordt geboren in den Godsdienst zijner ouders; van kindsbeen af wordt hij ingewijd daarin, en daarna behoudt hij dien, en kan zichzelf ook niet vanuit de valse dingen ervan weggleiden, vanwege de beslommingen in de wereld: maar boos leven, en valse dingen bevestigen tot aan de vernietiging van het echte ware toe, dit verdoemt: want wie blijft in zijn Godsdienst, en

gelooft in God, en, binnen het Christendom, gelooft in den Heer, en het Woord heilig houdt, en volgens de Geboden van den Dekaloog vanuit godsdienst leeft, deze zweert niet bij valse dingen; en daarom kan hij, wanneer hij ware dingen hoort, en die op zijn wijze doorvat, dezelve omhelzen, en zo uit de valse dingen worden weggeleid, niet echter hij die de valse dingen van zijn Godsdienst had bevestigd, want het bevestigde valse blijft aan, en kan niet worden uitgeroeid; het is immers een valse na de bevestiging, alsof iemand daarbij gezworen heeft, vooral als het samenhangt met de liefde van het eigene, en vandaar met den trots der wijsheid.

93. Ik heb gesproken met sommigen in de geestelijke Wereld, die vóór verscheidene eeuwen hebben geleefd, en zich hebben bevestigd in de valse dingen van hun Godsdienst, en ik heb bevonden, dat zij in diezelfde valsheden nog standvastig gebleven zijn: en ik heb gesproken met sommigen daar, die vanuit denzelfden Godsdienst waren geweest, en hadden gedacht zoals genen, maar de valse dingen ervan niet hadden bevestigd bij zichzelf, en ik heb bevonden dat zij, onderricht zijnde door de Engelen, de valse dingen hebben verworpen, en zich van de ware dingen hebben doordrenkt; en dat dezen gezaligd zijn, niet echter genen. Ieder mens wordt na den dood onderricht door de engelen, en zij nemen op hen die de ware dingen zien, en vanuit de ware dingen de valse dingen, want het wordt een ieder gegeven de ware dingen geestelijk te zien na den dood; de ware dingen zien zij die zich niet hebben bevestigd; maar zij die zich hebben bevestigd, willen de ware dingen niet zien, en als zij ze zien, keren zij zich om, en dan ofwel lachen zij erom, ofwel vervalsen zij die.

94. Maar dit worde toegelicht met een Voorbeeld: op vele plaatsen in het Woord wordt aan den Heer toegeschreven toorn, ontsteking, wraak, en dat Hij straft, in de hel werpt, verzoekt, en tal van eendere dingen meer; wie dit eenvoudig-weg gelooft, en deswege God vreest, en zich daarvoor wacht van tegen Hem te zondigen, die wordt vanwege dat eenvoudige geloof niet verdoemd; maar hij die bij zich die dingen bevestigt tot daaraan toe, dat hij gelooft dat toorn, ontsteking, wraak, en zo zulke dingen die van het boze zijn, bij den Heer zijn, en dat Hij vanuit toorn, ontsteking en wraak den mens straft, en in de hel werpt, deze wordt verdoemd, omdat hij het echte ware heeft vernietigd, zijnde dit: dat de Heer is de Liefde Zelf, de Barmhartigheid Zelf, en het Goede Zelf; en Hij Die dezelve is, kan niet toornen, ontsteken, en zich wreken. Dat die dingen aan den Heer worden toegeschreven is vanuit den schijn. Desgelijks in vele andere dingen.

95. Dat verscheidene dingen in den zin der letter schijnbare Ware dingen zijn, waarin de echte Ware dingen schuilen, en dat het niet verderfelijk is volgens zulke Ware dingen te denken en te spreken, maar dat het verderfelijk is dezelve te bevestigen tot aan de vernietiging van het echte Ware toe, hetwelk van binnen schuilt, kan worden toegelicht door een Voorbeeld in de natuur, hetwelk wordt aangevoerd, omdat het natuurlijke klaarder dan het geestelijke leert en overreedt. Het schijnt voor ogen, alsof de Zon dagelijks rondom den aardbol wordt gevoerd, en eveneens eenmaal jaarlijks; vandaar wordt in het Woord gezegd dat de Zon opkomt en ondergaat, dat zij maakt morgen, middag, avond en nacht, alsmede de jaargetijden van lente, zomer, herfst en winter, en zo dagen en jaren; terwijl toch de Zon onbewegelijk stil staat; zij immers is een vurige Oceaan, en de Aarde wentelt zich dagelijks om zijn as, en wordt jaarlijks rond de Zon gevoerd: de mens die uit eenvoud en uit onwetendheid denkt, dat de Zon wordt rondgevoerd, vernietigt niet de natuurlijke waarheid, zijnde deze dat de Aardbol dagelijks om zijn as draait, en jaarlijks volgens de ekliptika wordt gevoerd: doch hij die de schijnbare beweging en loop der Zon bevestigt door het Woord, en door redeneringen vanuit den natuurlijke mens, deze verzwakt de waarheid, en vernietigt haar eveneens. Dat de Zon wordt bewogen, is een schijnbaar ware; dat zij niet wordt bewogen, is een echt ware; iedereen kan spreken volgens een schijnware, en spreekt ook zo, maar denken dienvolgens vanuit bevestiging, dit stompt het redelijk verstand af, en verduistert het. Eender is het gesteld met de sterren van den Sterrenhemel; het is een schijnbaar ware dat ook die eenmaal daags, evenals de zon, worden rondgevoerd, weswege er ook van de sterren wordt gezegd dat zij op- en ondergaan; maar het echte ware is, dat de sterren vast zijn, en dat haar Hemel onbewegelijk staat; desalniettemin kan een ieder volgens den schijn spreken.

96. Dat het verderfelijk is het schijnbaar ware des Woord te bevestigen, tot aan de vernietiging toe van het echte ware, dat van binnen schuilt, is omdat alle en de afzonderlijke dingen van den zin der letter des Woords vergemeenschapping hebben met den Hemel, en dien openen, volgens de dingen die boven in n. 62 tot 69 zijn gezegd. Wanneer dus de mens dien zin toepast om de liefden der wereld, tegengesteld aan de liefden des Hemels, te bevestigen, dan wordt het inwendige des Woord vals; en daarom wordt, wanneer het uitwendige ervan, zijnde de zin der letter, welks inwendige vals is, wordt vergemeenschap met den Hemel, alsdan de Hemel gesloten, want de Engelen, die in het inwendige des Woords zijn, verwerpen dat. Waaruit blijkt, dat het inwendig valse of het vervalste ware de vergemeenschapping

met den Hemel wegneemt, en den Hemel sluit. Dit is de oorzaak dat enig kettters valse bevestigen, verderfelijk is.

96 [b]. Het Woord is zoals een Tuin, welke het hemels Paradijs is te noemen, waarin lekkernijen en verlustigingen van elk geslacht zijn; lekkernijen vanuit de vruchten, en verlustigingen vanuit de bloemen; in welks midden de bomen des levens zijn, waarnaast de bronnen des levenden waters; doch rondom den Tuin zijn de bomen des wouds: de mens die vanuit de Leer in de Goddelijke ware dingen is, is in het midden, waar zijn de bomen des levens, en geniet daadwerkelijk de lekkernijen en verlustigingen: de mens echter die niet vanuit de Leer in de ware dingen is, maar vanuit den allenen zin der letter, deze is in den omtrek, en ziet slechts de Woudelijke dingen [*Sylvestria*]: doch hij die in een Leer van valse godsdienst is, en het valse ervan bij zich heeft bevestigd, is zelfs niet in het woud, maar buiten dat in een zanderige streek, waar ook geen gras is. Dat zodanig ook de staat van hen na den dood is, zal te zijner plaatse worden bevestigd.

97. Bovendien moet men weten, dat de zin der letter des Woords een wacht is voor de echte ware dingen, die van binnen schuilen; en hierin bestaat de wacht, dat die zin hierheen en daarheen kan worden gekeerd, en ontvouwd volgens het bevattingsvermogen, ein daardoor nochtans het inwendige niet gedeerd en verkracht kan worden: het schaadt immers niet, dat de zin der letter des Woords anders door den een dan door den ander wordt verstaan; maar het schaadt, indien de Goddelijke Ware dingen, die van binnen schuilen, worden verdraaid; door dit immers wordt het Woord geweld aangedaan. Opdat dit niet geschiedt, staat de zin der letter op wacht; en hij waakt bij hen, die in valse dingen zijn vanuit godsdienst, en die valse dingen niet bevestigen, want dezen begaan geen geweldpleging. Deze Wacht wordt aangeduid met de Cherubim, en eveneens beschreven met hen in het Woord. Die wacht wordt aangeduid met de Cherubim die, nadat Adam met de echtgenote was geworpen uit den Tuin van Eden, aan den ingang ervan werden opgesteld, waarover men deze dingen leest: *“Toen Jehovah God uitgedreven had den mens, deed Hij wonen uit het oosten van den Tuin van Eden Cherubim, en de vlam des zwaards heen en weder wendende zich, om te bewaken den weg van den Boom des levens”*, Gen. III: 23, 24; met de Cherubim wordt de wacht aangeduid; met den weg van den boom des levens, wordt aangeduid de ingang tot den Heer, die den mensen gewordt door het Woord; met de vlam des zwaards heen en weder zich wendende, wordt aangeduid het Goddelijk Ware in laatsten, hetwelk is zoals het Woord in den zin der letter, die aldus gekeerd kan worden. Iets eenders wordt aangeduid met *de Cherubim uit goud gesteld op de twee uitersten*

van het Verzoendeksel, hetwelk was op de Ark, in den Tabernakel, Exod. xxv: 18 tot 21; omdat dit werd aangeduid met de Cherubim, sprak derhalve de Heer tussen dezelve met Mozes, Exod. xxv: 22; Hfdst. xxxvii: 9; Num. vii: 89; dat de Heer met den mens spreekt niet dan alleen in het volle, en het Woord in den zin der letter is het Goddelijk Ware in het volle, zie men boven in n. 37 tot 49; zo dus sprak de Heer met Mozes tussen de Cherubim. Ook wordt niet iets anders aangeduid met *de Cherubim op de Gordijnen van den Tabernakel, en op den Voorhang daar*, Exod. xxvi: 31; want de gordijnen en de voorhangsels van den Tabernakel beeldden de laatsten des Hemels en der Kerk uit, en dus ook des Woords; men zie boven n. 46. Ook werd niet iets anders aangeduid met *de Cherubim in het midden van den Jeruzalemsen Tempel*, 1 Kon. vi: 23 tot 28; en met *de Cherubim uitgesneden op de wanden en op de vleugeldeuren des Tempels*, 1 Kon. vi: 29, 32, 35. Eender met *de Cherubim in den nieuwen Tempel*, Ezech. xli: 18, 19, 20; men zie ook boven n. 47. Aangezien met de Cherubim wordt aangeduid de Bewaking opdat niet de Heer, de Hemel en het Goddelijk Ware, zodanig als het van binnen in het Woord is, onmiddellijk worden toegegaan [*adeantur*], maar middellijk door laatsten, wordt derhalve over den Koning van Tyrus aldus gezegd: “*Gij verzegelende de maat, vol van wijsheid en volmaakt van schoonheid, in Eden, den tuin Gods zijt gij geweest; alle kostbare steen uw deksel: gij, Cherub, uitspansel van den overdekkende: verdoen zal Ik u, overdekkende Cherub, in het midden der stenen des vuurs*”, Ezech. xxviii: 12, 13, 14, 16; met Tyrus wordt aangeduid de Kerk ten aanzien van de erkentnissen van het ware en het goede, en vandaar met den Koning ervan het Woord waar en vanwaar de erkentnissen zijn; dat het Woord hier in zijn laatste, zijnde de zin der letter, daarmede wordt aangeduid, en met de Cherubim de bewaking, is duidelijk, want gezegd wordt: “*Gij verzegelende de maat, alle kostbare steen uw deksel, en gij, Cherub, uitspansel van den overdekkende*”; alsmede “*overdekkende Cherub*”: dat met de kostbare stenen, die daar ook genoemd worden, de ware dingen van de letter des Woords worden verstaan, zie men boven in n. 45. Aangezien met de Cherubim wordt aangeduid het laatste van het Goddelijk Ware, als Bewaking, wordt derhalve gezegd bij David: “*Jehovah boog de Hemelen in, en daalde neder, en reed op een Cherub*”, Psalm xviii: 10, 11. “*O, Heer Israëls, Die zit op de Cherubim, ontflits [effulge]*”, Psalm lxxx: 2. “*Jehovah zetelende op de Cherubim*”, Psalm xcix: 1; rijden op de Cherubim, zitten op dezelve, en zetelen op dezelve, [*insidere*], is op den laatsten zin des Woords. Het Goddelijk Ware in het Woord, en deszelfs hoedanige, wordt met Cherubim beschreven bij Ezechiël, in Hoofdstuk 1, ix en x: doch omdat niemand kan weten, wat met de afzonderlijke dingen der beschrijving van hen

wordt aangeduid, tenzij hem de geestelijke zin is geopend, werd het aan mij ontdekt wat in samenvatting wordt aangeduid met al de dingen die aangaande de Cherubim worden gezegd in het Eerste Hoofdstuk bij Ezechiël, zijnde deze: beschreven wordt de uitwendige Goddelijke sfeer des Woords, Vers 4: die sfeer uitgebeeld als een mens, Vers 5. Verbonden met de geestelijke en de hemelse dingen, Vers 6. Het Natuurlijke des Woords, hoedanig het is, Vers 7. Het geestelijke en het hemelse des Woords verbonden met het natuurlijke ervan, Vers 8, 9. De Goddelijke Liefde van het hemels, geestelijk en natuurlijk goede en het ware daarin, onderscheiden en tegelijk, Vers 10, 11. Dat zij tot het ene schouwen, Vers 12. De sfeer des Woords vanuit het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware des Heren, vanuit dewelke het Woord leeft, Vers 13, 14. De Leer van het goede en ware in het Woord en vanuit het Woord, Vers 15 tot 21. Het Goddelijke des Heren boven hetzelve en in hetzelve, Vers 22, 23. En vanuit hetzelve, Vers 24, 25. Dat de Heer is boven de Hemelen, Vers 26. En dat Hijzelf heeft de Goddelijke Liefde en de Goddelijke Wijsheid, Vers 27, 28. Deze samenvattingen [*summaria*] werden ook vergeleken met het Woord in den Hemel, en zij waren daaraan gelijkvormig.

Dat de Heer in de Wereld is gekomen, om alle dingen des Woords te vervullen, en daardoor te worden het Goddelijk Ware of het Woord ook in laatsten

98. Dat de Heer in de wereld is gekomen om alle dingen des Woords te vervullen, zie men in de Leer over den Heer, n. 8 tot 11. Dat Hij daardoor geworden is het Goddelijk Ware of het Woord ook in laatsten, wordt verstaan onder deze dingen bij Johannes: *“Het Woord is Vlees geworden, en heeft onder ons gewoond, en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid zoals des Enigverwekte des Vaders, vol van genade en waarheid”*, 1: 14; Vlees worden, is het Woord in laatsten worden. Hoedanig Hij was als het Woord in laatsten, heeft Hij den discipelen getoond toen Hij van gedaante werd veranderd, Matth. xvii: 2 e.v.; Markus ix: 2 e.v.; Lukas ix: 28 e.v.; en waar wordt gezegd, dat Mozes en Elias werden gezien in heerlijkheid; onder Mozes en Elias wordt het Woord verstaan; men zie boven n. 48. De Heer als het Woord in laatsten, wordt ook beschreven bij Johannes in de Apocalyps, Hfdst. 1: 13 tot 16: waar alle dingen der beschrijving van Hemzelf de laatsten van het Goddelijk Ware of van het Woord betekenen. De Heer was vroeger weliswaar het Woord geweest, maar in Eersten; want gezegd wordt: *“In den aanvang was het Woord, en het Woord was bij God, en God was het Woord; dit was in den aanvang bij God”*, Joh. 1: 1, 2, 3; maar toen het Woord Vlees geworden was, is de Heer het Woord ook in Laatsten geworden: daarvandaan is het, dat gezegd wordt de Eerste en de Laatste, Apoc. 1: 8, 11, 17; Hfdst. 11: 8; Hfdst. xxi: 6; Hfdst. xxii: 12, 13.

99. Daardoor dat de Heer ook geworden is het Woord in laatsten, is de staat der Kerk volslagen veranderd; alle Kerken, die er vóór Zijn Komst geweest waren, zijn Uitbeeldende Kerken geweest; en deze konden het Goddelijk Ware niet zien dan alleen in de schaduw; doch na de Komst des Heren in de Wereld, is uit Hem een Kerk ingesteld, die het Goddelijk Ware ziet in het licht: het verschil is zodanig als tussen den avond en den morgen; de staat der Kerk vóór Zijn Komst wordt ook Avond genoemd, en de staat der Kerk na de Komst wordt Morgen genoemd. De Heer is vóór Zijn Komst weliswaar tegenwoordig geweest bij de mensen der Kerk, maar middellijk door den Hemel, doch na Zijn Komst in de wereld is Hij aanwezig bij de mensen der Kerk onmiddellijk; want in de wereld trok Hij ook aan het Goddelijk

Natuurlijke, waarin Hij bij de mensen aanwezig is: de Verheerlijking des Heren is de Verheerlijking van Zijn Menselijke, hetwelk Hij aannam in de wereld; en het Menselijke des Heren verheerlijkt is het Goddelijk Natuurlijke. **100.** Hoe de Heer het Woord is, wordt door weinigen verstaan; zij denken immers dat de Heer weliswaar door het Woord den mens kan verlichten en leren, en toch niet deswege het Woord genoemd kan worden: doch laten zij weten, dat ieder mens is zijn liefde, en vandaar zijn goede en zijn ware; de mens is nergens anders vandaan mens, en niet iets anders is bij hem mens. Deswege dat de mens zijn goede en zijn ware is, zijn ook de Engelen en de geesten mensen; want al het goede en ware voortgaande uit den Heer in zijn vorm is mens: de Heer echter is het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware Zelf, aldus is Hij de Mens Zelf, uit Wien elk mens mens is. Dat al het Goddelijk Goede en Goddelijk Ware in zijn vorm mens is, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 460; en klaarder zal het worden gezien in de volgende Verhandelingen, die zullen zijn over DE ENGELLIJKE WIJSHEID.

Dat er vóór dit Woord, hetwelk heden is in de wereld, een Woord is geweest dat verloren is gegaan

101. Dat er vóór het Woord door Mozes en de Profeten bij de Israëlietische natie gegeven, een Eredienst door slachtoffers bekend is geweest, en dat zij vanuit den mond van Jehovah hebben geprofeteerd, kan vaststaan uit de vermeldingen dienaangaande in de Boeken van Mozes. *Dat een eredienst door slachtoffers bekend is geweest*, uit deze dingen: “Bevolen werd dat de zonen Israëls de altaren der Natiën zouden omkeren, haar opgerichte beelden verbrijzelen, en haar bossen omhouwen”, Exod. xxxiv: 13; Deut. vii: 5; Hfdst. xii: 3. “Dat Israël in Schittim aanving te hoereren met de dochters van Moab; zij riepen het volk op tot slachtoffers van haar goden, en het volk at, en het kromde zich in [*incurvare se*] voor haar goden, en vooral voegde het zich toe aan Baäl-Peor; en dat ontstak de toorn van Jehovah tegen Israël deswege”, Num. xxv: 1, 2, 3. Voorts, “dat Bileam, die uit Syrië was, altaren deed opbouwen, en slachtofferde ossen en stukken vee”, Num. xxii: 40; Hfdst. xxiii: 1, 2, 14, 29, 30. *Dat zij ook vanuit den mond van Jehovah hebben geprofeteerd*, staat vast uit de Profetieën van Bileam, Num. xxiii: 7 tot 10, 18 tot 24; Hfdst. xxiv: 3 tot 9, 16 tot 25; dat hij ook heeft geprofeteerd aangaande den Heer: “dat zou opgaan een ster vanuit Jakob, en een scepter vanuit Israël”, Num. xxiv: 17. Dat hij heeft geprofeteerd vanuit den mond van Jehovah, Num. xxii: 13, 18; Hfdst. xxiii: 3, 5, 8, 16, 26; Hfdst. xxiv: 1, 13. Uit deze dingen blijkt, dat er een Goddelijke eredienst, eender aan den eredienst bij de Israëlietische natie, door Mozes ingesteld, bij de natiën is geweest. *Dat die er ook vóór Abram’s tijd is geweest*, blinkt enigmate op uit de woorden bij Mozes, Deut. xxxii: 7, 8; maar duidelijker uit Malchizedech, Koning van Schalem, namelijk dat hij uitbracht Brood en Wijn, en Abram zegende, en dat Abram hem gaf tienden van alle dingen, Gen. xiv: 18 tot 20: en dat Malchizedech den Heer heeft uitgebeeld, want genoemd wordt hij Priester des Allerhoogsten God, Gen. xiv: 18; en aangaande den Heer wordt gezegd bij David: “Gij, Priester tot in het eeuwige, naar de wijze van Malchizedech”, Psalm cx: 4: vandaar was het, dat Malchizedech Brood en Wijn uitbracht, als de heilige dingen der Kerk, zoals zij in het Sacrament van het Avondmaal heilig zijn; en dat Malchizedech Abram heeft kunnen zegenen, en dat Abram hem gegeven heeft tienden van alle dingen.

102. Dat het Woord bij de Ouden is geschreven geweest in louter overeenstemmingen, maar dat het teloor is gegaan, werd mij medegedeeld door de Engelen des hemels; en gezegd werd, dat dit Woord nog bij hen bewaard is, en in gebruik bij de Ouden in dien hemel, bij wie, toen zij in de wereld waren, dat Woord geweest is. Die Ouden, bij wie dat Woord in den hemel nog in gebruik is, waren voor een deel uit het land Kanaän, en uit de grensgebieden ervan, zoals uit Syrië, Mesopotamië, Arabië, Chaldea, Assyrië, uit Egypte, uit Zidon, Tyrus en Ninivé, van al welke Koninkrijken de bewoners in een uitbeeldenden Eredienst waren, en vandaar in de wetenschap der overeenstemmingen: de wijsheid van dien tijd was vanuit die Wetenschap, en door haar hadden zij innerlijke doorvatting, en vergemeenschapping met de hemelen. Zij die de overeenstemmingen van dat Woord innerlijk kenden, werden genoemd Wijzen en Verstandigen, en daarna Waarzeggers en Magiërs. Maar omdat dit Woord vol was van zulke overeenstemmingen, die van verderaf hemelse en geestelijke dingen betekenden, en vandaar door velen begon vervalst te worden, is het derhalve krachtens des Heren Goddelijke Voorzienigheid in den loop des tijds verdwenen, en ten slotte teloor gegaan; en is een ander Woord gegeven door niet zo verwijderde overeenstemmingen samengeschreven, en zulks door de Profeten bij de zonen Israëls. In dit Woord evenwel werden tal van namen van plaatsen aangehouden, die in het land Kanaän, en rondom in Azië zijn, waarin zij eendere dingen betekenen als in het oude Woord. Om deze oorzaak werd het Abram bevolen, naar dat land te gaan, en werden zijn nakomelingen vanuit Jakob in dat land binnengeleid.

103. Dat er een Woord bij de Ouden geweest is, staat vast bij Mozes, door wien het genoemd wordt, en een en ander daaraan ontleend werd, Num. XXI: Vers 14, 15, 27 tot 30; en dat de Historische dingen van dat Woord genaamd waren DE OORLOGEN VAN JEHOVAH, en de Profetische dingen DE UITSPRAKEN. Aan de Historische dingen van dat Woord werd door Mozes dit ontleend: *“Deswege wordt gezegd in HET BOEK DER OORLOGEN VAN JEHOVAH: Tegen Waheb in Supha, en de rivieren van Arnon; en de Waterleiding der rivieren, die afboog tot waar bewoond wordt Ar, en zich vertoont tot de grens van Moab”*, Num. XXI: 14, 15; onder de Oorlogen van Jehovah in dat Woord wordt, evenals in het onze, verstaan en daarmede beschreven de Gevechten des Heren met de Hel, en de Overwinningen daarover, wanneer Hij in de wereld zou komen: diezelfde Gevechten worden ook in vele plaatsen verstaan en beschreven in de Historische dingen van ons Woord, zoals in de Oorlogen van Jehoschua met de natiën van het land Kanaän, en in de Oorlogen der Richteren en der Koningen van Israël. Aan de Profetische dingen van dat Woord zijn

deze dingen ontleend door Mozes: *“Deswege zeggen DE UITSPRAKENGEVERS: Schrijdt tot Chesbon in, gebouwd en bevestigd zal worden de stad van Sichon; want een vuur is uitgegaan van Chesbon, een vlam uit de stad van Sichon; verteerd heeft zij Ar van Moab, de bezitters der hoogten van Arnon: wee u, Moab, gij zijt verloren, volk van Kemosch, gegeven heeft hij zijn ontkomen zonen, en zijn dochters in gevangenschap aan den Koning der Emorrieten, Sichon: met pijlen afgemaakt hebben wij hen: verloren is Chesbon, tot aan Dibon toe, en verwoest hebben wij tot aan Nophach toe, zijnde tot aan Medeba toe”*, Num. XXI: 27, 28, 29, 30. De vertalers maken ervan SAMENSTELLERS VAN SPREEKWOORDEN, maar zij moeten genoemd worden UITSPRAKENGEVERS of PROFETISCHE UITSPRAKEN, zoals kan vaststaan uit de betekenis van het woord MOSCHALIM in de Hebreeuwse Taal, hetgeen niet slechts Spreekwoorden zijn, maar ook Profetische Uitspraken, zoals in Num. XXIII: 7, 18; Hfdst. XXIV: 3, 15, waar gezegd wordt dat Bileam uitte ZIJN UITSPRAAK, welke Profetisch was, ook over den Heer; diens Uitspraak wordt daar genoemd Maschal in het enkelvoud; daarbij komt nog, dat de dingen door Mozes daaraan ontleend, niet Spreekwoorden zijn, maar Profetische dingen. Dat dit Woord insgelijks Goddelijk of Goddelijk geïnspireerd is geweest, blijkt bij Jeremia, waar bijna eendere woorden worden gelezen: *“Een vuur is uitgegaan van Chesbon, en een vlam van tussen Sichon, welke verteerde den hoek van Moab, en de kruin der zonen van gedruis: wee u, Moab, verloren is het volk van Kemosch, want weggeroofd zijn uw zonen in gevangenschap, en uw dochters in gevangenschap”*, Jerem. XLVIII: 45 46. Behalve die Boeken wordt ook met name genoemd een Profetisch Boek van het Oude Woord, geheten het Boek Jaschar of het Boek des Rechte, door David en door Josua: door David: *“Geklaagd heeft David over Schaul en over Jonathan en heeft het neergeschreven om den zonen van Jehudah den boog te leren: zie het geschreven op HET BOEK JASCHAR”*, II Sam. I: 17, 18. En door Josua: *“Josua zeide: Zon in Gibeon, rust, en Maan in het dal van Ajalon; is dit niet geschreven op HET BOEK JASCHAR”*, Jos. X: 12, 13. Bovendien, gezegd is mij, dat de zeven eerste Hoofdstukken van Genesis in dat Oude Woord voorkomen, zodat er niet een woordje ontbreekt.

Dat door het Woord ook diegenen Licht hebben, die buiten de Kerk zijn, en niet het Woord hebben

104. Er kan geen verbinding met den Hemel gegeven worden, tenzij er ergens op den Aardbol een Kerk is, waar het Woord is, en door hetzelfde de Heer bekend, omdat de Heer is de God van Hemel en Aarde, en zonder den Heer geen heil. Het is genoeg, als er een Kerk is, waar het Woord is, ook al bestaat die uit betrekkelijk weinigen; door hetzelfde is nochtans de Heer aanwezig overal in het algehele wereldrond, want door hetzelfde is de Hemel verbonden met het Menselijk Geslacht; dat er verbinding is door het Woord, zie men boven, n. 62 tot 69.

105. Hoe echter de tegenwoordigheid en de verbinding van den Heer en den Hemel wordt gegeven in alle landen door het Woord, zal nu gezegd worden. De algehele Hemel voor den Heer is zoals één Mens, eender de Kerk; dat zij ook daadwerkelijk verschijnen als één Mens, zie men in het Werk *OVER DEN HEMEL EN DE HEL*, n. 59 tot 86. In dien Mens is de Kerk, waar het Woord wordt gelezen, en daardoor de Heer bekend is, Zoals *HET HART* en zoals *DE LONG*, het hemels Rijk als het Hart, en het geestelijk Rijk als de Long. Evenals vanuit deze beide bronnen des Levens in het Menselijk Lichaam alle overige Ledematen en Ingewanden, blijven bestaan en leven, evenzo ook blijven bestaan en leven al degenen in het Wereldrond der Landen, bij wie het Godsdienstige is, en één God wordt vereerd, en goed wordt geleefd, en daardoor in dien Mens zijn, ende Ledematen en de Ingewanden ervan weergeven buiten de Borstkas, waar Hart en Long is, en krachtens de verbinding van den Heer en den Hemel door het Woord met de Kerk blijven bestaan en leven; want het Woord in de Kerk, ook al is het bij betrekkelijk weinigen, is het leven voor de overigen uit den Heer door den Hemel, zoals van de Ledematen en de Ingewanden van het ganse Lichaam het leven is krachtens het Hart en de Long; de vergemeenschatting is ook eender. Hetgeen ook de oorzaak is, dat de Christenen, bij wie het Woord wordt gelezen, de Borst van dien Mens uitmaken: zij zijn ook in het midden van allen, en rondom hen zijn de Pauselijken, rondom dezen de Mahomedanen, die den Heer erkennen als den Grootsten Profeet, en als de Zoon Gods; na dezen echter zijn de Afrikanen, en den laatsten omtrek maken de Natiën en de Volken uit in Azië en in Indië; over welke ordening van hen men een en

ander zie in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT, n. 48. Ook schouwen allen die in dezen Mens zijn, naar het Middelpunt, waar de Christenen zijn.

106. In het midden, waar de Christenen zijn, die het Woord hebben, is het meeste Licht; het Licht immers in de Hemelen is het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer als Zon daar, en omdat het Woord dat Goddelijk Ware is, is het meeste Licht daar waar degenen zijn die het Woord hebben. Het Licht verbreidt zich van daar als uit zijn Centrum rondom naar alle omtrekken tot aan den laatsten toe; daarvandaan is de verlichting van de Natiën en de Volken buiten de Kerk ook door het Woord. Dat het Licht in de Hemelen is het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer, en dat dit Licht inzicht geeft niet slechts aan de Engelen, maar ook aan de mensen, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 126 tot 140.

107. Dat het zodanige is in den algehelen Hemel, kan men besluiten uit het eendere in elk Gezelschap daar, want elk Gezelschap des hemels is een Hemel in kleineren vorm, en eveneens is het zoals een Mens; dat het zo is, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 41 tot 87. In elk Gezelschap des Hemels hebben zij die in het midden ervan zijn, eender betrekking op Hart en Long, en bij hen is het grootste Licht: het Licht zelf en daaruit de Doorvatting van het ware, verbreidt zich uit het midden naar de omtrekken alle kanten uit, dus tot allen die in het gezelschap zijn, en het maakt hun geestelijk leven. Het werd getoond, dat wanner zij die in het midden waren, die het gebied van Hart en Longen uitmaakten, en bij wie het grootste Licht was, werden weggenomen, alsdan degenen die rondom waren, in schaduw verkeerden, en dan in zulk een geringe doorvatting van het ware, dat het nauwelijks in enige was; maar zodra genen terugkeerden, werd weer Licht gezien en hadden dezen weer Doorvatting van het ware zoals vroeger.

108. Hetzelfde kan ook worden toegelicht door deze ondervinding: er waren bij mij Afrikaanse geesten vanuit Abyssinië; hun werden opeens de oren geopend, zodat zij een gezang hoorden in een of anderen Tempel in de Wereld vanuit een Psalm van David, tengevolge waarvan zij met zulk een verkwikkelijkheid werden aangedaan, dat zij tezamen met genen begonnen te zingen: maar plotseling werden de oren gesloten, zodat zij niet wat ook daarvandaan hoorden; doch toen werden zij met nog grotere verkwikkelijkheid aangedaan, omdat de verkwikkelijkheid geestelijk werd, en zij tegelijkertijd met inzicht werden vervuld, omdat deze Psalm handelde over den Heer en over de Verlossing: de oorzaak dezer vermeerderde verkwikkelijkheid was, dat hun werd gegeven een vergemeenschapping met dat Gezelschap in den Hemel, dat in verbinding was met hen die in de Wereld dien Psalm zongen.

Uit deze en meer andere ondervinding, bleek, dat de vergemeenschapping met den algehelen Hemel wordt gegeven door het Woord. Vanwege deze oorzaak is het, dat krachtens des Heren Goddelijke Voorzienigheid, er een universeel Verkeer [*Commercium*] bestaat van de Rijken van Europa, vooral van die waar het Woord wordt gelezen, met de Natiën buiten de Kerk.

109. Een vergelijking kan ook geschieden met de warmte en het licht vanuit de Zon der wereld, welke groei geven aan bomen en struiken, ook aan die van terzijde, en aan die welke onder een wolk staan, mits de Zon op is, en in de wereld verschijnt. Aldus is het geval met het Licht en de Warmte des Hemels uit den Heer als Zon, welk Licht is het Goddelijk Ware, vanuit hetwelk engelen en mensen alle inzicht en wijsheid hebben: weswege gezegd wordt van *het Woord, dat het was bij God, en was God; dat het beschijnt elk mens komende in de wereld*, Joh. 1, 9. En *dat dit Licht ook in de duisternis verschijnt*, Vers 5.

110. Uit deze dingen kan vaststaan, dat het Woord, hetwelk is in de Kerk der Hervormden, alle natiën en volken verlicht door geestelijke vergemeenschapping; voorts dat er door den Heer daarin wordt voorzien, dat er op den Aardbol altijd een Kerk is waar het Woord wordt gelezen, en daardoor de Heer bekend is. En daarom is, toen het Woord door de Pauselijken bijna was verworpen, vanuit des Heren Goddelijke Voorzienigheid, de Hervorming geschied, en vandaar het Woord wederom is opgenomen: en eveneens dat het Woord Heilig wordt gehouden door een Edele natie onder de Pauselijken.

111. Aangezien er zonder het Woord geen erkentenis van den Heer is, dus geen zaliging, heeft het, toen het Woord bij de Joodse Natie geheel en al vervalst en verechtbreukt was, en vandaar als het ware teniet gedaan, toen den Heer behaagd vanuit den Hemel neder te dalen, en in de wereld te komen, en het Woord te vervullen, en daardoor hetzelfde wederom ongerept te maken en te herstellen, en wederom licht te geven aan de bewoners van den aardbol; volgens des Heren Woorden: *“Een volk zittende in duisternis heeft een groot schijnsel gezien; den zittenden in de streek en de schaduw des doods, licht is hun opgegaan”*, Matth. vi: 16; Jes. xi: 1.

112. Aangezien het werd voorzeggd, dat aan het einde van deze Kerk ook duisternissen zouden opdoemen vanwege geen erkentenis en erkenning van den Heer, als zijnde de God des Hemels en der Aarde, en vanwege de scheiding tussen het geloof en de naastenliefde, heeft het, opdat niet het echte verstand des Woords zou vergaan, derhalve den Heer behaagd nu den geestelijken Zin des Woords te onthullen, en te openbaren dat het Woord in dien zin, en vanuit denzelve in den natuurlijken zin, handelt over den Heer en over

de Kerk, ja zelfs daarover alleen; en tal van andere dingen meer, waardoor het Licht van het ware vanuit het Woord, bijna uitgedoofd zijnde, weer zal worden hersteld. Dat het Licht van het ware aan het einde van deze Kerk bijna uitgedoofd zou zijn, wordt op vele plaatsen in de Apocalyps voorzegd; en eveneens wordt het verstaan onder deze woorden des Heren, bij Mattheus: *“Terstond na de verdrukking dier dagen zal de Zon worden verduisterd, en de Maan zal haar schijnsel niet geven, en de Sterren zullen van den Hemel vallen, en de Krachten der hemelen zullen bewogen worden: en dan zullen zij zien den Zoon des mensen, komende in de wolken des Hemels met heerlijkheid en kracht”*, Matth. xxiv: 29, 30; onder de Zon wordt daar verstaan de Heer ten aanzien van de liefde; onder de Maan de Heer ten aanzien van het geloof; onder de Sterren de Heer ten aanzien van de erkentnissen van het goede en het ware; onder den Zoon des mensen de Heer ten aanzien van het Woord; onder de Wolk de Zin der letter des Woords; en onder de Heerlijkheid de geestelijke Zin, en de doorschijning ervan in den zin der letter.

113. Door veel ondervinding is mij te weten gegeven, dat door het Woord de mens vergemeenschapping heeft met den Hemel: terwijl ik het Woord doorlas van het eerste Hoofdstuk van Jesaja tot het laatste van Malachia, en de Psalmen van David, werd het gegeven klaar te doorvatten dat ieder Vers vergemeenschapping had met enig Gezelschap des Hemels, en zo het ganse Woord met den algehelen Hemel.

Dat indien het Woord er niet was, niemand iets zou weten van God, van den Hemel en de Hel, van het Leven na den dood, en te minder van den Heer

114. Dit volgt als een algemeen Besluit uit alle dingen die tot nu toe gezegd en getoond zijn; zoals dat het Woord is het Goddelijk Ware zelf, n. 1 tot 4. Dat het Woord is het middel der verbinding met de Engelen des Hemels, n. 62 tot 69. Dat in het Woord overal is het huwelijk van den Heer en de Kerk, en vandaar het huwelijk van het goede en het ware, n. 80 tot 89. Dat de Kerk zodanig is, hoedanig is het verstand van het Woord uit haar, n. 76 tot 79. Dat het Woord ook in de Hemelen is, en dat vanuit hetzelfde de Engelen wijsheid hebben, n. 70 tot 75. Dat er ook geestelijk Licht is voor de natiën en volken buiten de Kerk door het Woord, n. 104 tot 113; behalve meer dingen; waaruit men kan besluiten, dat zonder het Woord niet wie ook geestelijk inzicht heeft, daarin bestaande dat hij weet heeft van God, van Hemel en Hel, van het Leven na den dood; en dat hij volstrekt niet iets weet aangaande den Heer, aangaande het geloof en de liefde in Hem, aldus niet wat ook over de Verlossing, waardoor toch de zaliging is. De Heer zeide dan ook tot de discipelen: *“Zonder Mij kunt gij niet wat ook doen”*, Joh. xv: 5. En Johannes: *“Niet kan de mens wat ook nemen, tenzij het hem gegeven is vanuit den Hemel”*, Joh. iii: 27.

115. Maar omdat zij, die staande houden, en bij zich hebben bevestigd, dat de mens zonder het Woord weet kan hebben van het bestaan van God, en eveneens van Hemel en Hel, voorts een en ander aangaande de overige dingen die het Woord leert, en die daarmee aan het gezag en de heiligheid des Woords afbreuk doen, zo niet met den mond, dan toch in het hart, is het derhalve niet geoorloofd met hen hierover vanuit het Woord te handelen, maar vanuit het redelijk schijnsel, want zij geloven het Woord niet, maar zichzelf. Onderzoek vanuit het redelijk schijnsel, en gij zult bevinden, dat er twee Vermogens des levens zijn bij den mens, die genoemd worden Verstand en Wil; en dat het Verstand is onderworpen aan den Wil, en niet de Wil aan het Verstand; het Verstand immers leert alleen maar en wijst den weg. Onderzoek verder, en gij zult bevinden, dat de Wil des mensen diens eigene is, en dat dit op zichzelf beschouwd louter boos is, en dat daarvandaan het valse in het Verstand is. Wanneer gij deze dingen bevonden hebt, zo zult gij zien,

dat de mens vanuit zich niet iets wil verstaan dan hetgeen is vanuit het eigene van zijn Wil, en dat hij het ook niet kan, tenzij het ergens anders vandaan is, vanwaar hij het mag weten: de mens vanuit het eigene van zijn wil, wil niet iets anders verstaan dat hetgeen van hemzelf en van de wereld is; al wat dat te boven gaat, is voor hem in donkerheid; zoals, wanneer hij ziet de zon, de maan en de sterren, als hij dan misschien zou nadenken over de afkomst ervan, zou hij dan anders kunnen denken, dan dat die uit zichzelf zijn; zou hij hoger denken als verscheidene Geleerden in de wereld, die hoewel zij weten vanuit het Woord over de Schepping van alle dingen uit God, nochtans de Natuur erkennen; wat dan diezelfde als zij niets vanuit het Woord wisten. Geloof gij, dat de oude wijsgeren, als Aristoteles, Cicero, Seneca, en anderen, die over God, en over de Onsterfelijkheid der ziel hebben geschreven, dit eerst vanuit het eigene hebben genomen? Neen, maar vanuit anderen, die het door overlevering wisten vanuit hen die dit het allereerst hebben geweten vanuit het Woord. Schrijvers over natuurlijke Theologie putten ook niet iets dergelijks vanuit zich, maar bevestigen slechts de dingen die zij weten uit de Kerk waarin het Woord is, door redelijke dingen; en onder hen kunnen er zijn, die het bevestigen, en toch niet geloven.

116. Het werd gegeven volken te zien, in eilanden geboren, ten aanzien van de burgerlijke dingen redelijk, die niets hoegenaamd wisten aangaande God; zij verschijnen in de geestelijke Wereld zoals apen, en bijna van eender leven als zij; doch omdat zij als mensen geboren zijn, en vandaar in het vermogen van het geestelijk leven te ontvangen, worden zij onderricht door de Engelen, en door erkentnissen aangaande den Heer als Mens levend gemaakt. Hoedanig de mens is vanuit zich, verschijnt duidelijk uit hen die in de Hel zijn, onder wie ook sommige Voorgangers en Geleerden zijn, die zelfs niet willen horen over God, en deswege ook niet God kunnen noemen; hen heb ik gezien, en met hen heb ik gesproken: en eveneens heb ik gesproken met hen die in het vuur van toorn en ontsteking kwamen, wanneer zij iemand hoorden spreken over God. Overweeg derhalve hoedanig de mens zou zijn, die niets aangaande God heeft gehoord, wanneer sommigen zodanig zijn die hebben gehoord over God, hebben geschreven over God, en hebben gepredikt over God; verscheidene zodanigen zijn vanuit de Jezuïten. Dat zij zodanig zijn, is vanwege den wil die boos is; en deze wil, als eerder gezegd is, leidt het verstand, en neemt het ware weg dat daar is vanuit het Woord. Indien de mens vanuit zich zou kunnen weten, dat God is, en dat er een leven na den dood is, waarom heeft hij dan niet geweten, dat de mens een mens is na den dood; waarom gelooft hij dan dat de ziel of de geest van hem is zoals wind

of als aether, die niet ziet met ogen en niet hoort met oren, en niet spreekt met een mond, voordat hij wordt verbonden en samengroeit met zijn lijk en met zijn geraamte? Veronderstel dus een Leer voor erdienst, uitgebroed door het redelijk schijnsel alleen, zou dat niet uitlopen op eigen aanbidding, zoals geschied is eeuwen geleden, en nog heden geschiedt door hen die weten vanuit het Woord dat de Allene God moet worden vereerd: een andere erdienst vanuit het eigene des mensen kan niet bestaan, zelfs niet een erdienst van zon en maan.

117. Dat er van de oudste tijden of Godsdienst is geweest, en de Bewoners van het wereldrond overal van God kennis droegen [*noverint*], en van iets aangaande het leven na den dood, was niet vanuit henzelf, en vanuit hun eigen scherpzinnigheid, maar vanuit het Oude Woord, waarover boven n. 101 tot 103; en daarna vanuit het Israëlietische Woord: vanuit dezen kwamen voort de Godsdienstigheden [*Religiosa*] in Indië en de Eilanden ervan; en door Egypte en Etiopië in de Rijken van Afrika; en vanuit de kustlanden van Azië in Griekenland, en vandaar in Italië. Maar omdat het Woord niet anders kon dan door Uitbeeldende dingen zijn samengeschreven, welke zulke dingen in de wereld zijn, die overeenstemmen met de Hemelse dingen en dezelve vandaar betekenen, werden de Godsdienstigheden van meerdere Natiën verkeerd in Afgoderijen, en in Griekenland in Fabels, en de Goddelijke Attributen en Praedicaten in even zovele Goden, over wie zij een Oppersten God aanstelden, dien zij Jupiter noemden naar Jehovah: dat zij een erkentenis hadden aangaande het Paradijs, aangaande den Vloed, aangaande het gewijde Vuur, aangaande de vier Tijdperken, van het eerste gouden tot het laatste ijzeren, waarmede in het Woord worden aangeduid de vier staten der Kerk, zoals bij Daniël Hfdst. 11: 31 tot 35, is bekend. Dat het Mahomedaanse Godsdienstige, hetwelk daarop volgde, en de eerdere Godsdienstigheden van verscheidene natiën verdelgde, aan het Woord van het ene en het andere Testament werd ontleend, is ook bekend.

118. Laat mij ten slotte nog zeggen, hoedanig degenen na den dood worden die aan het eigen inzicht alle dingen toeschrijven, en slechts weinig, zoals iets, aan het Woord; eerst worden zij als dronken, daarna als dwaas, en ten slotte stompzinnig, en zijn in duisternis gezeten. Laten zij zich derhalve wachten voor zulk een ijhoofdigheid

